

Něžná vina

Josef Richter

Josef Richter

Něžná vina

ISBN 978-80-88463-62-7 (pdf)
ISBN 978-80-88463-63-4 (ePub)
ISBN 978-80-88463-64-1 (mobi)

Obsah

Úvod (<i>Libor Martinek</i>).....	5
Něžná vina.....	8
První mina.....	23
První panzerfaust.....	346
Druhý panzerfaust.....	380
Třetí panzerfaust	430
Ediční poznámka (<i>Libor Martinek</i>).....	450

Úvod

V rámci svých výzkumů české a německé literatury ve Slezsku jsem nemohl opomenout opavského spisovatele německého původu Josefa Richtera (4. 3. 1948 Karlovice u Vrba pod Pradědem – 13. 5. 2014 Opava).

Jako literární historik (vědecko-pedagogický pracovník Slezské univerzity v Opavě) jsem upíral dlouhodobě pozornost výzkumu literatury v tzv. bývalých „východních Sudetech“. Výsledky svého literárněhistorického výzkumu představil v celé řadě článků, studií a statí, ale i v několika monografických publikacích.¹ V poslední z mých monografií na téma literatury Opavska se nachází stručný portrét Josefa Richtera a v něm je zmínka o románu *Něžná vina*, v té době chystaném k vydání.

S Josefem Richterem jsem se seznámil osobně v Opavě zhruba na začátku nového milénia. Posléze jsme se spřátelili, takže jsme společně také zajeli jeho Wartburgem na akci Obce spisovatelů ČR v Českém Těšíně, kde proběhlo literární čtení českých spisovatelů v Kulturním a společenském středisku „Střelnice“ a setkání se čtenáři (v programu mj. vystoupili i za doprovodu své kytary Jiří Dědeček a Vladimír Merta). Pan Josef Richter tehdy vzal s sebou několik výtisků svého románu *Kárkaři* a věnoval jej několika spisovatelům i čtenářům.

Postupně jsem se dozvěděl, že rodiče Josefa Richtera byli rodilí sudetští Němci. Do obce Karlovice se vrátili až dva roky po válce, v roce 1947. Část dětství a mládí prožil Josef Richter v Heřmanovicích, kam se rodiče přestěhovali. Na jesenickou krajinu autor vzpomíná jako na svou otčinu (*die Heimat*). Otce čeští komunisté po válce uvěznil, po propuštění z československého vězení trpěl psychickými problémy.

Syn Josefa Richtera – René „Golem“ Richter – ví z vyprávění, že Josefova „otce po návratu ze zajetí zavřeli, a protože při procesu pronesl větu »Tak si mě teda suďte, rudí konšelé«, mu trest zvýšili a pod různými záminkami se nabalovaly další tresty. Asi v roce 1960, po tlaku komunistů vyvíjeném na mou babičku, podepsala rozvodové papíry.“² Rodina tedy nešla do odsunu. „V roce 1950 byla dvouletému otci a jeho matce doporučena změna německého občanství na československé a jako bonus počestění jejího jména z Elizabeth na Eliška.“ Z toho důvodu, že Josef pocházel z německé rodiny, nemohl studovat, a tak pracoval v černouhelných dolech na Ostravsku. „Po vyučení za horníka dostal můj otec od šachty byt v Hlučíně, kam se s matkou, svými bratry a sestrou přestěhoval z Heřmanovic. V roce 1971 (po závalu a částečném uzdravení), se otec seznámil s mou matkou a v roce 1972 se k ní nastěhoval do Opavy (na tzv. Fučíkárnu). V roce 1975 dostavěl v Opavě Jaktari dům, kde bydlel až do konce svého života. Z důvodu zmíněného zranění ze šachty a následném invalidním důchodu pracoval jako vrátný na učilišti OSTROJ.“ Po ukončení práce vrátného se naučil opravovat hodiny, a to i na kostelních věžích, takže po odchodu do důchodu příležitostně působil jako hodinář.

Josefa Richtera to však táhlo k psaní. Psal povídky, v nichž zčásti vycházel ze vzpomínek svého otce Georga, jenž působil v Kriegsmarine – bojů na frontě se nezúčastnil, opravoval německé ponorky v hamburských docích. Posléze padl do amerického zajetí, ale byl propuštěn a vrátil se do rodného Slezska, proto ten opožděný návrat domů. Jeho švagr bojoval v severní Africe, avšak zůstal v SRN. Matka zase pracovala na německé železnici jako vlakvedoucí.

V pozůstalosti Josefa Richtera zůstal román *Něžná vina*. Na dopsání románu panu Josefovi, jak jsem ho oslovoval, velmi záleželo, podle svědectví svého syna zemřel asi pět hodin poté, kdy přepsal do PC poslední větu. Nejprve vznikla verze románu napsaná na psacím stroji, později pan Josef text přepisoval do počítače. Patrně počítal s tím, že by dílo mohlo časem vyjít tiskem. (Za

28. 7. 2023který¹ Jsou to: *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (Opava: Literature & Sciences, 2009. 163 s.), *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (Opava: Literature & Sciences, 2010. 282 s.), *Dějiny literatury Krnovska, I. a II. díl* (e-book; První bruntálské nakladatelství, 9. srpna 2022), *Dějiny literatury na Bruntálsku* (e-book; První bruntálské nakladatelství, 12. dubna 2021), *Obraz literatury z oblasti Jeseníků* (e-book; První bruntálské nakladatelství, 20. dubna 2021), *Literatura Opavska 1990–2023* (e-book; První bruntálské nakladatelství, 25. 9. 2023).

² Citujeme na základě e-mailové elektronické korespondence.

svého života vydal Josef Richter vlastním nákladem v češtině výše vzpomenutý román *Kárkaři* o lidech z periferie společnosti.) S psaním na PC zřejmě dost zápasil, neboť ve srovnání se strojopisem se v přepisu vyskytovalo značné množství chyb, které bylo třeba opravit. Toho jsem se ujal (po dohodě s dědici autorských práv) se zohledněním strojopisné verze, a to během svých kantorských prázdnin v létě 2023.

Z textu románu *Něžná vina* vyplývá, že se literární dílo týká dramatického života v prvních poválečných letech na Jesenicku. Události jsou nazírány mladým, teprve dospívajícím člověkem. Žánrově jde o román výchovy (*Bildungsroman*). Zobrazené situace v obci a okolí se motivicky dotýkají různých témat tzv. velkých dějin, která často nečekaně vpadávají skrze ústní podání nebo z tehdejších médií (rozhlasu a novin), případně vlivem již konkrétních administrativních nařízení, do života prostých obyvatel Jeseníků. Josef Richter se ovšem pokusil do krátkého časového úseku poválečných let vtěsnat různé historické události, o kterých se mohl dozvědět jenom zprostředkovaně jako mladý člověk nebo až v dospělosti, když mnohé byly v Československu tabuizovány. Například divoký odsun sudetských Němců (za mnohdy dramatických okolností), vraždy německých obyvatel, včetně událostí v Leštině a teroru v internačních táborech pro německé obyvatele Sudet, odsouzení k smrti političky Milady Horákové, události v Maďarsku roku 1956 atd. Některá líčení v románu vycházejí často z vyprávění o zážitcích z války a po válce různých románových postav – jak německých z vypravěčova příbuzenstva nebo okolí ve vsi či městečku, tak českých, popřípadě osob jiného původu (mj. slovenské nebo maďarské národnosti).

Román vytváří dramatický oblouk od prostých chlapeckých dobrodružství a začátků docházky v obecné škole, kde humorné situace vyplývají i z jazykové komiky v národnostně smíšené třídě, až po vyústění v tragickou nehodu po výstřelu z náhodně nalezeného panzerfaustu (pancéřové pěsti) a jejích osudových následků.

Román je laděn přes veškerou tragiku událostí humorně, tak, jak to odpovídá nazírání mladého chlapce, který vyrůstá v pohraničí po válce, a to je bohaté na různá autenticky prožitá dobrodružství. Neskutečně dramatický závěr románu (smrtná nehoda mladé ženy a následné mučení chlapce, hlavního hrdiny příběhu, českými vyšetřovateli, jakož i jeho tajné převezení do bezpečnější země v železničním vagonu spolu s postiženými chovanci albrechtické nemocnice, o něž pečovaly řádové sestry) není prožitkem autora. Avšak podle svědectví jeho syna Reného se setkal v zahraničí s člověkem, který tuto událost skutečně prožil na vlastní kůži. Ani v tomto případě tedy nejde o vymyšlenou příhodu v rámci fikčního světa díla.

Jako editor jsem si povšiml i toho, že wordovské soubory přepisu textu se od sebe značně liší datem svého uložení. Jako by autor delší dobu hledal vhodný závěr díla. Ten se mu posléze naskytl díky zprostředkované historii jiného sudetoněmeckého chlapce. Ovšem pod vlivem určitého časového odstupu si autor již nevzpomněl na jazykovou (nikoli psychologickou) charakteristiku některých postav, na to, jak je pojal dříve a jak v pozdějším doplnění; například zdravotní sestra v albrechtické nemocnici již nemluví svéráznou brněnskou hovorovou, ale obecnou češtinou (tj. nespisovnou formou českého jazyka používanou obvykle v běžné ústní komunikaci).

Dalším skutečností, která zasáhla do podoby díla, byla jeho zamýšlená kompozice. Autor původně plánoval strukturovat svůj text do větších celků, do kapitol. Stačil však dát název pouze první kapitole. Rozhodli jsme se proto kvůli větší přehlednosti v textu pokračovat ve strukturalizaci textu románu po jednotlivých tematických oblastech a pro názvy dalších kapitol zůstat u militaristické terminologie.

Román Josefa Richtera *Něžná vina* představuje velmi silný, a přitom čtivý příběh, který je dobře propracovaný a vystavěný do kompaktního celku. Je pozoruhodný i svým vypravěčským stylem, jenž skrze jednoosobovou naraci autorského subjektu přispívá k zaujetí čtenáře (podle gramatické osoby je autorská řeč pojata v Ich-formě – vyprávění je tím pádem emocionálnější, vyvolává pocit reality, více se jako čtenáři dozvíme; podle narativní roviny jde o intradiegetického vypravěče, který je postavou v příběhu; podle vztahu k příběhu se jedná o homodiegetického vypravěče, jenž vystupuje v příběhu jako protagonista, ale z hlediska spolehlivosti je ovšem méně kompetentní svými omezenými vědomostmi, věkem apod.). V Richterově románu vyjadřuje personální vypravěč, jenž bývá charakterizován na základě perspektivy vyprávění, to, co může znát postava

(nebo i více postav, jež se ve výpovědích střídají) o sobě zevnitř i zvenčí a ostatní postavy, které zde nezastávají funkci vypravěče, jsou nahlíženy pouze z vnější perspektivy; autor tedy mnohdy pracuje s vnitřním monologem, polopřímou řečí a nevlastní přímou řečí (což je řeč přímá, jež nemá uvozovky).

Z hlediska práce s literárními postavami tomu není v románu tak, že by všechny postavy německé národnosti byly vzorem veškerých ctností a české jejich opakem, byť se v Sudetech po válce kradlo a pro majetek i zabíjelo. V díle jsou přirozeně zastoupeny také kladné české (slovenské, maďarské, rumunské) postavy, z nichž některé procházejí vývojem od nenávisti nebo nesnášenlivosti kvůli předsudkům a stereotypům až k pozitivnímu přijetí vlivem situace, do které se vlivem okolností (často nečekaných) dostaly.

Pohled chlapce na záležitosti dospělých umožňuje vidět věci rovněž z humorného až ironického nadhledu, což připomene nejen Poláčkův román *Bylo nás pět*, ale vzdáleně třeba hlavního hrdinu *Plechového bubínku* Güntera Grasse – Oskara Matzeratha. (Příkladů bychom našli v poválečné české i německé literatuře víc,³ avšak úvod k literárnímu beletristickému dílu zde nesupluje literárněhistorickou studii.)

Domnívám se, že jde skutečně o mimořádný spisovatelský počín, srovnatelný mj. s dílem Oldřicha Šuleře (novela *Severní svahy*, kde jsou rovněž události nazírány z pohledu českého chlapce vyrůstajícího za války v železničářské rodině na Šumpersku) nebo s románem *Vyhnání Gerty Schnirch* Kateřiny Tučkové, který otevírá řadu otázek spojených s tématy, zda jsou děti odpovědné za činy svých rodičů, zejména za činy týkající se událostí druhé světové války a zda má společnost právo soudit děti za to, do jaké rodiny se narodily?

Jsem přesvědčen, že román *Něžná vina* si zaslouží být zveřejněn, a to nejen v elektronické, ale i v tištěné podobě, jednak pro pamětníky, jednak pro současnost, ale i pro budoucí čtenáře, neboť jde o téma u nás málo literárně reflektované, jehož předností je vysoká autentičnost sdělení, byť Josef Richter nedosáhl takového uměleckého mistrovství jako Bohumil Hrabal, například v tematicky blízkém románu *Obsluhoval jsem anglického krále* nebo v *Ostře sledovaných vlacích*, ale tento český spisovatel mohl být a nepochybně i byl Richterovi vzorem. Spolu s *Babičkou* Boženy Němcové nebo *Malým Bobšem* Josefa Věromíra Plevy, zůstaneme-li v tomto případě pouze na úrovni některých stop zanechaných autorem v literárním textu. Josef Richter byl bezesporu spisovatelem kulturně dvoudomým, jak tento fenomén můžeme vysledovat i v jiných národnostně smíšených oblastech, například na Těšínsku nebo na jižním a východním Slovensku.

Vyznění románu směřuje k odsouzení (aniž by to bylo explicitně napsáno, ale vyplývá to z kontextu) uplatnění kolektivní viny na německou menšinu po druhé světové válce. Bylo to těžké období i pro ty, kteří ve své rodné vlasti zůstali, jako rodina Josefa Richtera.

Libor Martinek

³ Odsunu Němců z Krnova se konkrétně týkají dvě vzpomínkové knihy: Kurt Langer, *Dny strachu*. Přel. Milan Kubes. Praha: I.S.E, 1992. Eleonora Schwella, *50 let po vyhnání. Zpráva o skutečné události*. Překl. neuveden, sine loco, 1999.

Něžná vina

Je po obědě, dívám se z okna a všude napadaných jablek, jako by někdo natřepal a my se tu zrovna přistěhovali. Táta je ještě na nákladáku a něco šmejdí mezi skříněmi. Najednou vyškubne stojací lampu s prožraným stínidlem nad hlavu a velkým obloukem mi ji hází až k nohám. Tváří se stejně zhnuseně, jako kdysi děda, když nám ji přinesla bábi Willemiene. Do začátku je prý ještě dosti dobrá, navíc památeční! Ještě od Breslau.

„Schmeiss das Weg!“ křikne na mě táta. Konečně si můžu na lampu beztrestně i šlápnout. Křupne nádherně. To už vychází z domu i strýček Frühmann a utírá si pusku po svačince od mámy.

„Danke, ma Cher!“ líbne mámu do vlasů a lehce se ukloní. Pak hned začnou s tátou skládat z auta. Jsou strašně rychlí. Už za chvíli je auto doširoka prázdné. Jen pár hromádek smetí. Snad proto se máma hned škrábe nahoru s metličkou a lopatkou. Ale strýček jen mávne a ukáže na hromady, že toho máme ještě nad hlavu. A že už musí stejně jet. Pak se ještě usměje, že to cestou vítr stejně uklidí, a naskakuje do kabiny. Táta už čouhá střešním okýnkem a mává nám jak z tanku. Na uplakaného Georga posílá rychle pusinky, až Georg padá s pláčem na ruce a hned nahatý po čtyřech za autem. Až se máma musí rozběhnout. Táta toho musí rychle nechat, když zacouvávají do svahu a pak sešupem dolů, podél potoka, až je kolem prachu, že mžouráme a skoro se nedá dýchat. I nad potůčkem se studánkou to víří a mračna se zvedají tak strašidelně, jako by údolím hořelo. Najednou je nám ze všeho lítostivě do pláce a Georg si v náruči mámy vrtá v nahé prdýlce. Hned nato chytám od mámy pohlavku, i když nic neříkám. Když Georg pláče, má nejraději dudlík od cukru, to pak hned i rychleji usíná a já pak mám pokoj. Zato se ale často vrtává. Po pohlavku jsme raději poslušně zticha všichni. I když někdo ještě občas trochu vzlykne. To ale mámu už tolik nerozčiluje. Prý hlavně nebrečet, i když si drásá pusku zástěrou a má taky uplakané oči. Je ale už klidnější. Taký červenější jak od koukání do ohně. Najednou rychle odnáší Georga pod paží do postýlky v kuchyni, plácne se oběma po zadnici a křikne jak před dojením.

„Na los, meine Teufelbürschen!“ a hned máme tuml jako vždycky. Brzy jsme ze všeho zadýchaní a jakoby rozkřičení, když po sobě neustále pokřikujeme, co je kde třeba a kdo potřebuje helfnout. Běháme pořád rychle a nosíme za sebou jak mravenci. Až se máma někdy ohlédne a pochvalně vzdychne.

„Ach, scheisse!“ Občas proběhne s vysokou náručí a hází na dvoře na rozšlápnutou lampu, až je tam brzy hromada. Zdá se mi tam ale pořád dost krásných věcí, co si občas rychle odnáším aspoň za vrata stodoly. Hned ale musím za sebou pořádně zavírat, jinak to tříská průvanem i nahoře okenicemi. Pak ale zas rychle něco do náruče a hned do domu. Jen ať je vidět, že se neloudám. Pokaždé mi to vychází, ale strach mívám hrozný. Jsme ale tak rychlí, že brzy zbývá na dvoře jen pár hromádek a košů s prádlem. Nebe je ale najednou tak strašidelně černé jak umazaný strop, co může každou chvíli spadnout. I máma má najednou strach, že tak rychle a dunivě probíhá do patra a vysazuje rozbité okenice. Čekám u schodů a hned to vynáším před dům a opírám do řady o stěnu, ať na to neprší. Chlapi to prý pak odvezou zasklít. Rozbitých je ale strašně. Až skoro není místa. Snad jen až u stodoly. Máma volává ještě klidně, ale pokaždé o trochu vztekleji. Raději odebírá okenice, když máma u schodů není. Hlavně být co nejvíce zticha, jinak by určitě křičela, že stejně za všechno můžu já. Naštěstí jdeme dolů uklízet a mýt, ale už opravdu na richtig. Máma je na úklid strašně akurátní. Taký rychlá, když zametám v posledním pokoji, už za mnou myje vedle. Stíhá pořád a pěkně načisto. Všude je najednou tak krásně čisto a voňavě, jen ten strašný průvan, aby rychleji osychalo. Zas ale ke studánce pro vodu a zase málem sklouznu až do vody, tak je všude kolem mazlavě a kluzko. Nabírám co nejrychleji, protože máma volá o vodu skoro pořád. Cestou ale stejně spoustu vyšplouchám, až je i cestička rozčvachtaná až ke dveřím. Až to uvidí máma! Něco mě ale napadá. Věším kraťasy, tenisky vedle do trávy a naboso už tolik necákám. Ale musím cupitat malými krůčky. Začíná divně pršet. Napřed jen sem tam, velkými kapkami, jako by někdo plival. Když se ale blýskne a hned potom zahřmí, rozbíhám se strachy a cákám na všechny strany, dokud nejsem na chodbě. To ale už hřmí jakoby odevšad a není slyšet ani pokřiky mámy. Když vidí, jak moc prší, můžu počkat na chodbě. Je dokořán a přicházejí kouknout i brášci. Kolem za chvíli

protéká kanálek až k hnojišti. Čůráme na proud vody, až to dělá barevné bublinky. Soutěžíme, komu vydrží nejdéle. Skoro všechny ale praskají až u hnojiště. Spokojení jsme ale všichni. Přestává pršet. Nevím, jak to máma hned ví, že zas křičí o vodu. Rozbíhám se zas co nejrychleji a plácnu kýblem po vodě, protože nad lesem pořád strašidelně blýská a hřmí. Je to hrůza a jako naschvál, ale máma už určitě čeká zle. Najednou z vody vyskakuje ryba jak vánoční kapr. A hned znova! Jako by jí bylo veselo. Zato já uskakují, co nejdál, ale sklouzávám po zadnici na záda a rozkročeně skoro do vody. Až chci řvát o mámu, že mě tu chce kousnout velká ryba. Stačím ale uskočit. Voda se pomalu jasní, až je vidět rybu zas. Klidně si pluje do kýblu a pak zase ven. Proč se nebojí, že ji vytáhnu i s kýblem ven? Měl bych to opatrně zkusit. Co když ale má ostré zuby a kousne? Jestli ano nebo ne, odpovídá na všechno máma s křikem, kde zase vezím. Ani se nezabojím do vody sáhnout a trhnout kýblem, až to šplouchne, ale ryba stačí vyklouznout. Honem ale k mámě. Když ale ukážu vodu kalnou, hned mě plácne a zas netrpělivě křičí, že mě s takovou přerazí, když se budu zas loudat. Cestou zvedám zlomenou hůlku z metly a hurá zpátky na rybu. Už mi ani hřmění nevadí. Prošťourávám dno, až se kalí, ale ryba už nikde. A když zamíchám vodu rukou, až mě píchne jak od jehel. Čekám, až se trochu odkalí a najednou je na dně barevných odznaků, až se mi chce křičet radostí. Zas zapomínám na všechno a vytahuji skoro každý. Pak s tím rychle do stodoly. Jenže máma tak trpělivá není. Běží se po mně kouknout, a přitom naráží na pootevřená vrata stodoly. Až se odkulí zapomenutý kýbl a řinčivě žaluje, kde jsem. To už vím, co mě čeká. I když se držím za zadnici a druhou na čele, vylískaný jsem stejně. Nečekám už jen na odkalení, ale taky na rybu a máma zas vynáší plnou náruč a hned k hromadě. To se zrovna nad lesem blýskne a zahřmí, až z toho má popelavou tvář jak nějaká cizí paní. Na té hromadě už musí být věci! Zateskním. Božíčku, a jak barevných! Už je ale pozdě. Máma obchází hromadu zapálenými novinami, ať to pořádně chytne. Když se po mně ohlédne, nic neříká, jen se vrací domů. Oheň se najednou šplhá nahoru, jako by do nebe běžel. Najednou je kolem tepleji a jasněji. Ani to moc nedýmá, ale plamenů pořád víc, až to hřeje i na dálku. A pálí i v trenkách, proto musím dál a pořád se proti ohni otáčet. Moc příjemné! Voda už je taky odkalená, můžu nabírat. Ve dveřích málem narážím na mámu s plnou náručí, raději čekám bokem. Hází to co nejvýš, až se rozletí mračna jisker. Stavím kýble na chodbu, беру další a zase zpátky. Vody je třeba pořád a já chci zase vidět rybu, a tak tu čekám a zas vystrkují záda, až to začne pálit. Myslím na moc věcí, co na hromadě shořely. Objímám si kolena, opírám se bradou a zavírám oči. Je mi najednou tak sladce na spaní a prima, ani se mi nechce poslouchat zas odněkud křik, i když je nějak divný, jiný. Najednou mě ale někdo zvedá jakoby až nad hlavu a křičí „po našem“, co že to tu tropím za hlouposti a s ohněm. Když si mě ve výšce otočí proti sobě, tomu už nerozumím. Ale nebojím se. Je to jakýsi děda a má dobré oči. Taky nakroucené fousy, „kaiserky“, jako náš děda. Jestli ho ale uvidí máma, určitě ho zbije. Najednou to ale v hromadě divně zasyčí, hvízdne a plamenem zafoukne až ke stodole a pak už to jen bouchá, praská a prská, i barevně na všechny strany. Fousatý mě rychle otáčí ke studánce a jedním skokem přes, až do křoví, ale sklouzáváme zpátky do vody a hned za námi rána, až zaduní země a kolem létá všechno možné z ohnivé hromady. Fousatý mě pod sebou skoro potápí, když mě zakrývá celým tělem, až nemohu skoro dýchat, ale kolem to zase zatřese a zaduní, pak strašlivá rána, až nás to vyhodí z vody a letíme nad studánkou do kopřiv a křoví šípkových bobulek. Fousáč mě ale pořád drží a zakrývá celým tělem, i když mu na záda padá pořád něco hořícího. Utíráme se, vyprskávám bláto a písek, ale to už mě fousáč pouští a utíkávě nabírá kýble a chrstá na hořící stěnu. Pak na vrata stodoly. Běžím také pomáhat, ale křičí „po našem“, ať pro někoho zaběhnu, ale to už vybíhá i máma a odhání uplakané kluky. Staví se poslušně, ale jen kousek dál a brečí víc, jako by někam odešla. Tak to dělávají i u obchodu, když jde máma nakoupit. Máma ale křikne odněkud tak vztekle, že je ticho hned. Pak vybíhá s krátkým žebříkem, přistavuje k okapu a hned jí to jde líp a okap je bez hořících kousků a ohně. Fousáč sbírá každý hořící kousek a hází do hluboké kouřící jámy po výbuchu. Jako by tu ani nebyl náš dvorek, kde bylo tak krásně zameteno. Některé kusy hází fousáč do jámy i z dálky, přitom křičí „Co to byl za trohl nápad?!“ Ale máma hned taky, že kdo to mohl tušit, tolik roků po válce a v horách!“ A fousáč zase, že to slepice nikdy nepochopí, proč tu válka ještě dlouho neskončí, když se tu budou zapalovat hromady! Na to máma ještě víc, jako by se zas hádala s bábi. Prý nedovolí, aby ji poučoval kdejaký plesnivý civil, i když projela Evropu křížem

krážem v uniformě. A je úplně jedno, že bojovala na prohrané straně. Zato prý se nikdy nestyděla a stydět nebude, protože to bylo za vlast! Taký proto se nedá urážet! A pořád křiku, až brášci brečí nahlas. To už fousáč zvedá ruce nad hlavu a volá úsměvně „po našem“: „Dost! Dost! Dost! Kdo to teda zapálil?“ Máma jen zvedne zápalky a fousáč se opře o rozbitý plot hnojiště a najednou se moc hezky, i když špinavě usmívá. I brášci hned přestávají plakat a koukají po něm. Pak ale najednou křičí a ukazují ke stodole, že zas trochu hoří! Hrůza, že by mi shořely schované poklady za vratama! Dýmí se ale i u kůlny s dřevem a všichni hned s kýblama, až je kolem čvachtavo. Taký ale hrozně smrduto spáleninou. Fousáč pro jistotu produní snad každým pokojem, pak do schodů do patra a teprve pak zvolna sestupuje a unaveně si sedá do svahu. Dívá se po domě, až se i máma otáčí, ale vše je to jak pomazané sazemi a očernalé. I máma má směšně dlouhou šmouhu přes krk a ruce jak od uhlí. Taký uplakané oči. Opírá se o zbytek plotu hnojiště, jako by plačtivě přemýšlela. Proto jí nesu půlku květináče se zlomenou květinou, co bývala na kuchyňském okně. Vztekla mi to vytrhne a hází do hnoje. Přitom plačtivě nadává a plácá se do kolen.

„Scheisse! Scheisse! Scheisse!“ Potom ale stále víc a sprostěji, až se zvedne taký umazaný fousáč a jde ji uklidňovat. Prý hlavně, že se nikomu nic nestalo a že to dům vydržel. Prý nám s jeho ženou pomůžou, ale když ji vidím scházet svahem, s hůlčičkou a shrbenou málem až k zemi, nevím, jak by nám mohla pomoci. Paní je to ale moc přívětivá. A když mluví, jako by hlasem hladila. Vede kluky dovnitř, přitom je hladí po zádech a pořád něco mile říká. V kuchyni zvedá oběma tašku na stůl, vytahuje konvičku s mlékem, chléb a dřevěnou krabičku s máslem, s vytlačeným obrázkem jelena ve skoku. Taký sklenici medu. Pak už jen krájí chleba a maže krajíce. Bráškové jsou ale jak nenasyti. Pořád se cpou a hned čekají na další. Obrázek máslového jelena je už napůl pryč a kluci pořád hltaví. Až je mi hanba. A másla jelena stále ubývá, až se trochu bojím, že na mě nezbude. Sám bych si ale nevzal. A brášci pořád jak hltouni. Ale fousatého pána a jeho milou paní jako by to těšilo. Pak na mě kývne a jdu s ním k jejich chaloupce, o kousek výš ve svahu. Teprve tam se vidím v zrcadle, jak jsem strašidelně zmazaný po ohni. Fousatý nalévá horkou do škopku a na štokrle mýdlo a ručník. Umývám se rychle a pořádně. Po jejich mýdle se ale cítím víc čistě a voňavěji. Pořád ale myslím na máslo a kolik ho asi ještě zbývá. Fousatý ale volá ze zadní komory, ať se obléknu, co je na stole, a přijdu za ním. A když přijdu převlečený, nabírá zrovna další dobroty. A zase máslo s jelenem a sklenici medu. Taký hustou smetanu. Prý na kafe, až budeme dělat Mahlzeit. Všechno ale prý spravedlivě rozdat. Jen přikývnu a opakovaně děkuji. Konečně vše nabráno, ještě vajíčko pro psa Prinze před domkem.

Když vcházíme do kuchyně, kluci nedočkavě zas, jako by ani nejedli. A zas se cpou, jako by závodili. Fousatý má ale zase radost, jen já zahanbený vztek. Co mi to ale pomůže, když se na kluky dívají tak spokojeně a šťastně? Fousatý se naklání k mámě a tiše říká, že ať si říká, kdo chce, co chce, není nad čistě krásnou sortu. Na to prý může být hrdá. Ukáže na nás, až se z toho máma červená a stydlivě poposedává. Tak stydlivou jsem ji ještě neviděl. Konečně si mohu chleba namazat taký. Už první kousnutí chutná báječně. Jím, ale pomalu a stydlivě. Fousatý si toho všimne a plácne mě pobízivě, že jsem přece doma, a to je všechno pro nás. Kluci se střídají u mytí a jdou pomalu a unaveně k postýlkám. Máma je přikrývá, ještě i s pohlazením, pak všem pusu na čelo a Gute Nacht a zase s pohlazením, jaké umí jenom naše máma. Pak si odejde ke stolu vyprávět, ale mi neuniká ani slovo. Později se zvedám na lokty a s rukama pod bradou poslouchám pohodlněji. Vyprávějí si dlouho a moc přátelsky. Prý měli moc synů, ale z toho se vrátili z války dva. Další šli ale dál, do staré a rozbité vlasti kdesi na západě. Nevím, kde to tam až je, ale jednou bych se chtěl in die Heimat, taký podívat. Později fousatý vypráví, že všechny ty domy kolem stavěl se svými syny, ale Bůh chtěl asi jinak a zadívají se k postýlkám. Jsem ale tím prozrazen. Shrbená paní se zvedá těžce a zas, jako by se klaněla. Poklepává hůlčičkou a jde na kluky kouknout. Když je skloněná nad postýlkami, má divně zkřivenou pusku jakoby od pláče, ale nevím, co jí tak pořád bolí. Viděl jsem to už u stolu, když pořád ometávala chlebové drobtý, a pak to chodívala vysypávat oknem do zahrady. Prý ptáčkům a mravencům, přitom vůbec nic nejedla. A zas se mluví o mně. Když se jde máma kouknout, nevydržím a vsedě prosím, abych mohl ke stolu a poslouchat. Musím si ale natáhnout aspoň tepláky. Je to pak dlouho zajímavé a krásně napínavé. A když si vyprávějí o válce, často slzí všichni. Pořád si mají o čem povídat. Až to zvedne fousatého pána a musím s ním

zase nahoru, k malované chaloupce. A zase kamínkovým chodníčkem. Líbí se mi, jak je to hezky obložené, jak na nějaké zahrádce, kde si někdo hrál. Nejvíc ale pomalovaná chaloupka, jak z perníkové pohádky. Taky velikánský teploměr u dveří. Zato psa jak velkou hrůzu. Zase štěká divoce a děsivě, až se bojím dál. Staví se až na zadní, jako by vztekale tancoval. Stačí ale, aby fousatý pán jen křikl „Platz!“ a vlčák Prinz poslušně zalézá do boudy. Taky pomalované. Ani se nechce věřit, že ještě před chvilkou štěkal tak zuřivě, až při tom plival. Hrozný pes, ale taky moc poslušný. Fousatý pán vytahuje z kůlny vozík, staví ke stěně a oknem mi podává deky. Celé štosy. Pak kladívko, krabičku s hřebíky a kleště. Je toho ještě moc, co ještě všechno nakládáme. Pak sjíždíme takovým sešupem, že máme co brzdit. Tak divoce nás to táhne dolů. Deky pak věšíme do rozbitých oken a fousatý pán je přitlouká hřebíky. Pořád jich má kdesi ve fousech dost, ale vidět nejsou. Konečně hotovo a hned je všude příjemněji a tepleji. Máma zapaluje další petrolejku, zacuchá mě ve vlasech a plácne po zadnici, abych už šel spát. Bráška Georg zase prdí vystrčenou prdelkou do stropu. Naštěstí to páchne jen chvilku a odvane na chodbu. U stolu si zas povídají tak zajímavě a napínavě, ale mně se zdá, že stále slaběji. Jako bych pořád míň slyšel. Pak se mi zdá, že jsem zase u studánky a vidím plavat rybu. Tentokrát ale tak překrásně barevnou a s buličíma očima, jako ze sklárny u dědy ve Vrbně pod Pradědem. Plavu si skoro vedle ní a můžu si ji i pohladit. A vůbec nemá ze mě strach. A voda není vůbec kalná nebo studená, ale tak neuvěřitelně teploučká, nejvíc na pravé noze. Najednou až vyskočím. Vždyť jsem se počůral! Vybíhám před dům, šumím do kanálku a dívám se k zamračenému nebi nad černým lesem. Některé mráčky prolétají jak pohádkoví draci, až to se mnou zimou otřepe. Rychle k potoku, opláchnout ruce a hup zpátky do teploučké postele. U stolu si pořád vyprávějí, ale já najednou neslyším nic. Ráno mě budí hrozný smrad, ale varuji se. Neotvírat oči, dokud nevstane máma, ale Georg mě už hladí prostrčenou a mazlavou rukou v postýlce i na noze. Potom už kam dosáhne. Když mě ale chytí za nos, vyskakují a sedím hned. Trochu ho to lekne, ale ručičky pořád nahoře a košilka-andílek vyhrnutá až pod pažičky.

„Na, wie gehts, Herr Scheisser?“ ptám se cukavým smíchem a Georg se hned dává do předvádění a kývá ručičkami, že taktak, všelijak. Přitom se tak rozpustile směje, že nás to probere všechny. Všichni ale od něj raději dál a volají na mámu. Hledám štůsek nachystaných plenek u postýlky, ale všechny jsou nastrkány vedle, pod mým polštářem, jako hnědá koule. Asi se ze strachu snažil vše utřít a schovat. Ale že zrovna pod můj polštář?! Odkrývám ho docela a hned s ním ven. I na chodbě hned smradu až hrůza. Pak se všim rychle k potoku. Ale co nejdál po proudu a jen v trenýrkách a naboso. Máchám, drásám, dokud je to nahnědlé. Pak se myji i sám, ale pořád smrdím jakoby všude. Přitom nikde nic! Taky musím na záchod. Asi to bylo na nás všechny moc. Když nám ale tolik chutnalo! Rychle pro vše vymáchané a pro Georga. To zas bude křiku! I když mi jde po čtyřech vesele naproti. Ale na stěnách už našaháno, kde všude už byl. A taky více smradu. Když ho zvednu, jsem hned zase na hnědo. Cestou plácá ručičkami paci, paci, ale když zahlédne potůček a všude zima, začíná koukat vystrašeně. A i když jej postavím doprostřed proudu, nadechne se zimou a jakoby nafouknutě ani nedýchá. A když jej začnu mýt máčeným hadrem, křiku strašně a hned se škrábe na břeh. Pokaždé ho musím stáhnout a přidržet. Vříská přitom strašně. Vztekale křičím taky „po našem“, že když je někdo posranec, musí do studené. Kurt přibíhá mýdlem a utěrkou, a tak znovu. Z vřískání jsme až nahluchlí. Jako bych Georga bil. až se otvírají okna naproti u fousatého pána. Ale nenadává, jen se spokojeně usmívá, bafá z fajfky a nakrucuje si fousky. I proto, se ho tolik nebojím a myju Georga drsněji, až odtéká kalná voda. To už Georg až chraptivě slibuje, že už nebude e-e a že bude volat. Máma to určitě slyší taky a jistě přijde kouknout. Až skoro počítám i s výpraskem, nebo aspoň s vyčítavým křikem, i když si myslím, že nespravedlivým. Ale tak už to dál nejde. Pokaždé podělaný a nezavolá. Musí si přestat myslet, že když se podělá, může se jen hezky usmívat a točit ručičkami, že se má tak a tak, všelijak. Když mu ale omývám nožky, nahnátu mezi prstíky jakýsi provázek. až se leknu, že mu to čouhá z prdelky, ale vede to až do vody. Zatáhnu a vytahuji jakousi pomalovanou bambulku od fajfky a pak i celou fajfku. Zatím to větším na křoví a křiknu na Kurta, že na okno. Poslouchá na slovo. Pak si to schovám do stodoly k ostatnímu. Když jsme s Georgem hotovi, rychle s ním do utěrky. Kurt zas pomáhá rychle a ochotně. Georg se ale třese a jakoby cvakavě a volá divně namodralou bradou jakési áá. Honem

s ním domů k peci! Máma je už v kuchyni a všechno dokořán. I několik oken bez zakrývacích dek a v jednom nahatá duchna, s růžovými fleky. Polštáře taky. Na dalších oknech zbylé peřiny a duchny. Převléká se tedy všechno. Máma je zas pořádně pilná, a když jde kolem, ani nenadává. Spíš se jen usměje a voní voňavým mýdlem a od praní. S námi ale moc spokojená není. Čichne jen krátce a už nás žene k trokům. Georga pod paží, co už nebrečí, jen trochu vzlyká, jinak by určitě nachytal. Máma jen mávne na regál, co ještě vzít na máchání v potoce a už běžíme, jako bychom závodili. Zima je ale hrozná. Až se třese všichni. Musím do stodoly pro dřevo, rychle nachystat třísky a připravit topení. „Halt!“ zařve máma od potoka. Až se leknu a ani se nehnu. Staví Georga před Kurta a přibíhá ke mně, jako by mě chtěla zbít. Ale jen mě rychle odstrčí, prosahává pec, odkrývá plotny, pak vývod do komína a pak i na chodbě k další peci. Prosahává všechno, pak vybíhá na půdu, otvírá komínové okénko a volá na mne skrz, že už můžu zatápet. Ale co nejrychleji! Pak zas pro Georga, staví ho za pec, kde nefouká, a rychle ho obléká. Pak jej zakřikne, že se nesmí ani hnout! Rozbíhá se všude pozavírat a natahovat v oknech deky. To už přibíhá Kurt s košem slámy a hned se dáváme do zatápění i na chodbě. Hořící slámu prokládáme dřevem a třískami a už to jen hučí, až se cítíme veseleji. Kurt ale přitahuje koš s dalším dřevem a třískami, ale všude trouší. Raději co nejrychleji zametám, dokud tu není máma. Je ji ale slyšet jakoby v celém domě. Proto rychle uklízím i venku před domem. Ale pořád je toho někde natrousené. Musím proto znova už od vrat stodoly a pořádně. Přesně, jak to říkává náš Opa. Poloviční práce, na hovno práce. A i když nic neříkám a jen si to myslím, Kurt nabírá lopatkou a opakuje: „Halb Arbeit, Scheiss Arbeit.“ a zkouší zatloukat v jednom okně deku. Křičím, že už tam hřebíky přeci jsou, a jdu to raději zavěsit sám. A zrovna když máma odněkud křičí, ať zavěsíme deky všude a duchny v oknech vynést na chlebovou pec a rozprostřít. Taháme to, jako bychom se o to prali. Chlebová pec mi připadá jako velikánská zděná skříň, co v ní hučí oheň. Plotny už jsou taky do červena a zvláště svítí. Mokrý růžový fleky na duchnách pomalu a osychavě bělají, musíme je proto převrátit. Kluci pomáhají ze všech stran. Pak si sedají na lavičku u pece a já běhám nanosit vodu do hrnců na rozpálených plotnách, až to kolem syčí. Na koupání a praní toho potřebujeme vždycky hodně. Už dokážu nosit bez vyšplouchávání. Je to ale tak lepší. Ráno by to mrzlo už za mnou, a to je pak na chodníku jak na klouzačce. Konečně všude teplo a dost nahláté vody. Máma nalévá do dřevěných vantroků a kývne na Georga jako na prvního. Ze strachu se ale hned nadechuje a máma ho, jak našponovaného, spouští do teplé vody. Okamžitě čůrá obloučkem vedle do vantroků, ale pak spokojeně čvachtá, ale drží, když ho máma drásá mýdlem Helladou. Pak zabaleného odnáší na pec a tam se nesmí ani hnout. Postupně se vystřídáme všichni. Mě nakonec ještě oplachuje ještě několika kýbly čerstvé a hned taky na pec. Radostně si štěbetáme a Mutti se najednou nakrátko zastaví, ohlédne a spokojeně usměje. A jakoby pro nikoho říká „po našem“: „Jako andílci, jako andílci. Jsem přece jenom bohatá.“ a zase kalup kamsi nahoru. Najednou přiběhne, ukáže na prostřený ručník a vedle komínek vyžehleného oblečení jako na slavnost. Na stole vyžehlená košile, námořnický oblek s vojáčkem na klopě. Ještě řádně učesat a pak se ani hnout. Stejně tak ostatní na otomanu. Nehýbat se a na nic nesahat. Jen Georg si zkouší cumlat paleček nožky. Nevím, jak si ještě dokáže šmrncat za ouškem. Věším ručníky a utěrky nad pecí a rychle zpátky na otoman, když na chodbě řinčí blatníky kočárku. Někam se tedy pojede. A možná dlouho a daleko. Když máma nakoukne, je už taky pěkně oblečená a načesává si vlasy. Při čekání u kočárku jen přešlapujeme na místě. Máma nás každého políbí zvlášť do vlasů a na čelo a moc pěkně říká: „Na, also auf.“ a zas každého políbí a šeptá, že jsme její poklad. Když nás špásavně plácne, rozbíháme se obouvat. Mladší se už škrábou na rozkývaný kočárek, já ale s Kurtem poslušně stojím vedle. Máma pečlivě zamyká dům, i když skoro všude chybí okna a jsou tam jen deky. Ale zadívá se na dům spokojeně. Vyjíždí rázně, jako vždycky, až kočárek řinčivě poskakuje a vykoukne fousáč. Mává a pak se za námi dlouho dívá. A kočárek řinčí po kamenité cestě stále silněji, až to řinčí ušima. Dokud nevyjedeme na asfaltku. To pak kolečka jen vrní a můžeme si střídavě i naskočit, když je to trochu z kopce. Kluci se ale pořád nespokojeně vrtí a odstrkují. Máma je ale hotová hned. Plesk a Horst je zticha za oba. Dlouho se pak drží za pusku a loktem zakrývá oči, že nechce nikoho vidět. Proč to ale dělá, když přece ví, že máma takový truc nesnáší? Dnes ho ale nebije. I když jindy by to jistě udělala a hned. Uražené strašně nesnáší. Zastavujeme. Máma rovná klukům přikrytí, Georga, ať nesedí bolavě nakřivo, protože až slzí se

slzičkou na líci, ale nezapláče. Asi ze strachu. Kolem projíždí velké nákladní auto. Spousta lidí na nás mává už z dálky a vesele pokřikují, ale nerozumíme ničemu. Kousek dál v kopci zastavují a jeden pán nám jde dolů naproti. Při každém kroku mu za opaskem na zadku pistole až nadskočí. Něco mámě říká, ale zase nerozumím. Když ale začne „po našem“, že toho máme ještě kus cesty, až se zaradují. Ale lidé na autě ne, že se najednou tváří tak zle. Máma se ale taky neusmívá, ani nemračí. Jen se dívá jako moje přísná učitelka klavíru, Hildegarde. Určitě se chystá něco vzteklého říct, to už u mámy známe. Něco je ale divné. Usmívá se, lehce skloní hlavu, jako že děkuje, ale že prý už v pekle byla. Nevím, jak to myslí, ale lidé na autě jsou najednou strašně zlí a vstávají. I pán se našťvaně otáčí na mámu a křikne:

„Aber Hitler kaput, nein?“ a na autě hned všichni křičí a zvedají dlouhé pušky. Jeden na nás i zamíří a pokřikuje: ratatata! Všichni se tomu moc smějí, a když se rozjíždějí a začínají cosi sborově zpívat. Máma se jen ušklíbne a tiše říká:

„By jinak zpívali, kdybych byla ve svém vagóně!“ Pak se až usměje. „Bych si je šetřila jak zajíce. To by bylo výskání! To by bylo juchuchu!“ Dívá se pak za nimi zamyšleně, jako by je chtěla i na tu dálku vylískat a lidé zpívají stále hlasitěji, podávají si vzájemně jakési flašky a pak házejí do svahu, až se kolem rozprskávají střepy, auto mizí v zátočině a jakoby ve veselém krawallu, co se rozléhá celým údolím.

U velkého kříže zastavujeme a musíme se všichni pokřižovat. Máma kontroluje, kdo to dělá opačně. Jen Georg radostně tleská a neposedně poposedává, abychom už zase jeli. Z druhého břehu ze zahrádky volá jakýsi pán, ale nerozumím. Jen máma odpovídá a zas jedeme dál. Ale jakoby trochu vystrašeně, až k dalšímu kříži z velkých trámů a s velkým plechovým Kristem. Hned za ním ve svahu někdo kosí. Přitom se mu fajfka kymácí, jako by s ní tančil a ona se houpala. Vozík má už skoro plný trávy a na zemi žlutou plachtu a na ní už taky pěknou hromádku. Máma opatrně zdraví „po našem“ Grüss Gott, ale nějak divně, jako by se lekla. Poprvé vidím, že má opravdu strach, jestli zdraví správně. Děda ve svahu zapichuje kosu vedle zabodnutých vidlí a sestupuje k nám až na cestu. Usmívá se a s mámou si pak moc hezky povídají. Při vyprávění nám máma ale na louku nedovolí, a tak posloucháme, nebo kopeme do kamínků na cestě. Se školou prý to ale bude pro nás horší. Ale kdyby bylo moc zle, máme prý zajít na faru. Tam že nám určitě pomohou. I když je tam prý dnes, taky Ausländer a kdoví odkud. Pán pak podává mámě velkou ruku, mě poklepe po zádech a pak po hlavě kluky, že jsme prý šikovní a že jim to máme ve škole ukázat, i když budeme muset stejně pryč. Nevím, jak to myslí a kam, když jsme se teprve z Vrbna pod Pradědem přistěhovali!

Jedeme dál. Když dojíždíme k prvním domkům s nápisem Heřmanovice, skoro všude se hýbou v oknech záclony a někde jsou jen přilepené noviny. Ani na ulici se lidé neusmívají a neodpovídají na pozdrav. Jen si nás zamračeně prohlížejí, až se někteří zastavují i u pošty, ale nejvíc u obchodu. Jen u hospody se na nás pár pánů usmívá a zdraví. Máma dělá, že to nevidí, ale ještě víc při každém kroku zavrtí zadnicí. Moc jí to sluší, když má zas ty fialové šaty s velkou broží. Prý ještě z Berlína. Zastavujeme u kapličky blízko mostu přes potok. Máma jde do velkého domu naproti. Máme tu prý počkat. To mi nemusí říkat. Přece vím, co mám dělat, myslím si hrdě a upravím v kočárku Georga, protože Horst chce dolů. Georga ale raději přidržuji, aby to nezkoušel taky. Přitom nakukují do kapličky na andílky a svaté. Vypadá to jako malý kostelík a všude krásné malování na stěnách. Najednou je kolem nás několik kluků a děvčat. Prohlížejí si nás, ale na nic se neptají. Jen si cosi šeptají. Mlčíme a ani se neheme, a když na nás promluví, stejně ničemu nerozumíme. Před velkým domem se najednou objeví máma s někým, ale mluví našťvaně. To už poznám na dálku. Za chvíli začne jistě křičet a možná i nadávat. Raději se dívám do kapličky na malování, krásné andělíčky a různé svaté u malého oltáře. Je to divné, ale hned za něj chodí kluci čůrat. Pokaždé chci na ně křiknout, že to není záchod ani kadibudka, když na ně shora koukají, krásně namalovaní andělé a svatí, ale určitě by mi nerozuměli, a tak jen mlčím a koukám směrem na mámu. Už nadává sprostě a rychle. To dělá vždycky, když chce odejít. Děcka přestávají pobíhat a odcházejí se k ní kouknout. Pak střídavě na nás. Hrozně se stydím a mám vztek, ale nikdy bych od kluků neodešel. To by mi máma neodpustila. Ještě zaslechnu, že takový Schweinerei ještě neviděla, aby děti chodily do kapličky jak do poslední latríny. Kdo jim to prý dovolil a dal takovou možnost nebo příklad a rázně se vrací. Cestou nakopává rozházené papírky kolem, ale pak kočárkem trhne tak prudce, že se

strhne jedna guma a už to kočárkem řinčivě zvoní, až se kolem ohlížejí a jdou se naproti kouknout. Máma to zkouší nasadit, ale nejde to. Nakopává kolečko, vykřikne „Scheisse!“ a drnčivě zvoníme dál. Až kolem hospody, kde už stojí skupinka pánů, jako by nás čekali. Jeden usměvavý pán se nabízí, že nám to nasadí. Máma svoluje, ale tváří se jako královna, co mu dovolila posloužit. Ale když jde kolem další pán v dlouhatánské sukni, je najednou úplně jiná. Skoro vystrašená. I když má pán dlouhý řetěz od pasu až na zem. Máma se pak i trochu uklání a zdraví hned několikrát „po našem“. Hned to opakuji po ní. Určitě je to správné. Pán si nás prohlíží, přitom poslouchá mámu, co se tváří, jako by ji něco bolelo. Zas jsou najednou děcka kolem a přibíhají další. Až je u velkého domu skoro prázdné. A čím víc si s pánem povídá, tím méně se před děckama stydím. U velkého domu jsem se ale skoro bál, když se tam hádala. Táta má zase pravdu, když říkává, že jen trošl se hádává se ženou. A s mámou vůbec. Taky ale říkává, že někdy jiné cesty není, než jí zacpat pusu polibkem a plácnout po zadku. Tak nevím, co je dobré a co lepší.

Pán v sukni pozorně poslouchá, pokyvuje a občas po mně koukne. To už cítím, že se tu mluví jenom o mně a že tu asi musím zůstat. Nevím, jestli hned a kde, ale už je mi z toho do pláče. Kurt se při tom klidně vrtá v nose, protože to máma nevidí. Dokud ho neplácnu, jako by za všechno mohl. Ale do pláče je mi pořád. Pán v zelených kalhotách hlásí spravenou gumu a říká dokonce „po našem“: „Milostivá paní!“ Máma se nakrátko ukloní, ale hned zas ustaraně k pánovi v sukni. Ten mámu poslouchá pořád pozorně a děcka kolem taky. Když se máma po nich prudce otočí, jen o kousek couvnou, ale poslouchají dál. Lidé se ale najednou také mění, že se před pánem v sukni také uklánějí a hlasitě zdraví. Asi proto pán mámě připomíná, že by měla být trochu pokornější, zvláště v této době, ale s mámou to vztekla až trhne, jako by chtěla vykřiknout, ale přesto je zticha. Pak přece jen potichu a jakoby v trucu říká, že byla v životě vždy poslušná až nad hlavu. A že nemůže za to, že na začátku všeho a války byl jakýsi přivandrovalý tapecírman aus Österreich a že to nakonec zaplatilo dvacet osm našich příbuzných životem a z toho tři nezvěstní. Copak je to prý málo? Pán jen přikývne a tiše říká „po našem“:

„Pokoj jim a odpočinutí věčné.“ Máma je ale jak rozjetá, když „po našem“ říká, že člověk má vždycky hezky pozdravit, slušně poprosit a hrdě žít. A že pokora patří jen do kostela. Snažím si to zapamatovat. Máma je asi vážně chytrá a má fištrón, jak říkává děda. Možná i proto se těším do kostela. Jak to tam asi vypadá? Místo toho ale vcházíme do domu vedle kostela, kde nás vítá moc příjemná paní s bílými vlasy, jako náš soused s fousama. Paní mluví taky „po našem“, bere mě s bráškama kamsi dozadu. Pořád se ale musím otáčet po velikánském kříži na chodbě s velkým přibitým Kristem na kříži. Je větší než dospělý člověk. Hrozně se bojím, proto raději jen u stěny, ale pořád se polekaně ohlížím. Paní s bílými vlasy se pro mě vrací a říká s úsměvem, že se ho vůbec nemusím bát. Že naopak měl děti rád a na celém světě. Tak proč je takový nestyda a nemá ani pořádné kalhoty nebo aspoň trenýrky, ale jen kus hadru přes pás, a ještě po něm leze velký pavouk. Nejraději bych ho něčím zaplácl, ale nemůžu se ani hnout.

Volají mě. Dál jsou už jen velké a barevné obrazy. Ženy se ale na nich tváří tak smutně, jako by je všechno bolelo. Jinak jsou ale překrásné. Hlavně Panna Maria s děťátkem v náruči a malými modrými kvítky, na dlouhých tahacích šatech po zemi. I kolem je spousta modrých kvítků, až bych se rád na něco zeptal, ale zrovna mluví máma. To už cítím jistě, že je s něčím konečně spokojená a že je tak o mně rozhodnuto. I když mi nic neříká, jen se občas po mně ohlédne.

Přibíhají brášci, utírají si pusu po nějaké svačince a hned za nimi paní s bílými vlasy. Je to hrozná nespravedlnost, myslím si a otírám si mokré oči. Máma je ale jako vždycky rychlá. Nebrečet a hned facka, až to pleskne. A ještě si musím sednout do vysokého křesla. Když po chvílce seskočím, pleskne už oběma a už se raději ani nehnu. Stydím se ale strašně. Hlavně před bílou paní, když mě přichází konejšit, a přitom mě hladí. I pán v dlouhé sukni. Je moc moc hodný, i když mu u pasu visí dlouhý řetězek a na něm také přibitý Pán Ježíš, jak řekla máma. Ten další s kuličkama má prý na dlouhé modlení a říká se mu růženec. Pak mi ukazuje různé obrázky a pořád se něco ptá. Někdy musím opakovat, i když tomu nerozumím, ale poslouchám a opakuji poslušně. Jen aby nežaloval mámě, až odněkud přijde. Mám ale větší strach, že neprijde vůbec, proto opakuji trochu plačtivě a pak už i vztekla. Už už se mi chce zaplákat, ale vzpomenu si na Opu. Určitě by řekl, že žádný

Richter nebyl a nebude nějaký Feiger nebo Hassenfuss. Prostě žádný zbabělec. Proto žádný brek a vydržet! Někam se mi ale chce.

Vstávám a jdu ke dveřím najít jejich kadibudku, ale pán najednou vykřikne „Halt!“, ale hned se zatváří příjemně a ptá se, kam chci. Říkám, že pipimachen, ale na to se prý musím napřed přihlásit zvednutou rukou a dvěma prsty auf. Zvedám tedy rukou rychlé Heil, jako někdy Opa v dílně. Ale pán mi skrčí prsty a nechává třet jenom dva. Pak jdeme společně až na konec chodby a tam mi ukáže na dveře s dvěma kolečky. Když jsem hotov, utírám si „francle“ nastříhanými novinami a jdu se umýt k lavoru. Pán je z toho trochu překvapený, když nakoukne, ale bráním se, že mně to tak učil Opa i táta a že francle se nemá sušit v kalhotách, jinak člověk páchne jak smradlavý Žid. Pán mě za to pochvaluje, ale tak už prý mluvit nemám, protože je to prý nevhodné. Už mu zase moc nevěřím. Opa a Papa mají přece vždycky pravdu. Přece nejsou hloupí, aby mě učili nesprávně. U stolu zas opakujeme. Jako bychom byli hloupí. A tak mu připomínám i slova z minula, aby viděl, co si všechno pamatuji. Musím se přece ukázat, jak nám radil pán s kosou na svahu. Když ale zvednu dva prsty a říkám všechno co nejrychleji, jako bych slova utíkal, ale nelíbí se mu to. I když mně trochu přece jen někdy pochválí. S takovou prý budu moci do školy. Je to prý ten dům u kapličky, kde chodívají děti čurat za oltář. Tam se mi ale nechce, když je tam takový Schweinerei, všude papírky a listí a čurá se k andělům. Pak chvíli mlčím a vzpomínám, jak tam křičela máma a jak na nás koukali. Jako na hanbě. Kde je ale máma asi teď? Přemýšlím a je mi až do breku. Mutti, zašeptám plačtivě bez zvednutých prstů a pán mi konečně říká „po našem“, že se nemusím bát, že se pro mě brzy vrátí. Mám z toho najednou takovou radost, až si potichu zazpívám jako táta v dílně. „Keine Angst, keine Angst Rosemarie!“ a už se tolik nebojím. I pán se tomu usmívá a zase opakujeme. Škoda, že se ve škole nemluví „po našem“. Aber egal! Vážně nevadí! I tak se budu snažit. Musím! Snad proto říkám zase všechno od začátku a rychle. Ale pán najednou zvažní a křikne „RUHE!“ a jsem zticha. Hned se ale na mne zase usmívá, jako by se nic nestalo. Nevím, jak to tak rychle dokáže. Přesně jako Opa, když se mnou špásuje v dílně a rukou si mává před tváří. Nahoru vážný, dolů se smíchem. Už jsem to tolikrát zkoušel, ale nejde mi to. Až mám zase trochu strach, že kvůli tomu budu muset zase držet kolíček na prádlo, jako v dílně u Opy. Mívá různé nápady, ale nesmím o tom říkat mámě. Hlavně o těch klamerkách na prádlo, ale zase opakujeme. Třída, třída, pořád jakási třída, ale nejde mi to vyslovit a pořád to divně šišlám. Tšída. Tšit, tšit, tšída. Hrozné slovo. Aber, übung macht der Meister, říká pán s úsměvem „po našem“ a musím znova. I když špatně, ale jemu to nevadí. A tak to skoro vztekle křičím. Cvičení dělá mistra! A pak zkouším. Tšída! Tšída! Později pokračujeme, ulice, dům, stát, lidé, až přichází bílá paní s rozpuštěnými bílými vlasy a nese tác s chlebem a hrnkem mléka. Běžím jí naproti, chlubím se, kolik toho už umím, ale hned za sebou slyším káravé: „Na, na!“ Přesto se ptám, jestli jí můžu říkat „po našem“ Weisse Tante, ale pán chce, abych se to napřed naučil česky. Bílá teta. Bílá teta, a tak pořád dokola. Až mi to jde i rychle a spokojená je i Bílá teta. Vytahuje ze zástěry velké červené jablko a utírá ho dlouho, až je docela lesklé, jak máminy lodičky po červeném globínu. Hned ale musím opakovat, jablko. Ale dokáží jen jabko, jabko. Ale pán pořád ne. Prý, jablko! Bl, bl, bl, bla! Jako bych se čertil na Mikoláše. Trvá mi to strašně dlouho, než to trochu umím, ale když mám říkat ovoce, nechce se mi věřit, že to můžu, a tak raději stydlivě mlčím. A tak mi to opakují, píšou na tabuli, ale sotva si to zkusím potichu, hned se červenám a ohlížím, kdo mně za to lískne. Ofoce, zašeptám nesměle, ale nikdo nic. Žádný křik, a tak to opakují poslušně zas, a i odvážně a pak i hlasitěji, i když mě pokaždé trochu opravují. Stydím se, až se z toho trochu rozesměji, jak je to po jejich sprostě. Směji se pak stále víc, až jsem skoro k neutíšení. Když se ale Bílá teta přikloní k pánovi v sukni a něco mu pošeptá, trochu se zarazí, a už to říkat nemusím. Místo toho přísně zvolá „Ruhe!“ a hned nato zas kostel, postel, ulice, až to opakují dost přesně a pán je rád, že se mi tak daří. Pak i nadšeně zavolá „po našem“ Ausssgezeichnet! Výtečně! Pak mě doprovází ke stolu, ale napřed se musím řádně pokřižovat. Stačím ještě poslouchat, v čem je jejich modlení jiné. Bílá teta pak říká dobrou chuť i „po našem“. Pak jíme tiše a bez přerušení. Na chodbě ale najednou hluk. Nevím, proč v tom tuším mámu. Až radostí vyskočím a zajiknu a musím kousek chleba vykašlat. Pán jen zvedne ruku, a tak jen natahuji krk, jak to jen jde, ale na chodbě stojí jen jakýsi pán v zeleném klobouku. Ani se mi nechce věřit, že to není máma. Až mě kdesi píchne, že na mně zapomněla a třeba mě už ani nechce a je mi do breku.

Když ale pán v zeleném vejde, hluboce se ukloní a mávne kloboukem s velkou štětkou a ptačím peřím. A pak pěkně pozdraví „po našem“ Grüss Gott! Vykřiknu tak hlasitě radostí, až se všichni leknou. Vždyť je to náš fousatý soused! až z toho mám hořko v krku. na nic se neptám a rozbíhám se mu do náruče jako do tátovy, a cítím, jak voní stejným tabákem. Všichni se pak usmívají mokřýma očima a fousatý pan Albert, jak mu říká velebný pán v sukni, mě ještě jednou pohladí, ale pak trochu odstrčí, aby si mohl sundat velký ruksak na stůl. A pak pořád cosi vybaluje a velebný pán neustále vděčně opakuje „Zaplat' Pán Bůh! Zaplat' Pán Bůh!“, a i s Bílou tetou se lehce uklánějí a mi je báječně. Pak se mám rozloučit, ale fousatý děda Albert mi radí, že napřed podat ruku Bílé tetě a hezky za vše poděkovat, ale to už se až rozbíhám a dávám jí pusku do zástěry. Dlouho mě za to drží a objímá, hladí po hlavě a tiskne, a když procházíme dlouhou chodbou kolem velkého Ježíše Krista, už ani nemám strach a jen myslím, jak dlouho asi půjdeme až k nám dolů, do vesnice. Smutný z toho ale nejsem. Na dvoře stojí jakýsi vůz s koněm. Nechce se mi věřit, že by patřil panu Albertovi, ale nikdo není nablízku, ale když kůň zahrabe párkrát kopytem a zafrká a děda Albert na něj dokonce kamarádsky zavolá, až divně polykám.

Loučíme se u schodů znova, máváme na rozloučenou ještě i ze silnice a lidé kolem dědy Alberta uctivě zdraví a skoro každý si přitom nadzvedává klobouk nebo čepici. Vstávám a občas si přidržuji opratě. Chci, aby lidé viděli, jak už umím řídit, ale děda Albert trochu zvažní, stáhne mě, ať si sednu normálně a pak tiše říká, že je sice dobře, že mám radost a že jsem i hrdý, ale příště mám být hrdý jen na svoji zásluhu. Už raději nevstávám a na opratě ani nesáhnu. Děda Albert pak pokračuje, že prý bude dlouho trvat, až budu moct být na něco hrdý, ale zas nebudu mít tolik sil, ze všeho pořádně radovat. A ani moje hrdost už ani nebude tak radostně pyšná a silná. Moc tomu nerozumím, a tak mi to vypráví zas jinak. Člověk se prý někdy snaží tak dlouho o úctu, vážnost a hrdost, až nakonec zjistí, že nejlepší je žít jak obyčejný a poctivý člověk. Ale stejně pak ztratí tu první sílu, se z úspěchu pořádně radovat. Ale nejtěžší je opravdu udržet si hrdost a čest, aby se mu stala samozřejmostí, protože jen kriváci to umí jen zahrát.

Vyjíždíme z vesnice zátočinou do lesa a najednou je o poznání tišeji a jakoby mokřeji. Děda Albert vytahuje zezadu deky, jednu přehazuje přes koně, další nám přes kolena, až se z toho rozchechtáme. Mám prý něco zazpívat, ale ne moc nahlas. A tak zkouším potichu a jen nakrátko „Kukuck, kukuck, ruft aus dem Wald...“ až dědovi usínám na kolenou. Ani nevím, proč mě najednou budí, ale už stojíme před naším domem a ve svahu stojí auto strýčka Frühmanna. Jsou s tátou v domě kdesi nahoře a mění okna. Zdá se mi, že všichni zpívají strašně hlasitě „Keine Angst Rosemarie“. Sotva nás zahlédnou, seskakují ze žebříků a vítají se s námi s radostným křikem. Nevěděl jsem, že se s dědou Albertem už znají. Táta mě objímá tak silně, až mě z toho zabolí, ale jsem šťastný. Najednou se děda Albert rozbíhá k okénku stodoly a s radostným pokřikem zvedá zavěšenou fajfku nad hlavu. Ptá se kolem, kde se našla a kdo ji vlastně našel. Když jen zvednu ruku a tiše říkám, že byla v potoce, chytne mě kolem pasu a vyhazuje radostně do výšky tak vysoko, až pokaždé strachy vykviknu. A pokaždé mě pusne na čelo a hlasitě chválí, že je to jeho nejmilejší malovaná porcelánka a že si konečně příjemně zakouří. A co prý se jí nahledal! Už od loňska! A přitom má fajfek několik. A pak o fajfkách a kouření mluví skoro pořád a nakonec všichni. Přitom z porcelánky radostně bafá na všechny strany a mně poučuje, že se fajfka a žena nikdy nepůjčují a zas radostně bafá, aby snad všichni kolem viděli, jak je spokojený a že právě z ní se mu kouří nejlépe, až z toho kolem divně voní tabákem a kouřem. Jak v neděli u nás, když si táta po obědě zapálí dlouhé a tenké viržinko a poslouchá koncert aus Wien.

Táta se vrací žebříkem nahoru a říká, že si musejí kvaltnout, aby to do tmy stihli, protože se tu prý hrozně rychle stmívá, a ještě si toho chtějí tolik říct. I strýček Frühmann je pro a už se taky škrábe nahoru. Opravdu pak spěchají. Jdu do kuchyně, kde už řádí kluci, a máma žehlí. Hned toho nechává a usazeně mě objímá. Jako bych byl strašně dlouho pryč. Pak sundává utěrku z přikrytého talíře s jídlem, abych se šel napřed umýt. Ale už z dálky cítím voňavý Eintopf, jaký umí jen máma nebo Oma Willemiene. Chutná mi báječně.

Když přichází táta se strýčkem Frühmannem a povídají si s dědou Albertem, zas je tu tak vesele a příjemně, jako by tu byli jen kamarádi. Máma tátu občas zakřikuje, ať už toho pro Krista nechají, že už bylo války nad hlavu, ale děda Albert je pořád zvědavý, a tak se vypráví o námořnictvu,

ponorkách, kam vybírali hlavně malé a hubené vojáky a taky o strašně velkých tancích, kde to zas bylo jedno. Potom taky o mámě a jejích vlcích, když jezdila na frontu a zpátky. Také že ji chtěli několikrát i zastřelit. Přitom prý za sabotáž ani nemohla, když přivezla na frontu místo benzínu francouzské víno. Pak vzpomínají na různé tetky a strýčky, co za války padli, nebo jsou nezvěstní. Pak ale zase o lodích, protože to pořád zajímá dědu Alberta. Taky o českých kanonech Škoda, na které byl prý největší spoleh. A jak říkává strýček Fröhmann, měli stejně spolehlivé a bezvadné podvozky jako Plzeňáčky, a když k tomu plzeňské, pak co si víc mohl voják přát. Nakonec vzpomíná děda Albert. A když po mně a bráscích koukne, začne nás litovat. Že ty nejhorší časy nás teprve čekají, protože ještě dlouho poneseme největší díl národní viny, ale naštěstí se všechno jistě v dobré obrátí, protože lidé nemůžou pořád myslet na hrůzy války, křivdy a na mrtvé. Budou chtít konečně žít trochu bezstarostněji, a ne se pořád trápit a naříkat. A jestli budeme zas jako vždycky pilní a usilovní, zas najdeme místo na slunci. A i když se in die Heimat nahrnula spousta jiných národů, německý Grief a fištron prý zase přežije. Moc tomu nerozumím, ale snažím si to zapamatovat, protože na slunci jsem opravdu rád. Pořád příjemně a teplo.

Nalévá se Schnaps, až je z toho první strýček veselý a začne zpívat. I mámu plácne po sukni a zkouší tančit kolem stolu a občas zavádí rukou zvednutou nad hlavou o lampu pod stropem. Pak se ale zatváří divně, sedá si k peci do kouta a skoro tiše říká, že za války nechtěl raději žádnému rozkazu rozumět. A bylo jedno, jestli v komandu nebo ve Francii. Rozkazy poslouchal po celé Indočině a severní Africe až ke všem Arabům. Jinak to prý ale nešlo. Kdyby se prý nad rozkazy zamýšlel nebo ohlížel po vykonaných, musel by se zákonitě zbláznit. Proto se snažil jen plnit další a další rozkazy a prostě žít jako každý voják. Život vojáka, je už prý takový a nedá se na nic ohlížet, ale tomu zase nerozumím. Pořád jen poslouchat, i když je člověk velký, jak jsou strýček Fröhmann? Vždyť už není malý kluk, jako já nebo brásci!

Musím ven. Přebíhám zahradou, nakukuji přes plot do vedlejšího dvora a domu. Taky už jsou tam lidé. Je jich tam ale asi mnoho, že je tam tolik křiku. Chci kouknout blíž, ale zrovna vychází máma. Nemusí se na nic ptát, kam jsem chtěl, tak se jen trošku pokrouť, že musím na kadibudku, a tak jen nade mnou mávne a vrací se do domu. Hurá! Jsem tedy volný! A málem se šplhám na plot, ale máma jen vykukne z poza dveří: „Na!“ Honem raději zpátky ke kadibudce, ale další hrůza. Máma čeká, kdy vyjdu. Pak prý umýt a hned spát. Musím pak do zadního pokoje, kde je vždycky parádně uklizeno a nerozbitá okna už od začátku.

Ukládám oblečení pečlivě na židli a nahatý koukám oknem na křivý dům. Chvilku trvá, než mi máma přinese tepláky a tričko s trenýrkama. A přidává poučení, že teda můžu ještě ven, ale ať nejsem hned jak svině, nebo mě přerazí. Radostně slibuji a odbíhám a už ji skoro neslyším, co ještě říká. Pak hned zadem kolem plotu, až ke křivému domu. Tam se ale musím přikrčit a místama skoro plížit, abych nepoplašil zapřažené koně za vozem. Po chvilce vychází paní s nějakým pánem a už zas po sobě křičí, ale nebíjí se. Nerozumím ničemu, ale dívám se hlavně na jejich vlasy. Leskle černé, jak od globinu na boty. Často po sobě křičí jakési išteny⁴. To se pak zdá, že si už už nafackují, ale jen se hádají dál. U studny se stříškou stojí jakási holka s dlouhými vlasy. Stejně černými jak hádaví lidé. Trochu mi připomíná Hilde Fingerovou, co musela už dávno se svým dědou in die Heimat, protože jí prý padl táta ve válce a máma potom u obchodu s mlékem. Plížím se kolem křoví ke studni, až mě holka zaslechne a uvidí. Neleká se, jen si utře velké uplakané oči a pak se zadívá strašně zle. Pak dupne a něco i vztekle říká, ale nerozumím ničemu. Zas si utírá oči a pod nosem a já brzy taky. Je ale krásná, jako by byla z barevných obrazů na faře. Jen ty vlasy. Opravdu jak od černého globinu. Hrozně si chci sáhnout, jestli i tak černí, když se tak lesknou, jako boty. Třeba se musejí taky globinovat a leštit. Když se nedívá, opatrně přelézám plot. Když ale seskočím, hned se rozutíká až za studnu. Dál ale ne. Raději se taky ani nehnu. V domě se zas hádají hlasitěji, ale nemám strach, že mně zahlédnou. Stejně bych jim utekl. Natahuji k holce ruku a šeptám „Komm!“, ale nic. A když jen trochu vykročím, hned poodběhne. „Na wartemal!“ zavrčím, ale rozutíká se až ke křoví. Tam si vyhrne sukni a dřepne, jako by si chtěla sednout, ale jen šumivě čůrá do trávy. Podobně jako kdysi Hilde Fingerová. U ní jsem ale mohl nejenom koukat, ale někdy

⁴ Mad'. Istenem! (Bože! údiv ap.; pozn. L. M.)

si i sáhnout. Tahle mi to ale asi nedovolí. Pořád se bojí. Pomalu ale vstává a vrací se ke studni kolem plotu a něco přitom říká. Občas hodí hlavou, aby si odhodila spadlé vlasy přes oči. Opatrně se natahuji, aspoň jí sáhnout na rameno, ale hned ucukne a něco vztekle říká. Ptám se „po našem“, proč se pořád tolik bojí a proč nepočká. „Bitte!“ říkám nakonec tiše a moc hezky, jako bych moc moc prosil a udělám jen krok a hned se zastavím. Nehýbá se a jen mi kouká do očí, jako by čekala, jestli půjdu zase blíž. Natahuji se pomalu a opatrně, až se nechává i po vlasech pohladit. Hned si ale prohlížím ruku, ale po globinu nešpiní. A když si čichnu do dlaně, voní divně krásně a příjemně, jak po květinách. Holka se už taky nebojí a už se i usmívá. Najednou se zvedne, ruce do pasu a začne se točit dokola, až se jí zvedá velká květinová sukně jako velký květinový talíř vzhůru nohama. Pořád se točí dokola, jako velká panenka na kolotoči a vlasy jí mávají dokola. Zkousím je zachytit, ale pokaždé štiplavě švihnou, až raději uhýbám. Tak po ní občas jen mávnu a chci ji chytit za ruku, a když se mi to podaří, točí se se mnou taky dokola a občas i divně výskne. Točíme se tak vesele, až se v domku přestávají hádat a dívají se po nás oknem, jak se držíme za ruce a tančíme. Černý pán proskakuje otevřeným oknem, a když probíhá kolem vozu, vytrhává bič, až to poleká i koně a s křikem a máváním za mnou do svahu. Jako bych udělal něco strašného. Na nic nečekám a hned jsem za plotem a pak honem domů. v kuchyni vbíhám strýčkovi do klína a rychle mu všechno vyšeptám. Poslouchá, ale nic neradí. Jen se divně usmívá. Později mi vypráví, že ti lidé přijeli až z maďarských hranic a že vůbec nejsou zlí, jen einfach hlasitější. Kdo to nezná, může se jich i polekat, ale oni prý vážně jsou jen hlasitější. Ten bič, to je ale něco jiného. To je prý už vážnější, ale to se dá taky vysvětlit. Už nemám tolik strach a jdu se převléknout na spaní, ale když pak večer usínám, zdá se mi, že všude kolem tančí jen černá holka a výská na mě. Já se ale nemůžu ani hnout, protože mi všude brání dlouhý bič, abych ji mohl chytout aspoň za ruku. A bič pořád kolem mě všude švihá, jako by nevěděl, co říkává táta: „Na ženu se prostě nesmí jako na dobytek, ale pěkně hezky potichu a bez křiku, jinak je chlap wie ein Trotl und Asiat“.

Najednou jsme skoro u sebe. Tančíme a výskáme, až mě pálí divně bolavou radostí kdesi pod krkem a za tričkem. Jsem ale moc šťastný. Tak přece tu mám všechno. A to jsem si myslel, že jsou tu jen strašidelné hory, lesy a napadaná jablka. Jsou překrásně barevná, ale jen když se pořádně rozhlédnu. Stejně jako holka v roztančené sukni.

Náhle se budím, otřepávám zimou, až se mi chce na kadibudku. Nakukuji škvírou ve dveřích, pak se rozhlížím po dvoře, jen tak, naboso, až se mi začne chtít ještě víc a musím z toho občas i přešlápnout. Auto ve svahu není, táta se strýčkem tedy odjeli. Ale kdy? Myslím si plačtivě. Ale musím zase přešlápnout. Tentokrát se mnou až otřese zimou. Musím si odskočit nebo aspoň pro kráťasy.

Vtom zaslechnu pana Alberta. „Prrr!“ zavelí a slézá z vozu s krmícím pytlem a nasazuje ho koni na hlavu. Fuchsa se tomu prý nikdy nebrání. Asi proto, že mu tam přidává paní Anny jablíčka. Najednou se pan Albert nakloní hlavou na rameno, abych viděl, že mě už vidí taky, a šibalsky mrká. Hlasitě zdravím Gutten morgen!, a přidávám česky Dobré ráno. Moc mě za to chválí, že jsem ho nezklamal. Neučím se prý zbytečně. Musím ale rychle do domu, mámu je už slyšet všude. A i když někdy ztichne, za chvíli je slyšet zas, její věčné „Auf! Auf!“ až některý z brášek občas výskne. To už znám. Mámino plácnutí jen tak po těle, co ještě není oblečeno. A do toho veselého hecování mámy. „Fleisch verstecken, Fleisch verstecken!“ Maso schovat, maso schovat a zase výsknutí. To dělává, když má dobrou náladu. Proč ale hledá i mě? Že by zase škola? Nebo jen na faru? Uvidíme. Že by zas velebný pán? Raději se jdu ukázat, a hlavně hlasitě pozdravit a hned umýt k latoru, to je pak máma hned spokojenější. Když se utírám, je už snídane na stole. Taky svačinka na cestu. Ale skoro všechno od pana Alberta a paní Anny. Tak, přece jen na vandr, říkám si, že je pan Albert už venku a čeká u koně. Ale máma jen mávne a zase lítá po domě jak D-Zug, jak říkává Opa. Skoro i tak duní po schodech. Opravdu jak rychlíkový vlak. Je po snídani, všechno umývám, a oblékám se do svátečního jak do kostela. Když si sedám na vůz k panu Albertovi, je to jak na příjemně měkouchý kožíšek. Pořád ale ještě na něco čekáme, a tak si pan Albert zatím čistí oblíbenou malovanou sváteční fajfku a zas mě za to radostně pohladí. „Mein Gott!“ říká radostně, až mu oči září tak modře a usazeně, jako by se podíval do slunce. Pak mocně bafá, až si musím poodsednout. Když si toho všimne, puká raději obláčky na druhou stranu. A občas si i odplivne velkým obloučkem do

příkopu. Konečně přibíhá máma. S velkou taškou a balíkem a cestou říká něco paní Anny, že musí na lesní správu a na kluky ještě stačí křiknout. „Poslouchat, nebo...!“ a jen zvedne ruku. Všechno mi pak opatrně podává a pak pomáhá uložit za sedátko. A pořád varuje, že mám na to dohlédnout. Proč ale tolik strachu? I děda Albert mrkne, že to s mámou ani jinak nejde, a konečně praskne bičem nad koněm. Koně ale nikdy nešvihne. Třeba se bojí, myslím si. Nebo ho má tak rád? Je to hrozně velký kůň. Třeba ta chundelatá kopyta! Jako by měl velké vlasaté papuče. Když zpomalíme na odbočce do kopce, zabere tak silně, až zaskřípe podkovama a při každém kroku zaprdí a pouští kouřící kobylince. Zastavujeme. Pan Albert seskakuje a nabírá lopatkou všechno do pytle. Pak věší kamsi dozadu pod vůz. Prý by to byla hrozná škoda, tak výborné vitamíny na pole a zahradu. Dojíždíme ke křičivému domu a zastavujeme až u branky. Strachy skoro nedýchám a poodsedávám si co nejdál. Dnes se nehádají, jen mluví hlasitě, a když vyjdou před dům, zase vlasy jak od globinu. A ty blýskavé oči! Až chci seskočit a utíkat zpátky domů, ale černý pán je veselý. A když přistoupí k vozu, poplácá Fuchsu, pohladí, zacuchá ve hřívě a pak mu dává dokonce pusku na čelo a zas ho hladí. Mein Gott! Ten má ale odvalu! Pak obchází vůz, podává mi ruku na uvítanou a zdraví mě dokonce „po našem“. I když trochu divně. Pak se usměvavě ptá, jestli utíkávám před každým bičem a pak se zarazí a ptá se pana Alberta. Pak pomalu a jakoby po kouskách říká: „Verantwortung oder verantwortlichkeit?“ Cítím, že je to „po našem“, ale zase nerozumím, protože jsem to ještě nikdy neslyšel. Pan Albert mi vysvětluje, že je to jako když třeba hlídám kluky. Taky jsem za ně zodpovědný, jinak by bylo co? Okamžitě hlásím, že strašný výprask. A tady pan Nagy říká něco podobného, tady jsem měl odpovědnost za sebe, ale místo toho jsem prý utekl přes plot jako uličník. Pak křikne směrem k domu, až se leknu, a vychází černá holka. „Na d'arajda⁵, Mária!“ křikne zas, ale holka nezrychlí. Pořád jakoby trucovitě pomalu. Zato by mě máma zbila hned, co by měla po ruce. Holka má větší odvalu jako já. Je ale pořád divně smutná, a ještě v černých šatech, jako by jí někdo umřel. Černý pán ji vysazuje vedle mě a hned je mi od ní příjemně teplo. Pan Albert si ještě chvilku s panem Nagym spolu povídají a pak říká na mně taky „po našem“. „Příště trochu více odvahy, mladý muži, a ne metat přes plot jak nějaký zbabělec.“ až je mi stydlivě horko. Gott sei Dank, že se zas obrací na pana Alberta. Nejraději bych se radostí pokřižoval, že tomu Marika nerozumí, pak ale slyším „po našem“, že je prý na učení strašně lenivá a taky strašně tvrdohlavá, ale to jí nevytýká, protože to prý patří k jejich rodu. Jen to učení. Pak si zas vyprávějí o lese. Ale když začnou o minách, černý pán Nagy si pyšně nakroutí vousky, že už jich několik našel a že je odpaluje kdesi v jámě za stodolou. Jedině tak je prý jistota, že miny už nikomu neublíží a nezmrzačí. Pan Albert ale varuje, že je to strašně nebezpečné. Ale pan Nagy říká najednou spíš trochu smutně, že to ví, protože to v zajetí celá léta vyráběl. Ale musel, jinak by ho prý zabili. Ale teď, jako že se Nagy jmenuje, bude hledat miny třeba do konce života, jen aby mu Bůh odpustil. Bože, myslím si, to je teda člověk! Tak strašně nebojácný a určitě i silný! Taky bych to chtěl umět, ale kdo mě to naučí? Taky nevím, jak takové miny vypadají, jestli jako zlý člověk nebo zvíře. Musím se zeptat strýčka Frühmanna. Určitě mi poradí. Pan Albert se loučí podáním ruky, nasedá a na Fuchsu jen mlaskne a jedeme. Vychází paní Nagyová, pan Nagy ji obejmě jen jednou rukou přes rameno a oba se za námi spokojeně usmívají. Jen Marika ne. Mračí se přímo strašně. Nagyovi tedy nejsou tak hádaví, jak se mi zdálo. Zkousím mluvit na Mariku, ale pokaždé sebou jen vztekle škubne, a ještě víc se zamračí. Pak se schválně dívá do svahu. A když řeknu „Bitte!“ zas jakoby zavrčí: „Nemértem!“ „Nemtudom!“ Přitom se pokaždé zatváří jinak. Zdá se mi ale, že tak krásně, opravdu je moc a moc krásná. Kolem nás projíždí pomalu nákladní auto a vyje to celým údolím. Strašný krawall a dým. Až to leká i Fuchsu a polekaně se staví na zadní a předníma jakoby zahrabe ve vzduchu, až zvedá i oj vysoko a Fuchsovi to strhává chomout. Pan Albert seskakuje, škubne opratěmi a hned před něj a volá na něj jak na kamaráda jakési „Hou! Hou!“ a Fuchsa už jen párkrát poskočí a nechává se hladit po čumáku a trochu frká. Pan Albert pak na něj mluví jak na člověka a cuchá jej na čele. Najednou se Fuchsa rozkročí a mohutně čůrá na cestu, až to teče potůčkem napříč do příkopu. Marika se tak rozesměje, jako by pokřikovala. A já chvilku taky. Smějeme se, jen pan Albert se jen trochu usmívá. Rovná Fuchsovi chomout, opratě i postranice, taky za kopytama

⁵ Josef Richter si zapamatoval a pak zapsal příkaz Pojd' sem! (mad'. Gyere ide) v tomto konkrétním tvaru, který ve stylistické rovině plně respektujeme.

dřevěné tahací váhy, aby nebyly zešíkma. I Fuchsa je spokojený, že už skoro vesele hrabe kopytem, aby se už zase jelo. Zas se rozjíždíme. Před dalším prudkým kopcem Fuchsa zabere tak mohutně, až občas podklouzne a odlétají jiskry. Pan Albert mě poučuje „po našem“, že je to od železných podkov, co má místo lidských bot. Bez nich by prý brzo umřel, protože jen v nich se naučil chodit. Divocí koně v přírodě, ale prý podkovy nemají. Jsou ale prý moc chytří a mají dobrou paměť na lidi, hlavně na ty zlé. Těm prý neodpouštějí nikdy a jsou pořád připraveni kopnout. I ve tmě. Takový kůň může prý i zabít, když má zlého člověka za sebou. Třeba když ho bičuje. Proto je to moc nebezpečné pro každého zlobra, když se zapomene za koněm. Koně ale prý dovedou pomáhat i za tmy nebo za mlhy, protože nezabloudí. Dokonce i ve vánici najdou cestu domů. Je to moc užitečné pro lidi, aby v zimě nezmrzli, když nebývá vidět a všude spousta bloudivých závějí. Ptám se, co to je? Prý to vypadá jako navátá cesta a zatím to vede nejčastěji do propasti. Mnoho lidí prý už tak pomřelo nebo pomrzlo. Cestou nám prý ukáže po takových lidech kříže. I Fuchsa je takový dobrý kůň. Do stáje prý trefí už odevšad. Opilce a surovce by ale nikdy neposlechl. Třeba jako pan Chudý, říká až vztekle pan Albert. Pořád jen pije smradlavý Schnaps, až z toho skoro blázní a usne třeba i na hnoji. Přitom Schnaps by se měl pít jen trochu, třeba při oslavě, nebo jako „Schlaftrunk“ před spaním, a ne aby pak člověk všechno kolem rozbíjel a chtěl se s každým bít. Posledně pan Chudý honil celou rodinu po lese a křičel, že je sekerou všechny pozabíjí. Takový člověk je halt Trotl skoro nadobro, protože už skoro neví, co dělá, a třesou se jim ruce, když nedostanou pít. Někdy mívají strach ze všeho, nejvíc večer za tmy, a tmavého okna. Tam prý vidí nejvíc různá strašidla a bubáky, až se kvůli tomu musí zase napít. Aspoň trochu. Pak ale víc a víc, až jsou zase opilí a válejí se jako prasata. Někdy ale mívají strach ze všeho a nejsou ani trochu hrdí, když se potřebují napít. Pro trochu šnapsu prý naslibují všechno na světě, ale nedodrží ani slovo. Přesně jako posledně. Sliboval prý dokonce i panu faráři před oltářem v kapličky nad lomem, ale stejně zase všechno propil a vyhnal paní Chudou i s dětmi, že museli spát u koní. Nevím, kde ten pan Chudý bydlí, ale na Schnaps si dám velký pozor. Moc velký achtung. Poslouchám pana Alberta a zapomínám na ruku za Marikou, až mi skoro brní mravenci. Zkousím se vytáhnout, ale přitom zavadím o Mariku vpředu. Divné, že to tam má trochu větší než já. Ale moc příjemně měkké. Opatrně se natáhnou sáhnout, ale Marika najednou prudce vstane a pleskne mi facku, a zas si klidně sedá a dívá se otočeně do svahu. Zato pan Albert se pak dlouho syčivě směje do pěstí, až se mu natrásají ramena. Že by měl z toho vážně takovou radost? Odsedávám si vztekle až ke kraji. „Na, na!“ zatahne mě pan Albert zpátky a zas jsme s Marikou těsně u sebe jako kamarádi. Zas je mi od ní příjemně teplo a divně hezky. Už se necítím ani uražený. Odbočujeme ke kostelu, pak ku faře. Velebný pán nás už čeká venku a jde nám vítavě naproti. Podávají si ruce a velebný pán mě s pozdravem pohladí. I potom mě pochválí, že jsem v učení tak pilný. Odbíhám hrdě k Marice a táhnou ji celou cestu, aby se šla přivítat, ale pořád se tváří zle. A když ji chce pan farář pohladit, ucukne mi i z ruky. Ale velebný pán přesto říká mile, „po našem“, „jak Panenka Maria, jak Panenka Maria“ a mávne na přicházející Bílou tetu na schodech do fary. „Tasche! Bubrle!“ zavelí pan Albert a hned vyskakují na vůz jak veverka. Trochu mě překvapuje, že ke mně Marika natahuje ruce, ať podávám, a pak mi pomáhá s nesením do schodů. Za námi je slyšet, jak si o Marice povídají, až se ohlíží i Bílá teta. „Tja!“ vzdychne velebný pán. „Zkazít se může všechno, ale naštěstí je to mladé!“ Nakláním se k Marice, čichám, ale nic zkaženého necítím. Proto se hned ptám, proč teda nepáchne, když už je skoro zkažená. Všechny to rozesměje. Velebný pán mi pak vysvětluje, že mi někdy bude páchnout i voňavě vykoupáný člověk, protože si nedokáže vykoupat i hříšnou duši. Jedině snad u zpovědi. Zdá se mi to ale divné. Copak to jde? Bílá teta nás odvádí do domu fary a pak do jiného pokoje než minule, kde jsou vysoká křesla jak královské trůny. Jsou tu jen obyčejné stoly a židle a na stěně velká černá deska a na ní něco napsáno. Zkousím to nahlas, ale jako bych vrabčil. Fítejte. U zadního stolu už sedí několik kluků a pořád se hašteří, i když je Bílá teta už okřikla, když po stole dokonce i lezli. Sedáme si s Marikou hned k prvnímu stolu, a když Bílá teta odejde, kluci se nám vychechtávají a strouhají nám mrkvičku. A pořád o nás posměvačně šeptají a jakoby šíšlají. Dělán, že mi to nevadí, ale vadí mi to hrozně. Až bych je chtěl za to všechno zbít. Přichází ale usměvavý velebný pán a před černou tabulí mávne hrozně dlouhýma rukama jako velký černý pták a ukazuje, abychom povstali, a nahlas říká česky „Dobrý den!“ a ukáže, abychom to po něm opakovali. Já

napřed potichu, Marika vůbec, protože se dívá trucovitě do stěny. Kluci se tomu hned hlasitě chichotají, ale stačí, aby velebný pán švihl dlouhým klacíkem po stole a hned je ticho. „Mariko, dobrý den,“ kývne velebný pán a Marika opakuje „Dobrý deň!“ Ani jsem nevěděl, že to tak umí. Pak si už opakujeme všelijaká slova všichni najednou, jak při společném modlení v kostele. Pak se ale modlíme skutečně a můžeme každý po svém. Zdá se mi ale, že si kluci vymýšlejí, když tak šišljají i při modlení. Když jim ale velebný pán nic neříká, tak je to asi v pořádku. Zkousím to poslouchat, ale stejně nerozumím ani slovo. Jen společné Amen! Po pokřizování dostáváme krásné svaté obrázky, ale musíme zas opakovat slova „svaté obrázky, Maria, Ježíš, kostel“. Kdo to umí zřetelně, je pochválen a pohlazen. Pak se vyvolávají další a další slova a my jen opakujeme. Marika už taky a skoro pořád se mi dívá na pusu, jako by mi z ní četla. Snad aby to uměla stejně a byla pochválena taky. Jsem ale najednou moc unavený a chce se mi i spát. Taky mám trochu hlad. Pořád ale opakujeme, Marika stále víc, jako by dostala chytrou sílu. Přichází Bílá teta. Neudržím se a radostně volám: „Bílá teta! Bílá teta!“ Má z toho radost, ale velebný pán ne. Dává si prst na pusu a nespokojeně syčí. Pak odcházejí na chodbu. Sotva se za nimi zavře, kluci hned na stole a zase se nám posmívají.

„Bíuá tétá! Bíuá tétá! Úsrone škópy! Úsrone škópy!“ poskakují po stole a zas nám strouhají mrkvičku. A nejen mně. Taky dvěma klukům, co jsou až u stěny a jsou pořád zticha. Jsou docela stejní i pusy mají k nerozeznání a oči jako modré květinčky, co je mívá Opa občas v obilí. Stejně tak krásně modré. Nikoho si ale nevšímají. Ani poskakujících kluků na stole. Jen raději schovávají ruce pod stůl jako my, protože nám šišlaví chtějí dupnout po prstech. Mám hrozný vztek. Nejraději bych se rozběhl a strašně bil. Až se trochu mrzím, že neumím na ně něco zakřičet, aby mi rozuměli. Když se ale jeden skloní a zatáhne Mariku za cop, vyskakují na stůl a s křikem se rozbíhám na většího, až padáme se stolu. On ale na záda, proto tak hrozně vřiská „Táááááááááááá! Mámušuuu!“ Nevím, co to je, ale druhý křičí stejně, protože ho Marika drží za nohu a plácá po hlavě pravítkem, co bylo na stole. Když ho ale seká po patách, poskakuje až na konec stolu a pak s křikem seskočí ke dveřím. Vtom přichází pán s napřaženou rukou a ukazovátkem namíří na mě a musím k černé tabuli. Tam musím před všemi ukázat ruku ke švihnutí, ale nebojím se. Štípne to ale pokaždé hrozně, proto podruhé trochu uhnu, ale velebný pán se zadívá do stropu jako smutný svatý, jako že se nedá nic dělat, a pro jistotu si mou ruku přidrží a potichu „po našem“ zašeptá, že trest musí být. Strkám si pak ruku mezi kolena a tisknu co nejvíc. Stejně ale musím za trest utřít tabuli i zezadu, pomalovanou směšnými prasátky a všelijakými obrázky. Za to prý musím vrátit svaté obrázky. Nebráním se, že jsem to nemaloval, jen se tisknu k Marice. Drží mě lítostivě kolem ramen a něco na kluky vztekle syčí a strašidelně blýská černýma očima. Po mně se ale hned podívá moc hezky. Až ji musí upozornit velebný pán varovným švihnutím rákosky po stole, že tabule je na stěně, tak ať se dívá dopředu a ruce slušně na stůl. A zase opakujeme nová a nová slova, až zapomenou na bolest. Jde nám to ale pořád lépe a můžeme se i na některá slova ptát. Musíme ale zvednout ruku s dvěma vztyčenými prsty. Když Marika neví, hned jí to pošeptám, a tak vždy odpovídá dobře. Marika mi pak cosi zašeptá, ale nerozumím. Pak ale znova, až konečně vím, že „ígen“ je maďarsky „ano“, ale když mě chytne za ruku a hezky se usměje a tiše říká „Seretlem“⁶. Nevím, co to je. Jen, že se Marika na mně moc hezky kouká. Velebný pán říká, že si nemáme vzájemně nadávat, a přitom se dívá jen na mě. Škopy jsou prý polská nadávka na Němce a už to tady nechce slyšet. Taky že Bannertovi kluci jsou stejní Němci jako já a Marika, že je Maďarka. Bráním se „po našem“, že Mariku tahali za cop, ale velebný pán švihne rákoskou o stůl tak silně, až se na konci roztřepí. Pak jakoby na všechny křikne, že to bylo naposledy, aby někdo žaloval.

„Hlavně ty!“ ukáže na mě roztřepeným koncem a zatváří se moc přísně. Někdo klepe a hned vchází. Bílá teta rozdává všem svačinky a na slaměné misce poznávám naše jablíčka. Taky máslo s jelenem pana Alberta. Když se k nim natáhne jeden ze zlých kluků Tadek, chci ho zakřiknout česky, ale nevím jak, a tak si naléhávám na miskou, zakrývám a vrčím jako pes. Pomáhá mi i Marika, když se staví i proti druhému s rozpaženými rukama a syčí na něj, aby mi nemohl na záda. A když někdo vykročí, hned po něm i kopne. Tadek to vzdává první a ke košíčku už nejde nikdo. Těší mě, že z nás

⁶ Maď. Miluji tě. (Pozn. L. M.)

mají strach. Moc příjemné, když před námi couvají. Strach druhých se mi zazdá jako moc příjemný. Najednou se vrací Bílá teta a rozdává namazané krajíce a jablíčka všem. Nemůžu nic říct, jen „po našem“, že je to od pana Alberta, ale Klaus Bannert mi tiše říká „po našem“, že toho mám nechat a přestat se chlubit jablíčkama od Ascherů. Waldek hned posměšně zkouší opakovat „po našem“ „Lásdaszajn!“ Zas ho chci hned zbít, tak aspoň máchnu před sebou. Za to mě nakopne pod stolem, ale nikdo to nevidí. Je to halt trohl a idiot, myslím si, ale moc chytrý. Když mě nakopává zas, usmívá se na Bílou tetu tak příjemně, jako by mně pod stolem hladil. Ale hned na mě zasyčí „Kápuš!“ Zase nevím, co to je, ale určitě to nebude dobré. Venku ho za to zbiju. Na otevřené dveře klepe pan Bannert. Má stejné květinkové oči jako oba jeho stejní kluci a při každém kroku mu kulhavě zapíská noha. Kluci se k němu hned radostně rozběhnou. Přitom se mi zdálo, že se snad neumějí ani smát. A když odejdou, Bílá teta jen vzdychne a říká:

„Ta nešťastná válka! Ta nešťastná válka!“ Ptám se, co to je a jak to vypadá, ale to už přichází velebný pán, usměje se a musíme opakovat. Válka – zlo. Válka – krev. Válka – bolest v rodinách. Válka – slzy. Válka – hlad. Válka – smrt. Mnoho smrtí a krve. Pak ještě mnoho podobných slov. Válka tedy musí být strašná a lidi to musí moc bolet, ale zrovna se na mně dívá Waldek. Zas se na mě usmívá, ale taky mě kope pod stolem. Zadívám se strašně zle a Marika taky ale velebný pán říká, že jsme všichni bratři a sestry a že se musíme mít rádi. Já ale Tadeka a Waldeka za bratry nechci! A Marika určitě taky ne. A jestli se ve válce lidé bijí s takovými Tadky a Waldky, co tajně kopou pod stolem, a ještě se usmívají, pak mám válku rád a chci ji. Ale velebný pán zas opakuje, že jsme všichni bratři a musíme si podat ruce. Už podruhé mu nevěřím. Na chodbě zaslechnu Bílou tetu a pak pana Alberta. Až se radostí silně nadechnu. Pak několik skoků a jsem u dveří. Musím ale okamžitě zpátky a napřed se pěkně dovolit. Rychle dělám a říkám, co je třeba a hned zpátky k panu Albertovi. Strašně rychle mu říkám, co už umím a co Marika. Poznávám mu ale na očích, že něco dělám špatně. Zdravím proto rychle za sebou i česky, a pak říkám: „Mám tě rád, dědo.“ Hned má oči, jako bych mu zas přinesl fajfku. Stejně mokře modré a objímá mě jako před chvílkou pan Bannert kluky. Až se mi chce radostí plakat. Jen Marika stojí lítostivě u židle, ale když zavolám, přibíhá hned a tiskneme se mu do náruče oba, že už pojedeme domů. Nesmím ale zapomenout za vše poděkovat. Za Bílou tetou musíme s Marikou až do kuchyně. Objímá nás jako svoje děti, dává nám pusy do vlasů a pak si utírá oči zástěrou.

„Bože, Bože, to jsem bohatá!“ vzdychne usměvavě a otočí se zpátky k nádobí. Probíháme dlouhou chodbou kolem velkého Pána Ježíše, pak na schody a na dvůr, kde už přešlapuje Fuchsa pana Alberta. Sotva nás zahlédne, začne mohutně kývat hlavou, jako by nás poznal. Vypadá to ale směšně, když přitom máchá i krmícím pytlek na čumáku, a když procházíme kolem, hrábne kopytem a zafká.

„No, Fuchsi, Fuchsi!“ zkusím ho pohladit po boku. Až se zvědavě otočí, ale raději hned odskočím. Pak si sedáme na vozovou lavici vedle sebe a radostně se rozhlížíme. Projíždíme kolem dlouhého plotu k silnici a lidé zas pana Alberta zdraví, až musí skoro pořád nadzvedávat zelený klobouk s mohutnou štětkou a různým ptačím peřím. Zas je mi od Mariky příjemně teplo. Tlačí se ale na mě už tak silně, že mám loket skoro v jejím klíně. Cestou ale najednou usíná a dává mi hlavu na rameno. Držím si ji hrdě až před jejich branku. Nebudím ji, ani když přichází paní Nagyová. Napřed se na nás usměje, potom trochu zadívá, jako by se za Mariku omlouvala. Doma mě čeká překvapení. Místo hluboké jámy na dvoře po výbuchu je urovnáno a pohrabáno. I placaté kameny u studánky jsou leskle omyté a na rozprostřených dekách jablíček až barevno. A té vůně! K večeru je prý odneseme do tmavé zadní komory, do štelářů. Zatím máma stojí na žebříku těsně pod okapem a dokončuje líčení vápnem. Po začernalých šmouhách ani památky a všechno krásně na bílo. I máma je bílá skoro všude, nejvíc ale ve vlasech. A když mávne štětkou, cákne to kapkovitě až do dálky, a i tráva je hned jak pihovatá. Pan Albert sice zdraví slušně, ale až mu cuká koutky. Nevím, co je mu k smíchu, ale najednou se neudrží a začne se smát jak na celý dvůr. Až si musí sednout na lavičku před domem.

„Bravo! Bravo, junge Frau!“

Přichází Marika. Rozhlíží se zvědavě všude jakoby dokola, ale máma je najednou se žebříku dole s přísným pohledem a čistí si ruce o boky. Pak nabere pár pěkných jablíček, nasype Marice do náruče a pak ukazuje k jejich domu.

„Geh! Geh!“ pobízí ji k odchodu. Mám hrozný vztek, i když pan Albert chválí mámu pořád, jak to prý udělala na celém domě krásně a jak je šikovná. Zato já musím až do večera odnášet jablíčka, a hlavně je cestou neotlouct, aby nehnula. A všechno bez pochvaly, jen pořád los! Večer pak poslouchám, že tu byl hajný Sýkora a že někde v lese zas někoho zabila mina i s koněm. Máme si proto dávat velký pozor, protože prý ty mrchy bývají skoro všude. Tak zase mina! A dokonce zabíjela i koně! Mám z toho hrůzu i vztek dohromady. Musím začít miny hledat! Napřed ale poznat a pak teprve ničit, aby už nikoho nezabíjela. Pan Albert vypráví, jak byla Marika šikovná, a že se ani koní nebojí. Fuchsy se třeba nebojí vůbec. Ale to jsem přece chtěl říct já! Máme se ale Marika pořád nezdá. Hlavně ty divoce černé oči. Prý jak čertice. Určitě prý až moc divoké stvoření, než aby se jí dalo věřit. Pan Albert se ale po mně tajně usměje, na mámu ale vážně říká, že je to halt tou jižní přírodou a ta bývá vždy trošičku divočejší. Máma ale trvá na svém. Stačí se prý jen podívat, jak je to už vyspělé, a když se po mně ohlédne, hned křiku, jak to, že jsem ještě tady! Ještě ale stačím zaslechnout, že je to sice krásná holka, ale nic by se nemělo míchat. Takovou krev pak prý už nikdo z rodu nedostane. Ne ne, svůj k svému a konec. Pan Albert něco říká, ale máma už je rozpalená. Nedělali jsme přece nic špatného, jen jsme se k sobě trochu tlačili a cítili se krásně! A chtěla to i Marika. A dokonce se mnou bojovala proti Polákům, a to jí nikdy nezapomenu. Už je moje kamarádka.

První mina

Dnes se asi nikam nemusí, že máma s tátou ještě spí, strýčka Frühmanna, ale už slyším ve svahu si prozpěvovat. Je to jak radostné vysvobození. Zkoušíme to do polštářů taky. Pak stále hlasitěji a se smíchem. Máme nezbývá, než na nás vstát a okřiknout, nebo budou valchy. Po snídani strýček mává na pana Alberta a pak jde k nim na návštěvu. Moc rád bych taky, ale máma až vrčí, že se to nehodí. Strýček se stejně vrací brzy, ale už z dálky haleká, a pak kdo prý s ním půjde na hříbky. Kousek výš ve svahu už postává Marika, jestli si půjdu hrát. Je tam už dlouho, ale z mámy má strach. Jen kývnu a už jdeme k lesu. Cestou se ptám strýčka, co je to mina a jak se dá najít. Zato mě plácne po zadnici, až se prohnu. Prý můžu být rád, že to neslyšela máma. Bráním se, že nechci, aby to zabíjelo lidi a koně. Třeba pana Alberta a jeho Fuchsu, ale prý to mám nechat na lidech, co tomu rozumí. Sedáme si do borůvčí a jahodí, trháme si jen do pusy a strýček vypráví, kam se všude miny ukládaly, aby je lidé nenašly. A když, tak aby hned zabíjely. Moc tomu nerozumím a skoro strýčkovi nevěřím. Jak může mina zabíjet, když je dobře schovaná? Prý, právě proto! Třeba lesní pěšina, kudy mohl nepřítel nepozorovaně projít, tak si to vojáci pojistili minami, s tenounkými drátky nebo trojfousky, kterých si člověk ani nevšiml. Pak nám to maluje na placatém kameni kamínkem, ale najednou s ním švihne a křičí, proč mi to vlastně vypráví, když jsem ještě děcko a mám myslet na příjemnější věci a jen si hrát. Když po chvílce začnu zas, jen zavrčí. Quatsch! Zas se ale bráním, ať mě tedy vyzkouší, co jsem si zapamatoval. Zkouší mě ale jakoby ze špásu a s úsměvem. Pak důkladněji a přísně, když něco popletu, až opakuji vše přesně. Až je z toho trochu polekaný, a dokonce se pokřikuje. „Mein Gott!“ Pak občas i zalamentuje, čemu jsem ho to donutil a co by na to proboha řekla Liesbeth. Nevěděl jsem, že má i na takovou dálku z mámy strach. Prosím ale zase dlouho, až mluví o minách zas a jak se dají najít. Ukazuje na zarostlé pěšinky a lesní cesty, kde už dlouho nikdo nechodí a kde třeba uprostřed, už roste i malý stromeček. Tím se ale prý nemám nechat mýlit, že právě tam může být tenounký trojfousek nebo natažený drátek od tyčinky. Všechno mi pak zas pomalu vypráví, ale musím mu pak podanou rukou jako chlap slíbit, že nebudu nikdy zkoušet minu vyhrabat. Nebo jí dokonce cvrknat po drátku nebo trojfousku, protože jsou už většinou tak zarezlé, že už se rozpadají mezi prsty a mina hned Bum! Trhá pak všechno kolem daleko a na kusy. Třeba i auto i s lidmi nebo koně. Ale jak to potom ničí lidi? Třeba pan Nagy za stodolou? To prý strýček neví a ani by to nezkoušel, nosit miny domů a někde odpalovat. Musí to být ale krásné, říkám tišeji a přemýšlím. Nejlepší je tedy trojfousek nebo tyčinku opatrně ovázat

pevnou nití co nejniž a pak lehounce odručkovávat nit co nejdál za nějaký kopeček a pak prudce zašknout, ale hned zalehnout, aby nezasáhly létající střepiny a kamení. Ale i tak je to prý náramně nebezpečné. Proto je nejlíp na tyčinku nebo trojfousek ani nesahat a očko nitě nebo provázku jen položit a kousek dál ovázat za trs trávy a pak teprve odručkovat co nejdál. A zase někam za kopeček. Jsem z toho až polekaně zadýchaný, že když na mě poklepe Marika, až sebou šknou. Podává mi ale hrst borůvek a jahod. Už je z toho směšně zmazaná. Strýček mě kamarádsky plácne a ptá se, jestli to není krásnější než nějaká zrezlá mina. Přikyvuji, ale stejně myslím na miny jakoby celou hlavou. Budu je stejně hledat, když zase začneme sbírat borůvky. Marika je hned veselejší a ukazuje i hříbky. Strýček na ni vesele mrkne, a tak si sedáme a on nám vypráví o Africacorps, Maroku a Alžíru. Taky o různé černých lidech a jakémsi Gabunu, kde jsou lidé černí jako saze. Občas se otočí po Marice, jestli rozuměla, když to říká česky.

„Mariko! Rozumíš, když to říkám česky?“ Konečně slyším, jak říká nahlas a se smíchem.

„Ígen. Áno! Rozumela.“

„No, výborně! Slyšíš Pepi? Ígen je maďarsky ano. To si zapamatuj! Ono, málokdy ti řekne ženská ano. Kapiert?“

„Na klar!“ zavrčím nespokojeně a stejně myslím na miny.

„Česky, Pepi! Česky!“

„No samo.“ říká za mě Marika a hned smích. Stydím se.

„Mariko! Ty už vážně umíš dost.“ chválí ji strýček. „Ty už se klidně domluvíš. A co rodiče?“

„Musím niekedy aj za nich, azaňat⁷.“ zamračí se.

„Len Papi a ujo znajú dobre. Učili ma.“ otočí se stydlivě do svahu.

„Takže, ty už umíš i slovensky? No, to se podívejme! Aspoň naučíš i Pepiho. Co ty na to Pepi?“ Marika přikyvuje, ale já mám vztek. Proč mě má učit holka?

„O čem jsme to mluvili?“

„O minách, strýčku.“ vyhrknu nadšeně.

„Na Pepi?!“ protáhne strýček zklamaně. „To tě ještě nepřešlo?“

„Já vím. Taky o Africe a černých lidech.“ říkám ještě zklamaněji „po našem“.

„Na also! Ale tak hezké holky tam nemají. I když jsou někdy až nahaté.“

„Opravdu?“ zvolám udiveně a zvědavě poposednu.

„Opravdu, ale tam jsou na to zvyklí. Taky je tam hrozné horko.“

„A Maďarsko je taky někde v Africe, když je Marika taky černá?“

„Ale kde? Je to jen trochu víc na jihu. Bei Donau. Mariko!, a ty víš, kde je to vaše Maďarsko?“ Jen přikývne a pak se rozhlíží.

„Nie je tu mapa.“

„A kdyby byla?“

„Pri Dunaji.“

„Siehst Du? Vyzná se i v mapě?“ Najednou odněkud výstřel. Pak další a další.

„Sed'te tu a nehýbat!“ zatlačí nás do dřepu a rozutíká se klikatě za výstřely. Pak se na kopečku zastaví a křikne po mně špásově, že žádné miny, jinak z toho dostanu bouchací průjem. Nevím, jak to je.

„Hrozný spaassmacher.“ zavrčím jak táta.

„A to je zasa čo?“ ptá se Marika klidněji.

„Spassmacher. Witzmacher.“ opakuji přemýšlivě a pak s úsměvem říkám: „Dělá srandu.“

„Ste hádam šeci macher.“ Udiví mě to.

„Warum si zlá?“ Jen se otočí a rozhlíží kamsi pěšinkou do křoví.

„Aber pass auf!“ zavaruji za ní poplašeně a hned myslím na miny. Pak zkouším i česky. „Poz, pozor na minen! Prosim.“

„Viem. Zostaň! Musim cikať, azaňat!“ zamračí se a rozhlíží. Vracím se, vztekale trhám travu a zahazuji jen tak. Pak přece jen vykročím jejím směrem, ale křikne:

⁷ Autor zapisoval tak, jak slyšel. Maďarské zlořečení *baszom az anyád/anyádot*, odpovídající slovenskému *jebem tvoju mat'*. [<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8389>; 27. 8. 2023].

„Halt!“ a už se ani nehnu. Pak spíš pomalu zpátky. Marika dřepí a šumí do trávy. Poslouchám a vzpomínám si na Hilde Fingerovou. Vždycky se mi ukazovala, když musela do křoví. Marika to má asi stejné, jen blůzku nafouklejší. Myslím na obě, až mě z toho pálí divně v krku. Pak na zádech a musím taky do křoví. Jdu ale opačně. Obloučkem trefuji do květin, až se některé ztěžkle sklánějí až k zemi. Některé se ale ořepou, pak vyšvihnou a stojí vzpřímeně zas. Jako by byly hrdé a nepoddajné. Utírám se trsem trávy a jdu zpátky na naše místo. Marika ale pořád nikde. Jdu se opatrně kouknout, ale nic.

„Marika! Kde si?“ Najednou se mezi trávou zvedá s vyhrnutou sukni a nehýbá se. Divné. Má tam malinko černé vlasy. To Hilde neměla. Trhám trs trávy, podávám, aby se taky utřela, ale najednou si přede mnou sedá a hned padavě lehá a zvedá zadnici a pak až jakoby vystrkuje napuchlé Geheim. Utírám ji tedy sám a pečlivě, jako kdysi Hilde. Proč ale nemá trenýrky? Odhazuji travu a chci se podívat blíž, až je mi z toho divně horko. „Marika!“ říkám divně tiše a pohladím ji. Najednou se rychle posadí, objímá mě rukama i nohama a silně tiskne koleno. Až to zabolí a nemůžu se ani hnout. Proč to dělá?

„Bitte!“ zaprosím a hned povolí, ale zas si lehá a zas mi nastavuje Geheim s malými vlasy. Nechává mě si hrát, jako kdysi s Hilde na doktora. Ta si ale chtěla hrát skoro pořád. Taky abych se řádně podíval na její Geheimnis. Žádné tajemství to ale nebylo, jen jakási divná škvírka, jako by jí to tam někdo rozřízl. Moc divné, proč chtěla, abych si hrál zrovna tam. Bývalo mi ale u toho příjemně. Později jsem to ale už ani neviděl, protože mě vodila u Opy do skříně a tam bývala tma. Opa byl z války strašně hluchý, ale stejně jsme bývali tiše, jako myšičky, jak říkávala. Marika mi odhazuje ruku a ukazuje, co mám dělat. Sliním si tedy prsty a sahám na její Geheim. Musím se ale pak doma řádně umýt, myslím si při tom. Nebo aspoň teď o travu, ale Marika mě najednou překulí na sebe, pusinkuje na čelo a něco mi pořád asi maďarsky. Nerozumím ale ničemu. Má ale tak teploučké nohy. I nahoře na břišku. Sahám jí vzadu na blůzku, ale odtlačí mě a vyhrnuje se až pod bradu a nechává mě chvíli koukat. A zase cosi maďarsky, až mi je divně horko a skoro jakoby neslyším. Je to ale o moc hezčí než s Hilde, když si Marika taky sliní malé vlasy a divně šeptá Hilfe. Jako by chtěla plakat. Když ji ale začnu hladit, jak chce, začne potichu plakat. Pak ale pořád divněji, až skoro kňučí, jako malý psík. Trochu se leknu. Když ale na kolenou couvám, ucítím jakýsi drátek. Co když je to mina, napadne mě a až škytnu. Odkrývám opatrně trs trávy kolem trojfousku, pak i daleko kolem, jestli není další, ale nic. „Pššš!“ zasyčím na Mariku za sebe a odlézáme po čtyřech. Marika se hned obléká tak rychle, až se mi nechce věřit. Teprve u malého stromku dál až vyskakují a křičím.

„Hurá! Mám minu!“ poskakují, ale Marika si upravuje blůzku a schovává se za stromek.

„Ale ujo povedali nie.“

„Gut. Ty čekat.“

„Nein! Chcem domov!“

„Nein! Všude mine.“

„Aber ujo povedali čakať!“

„Aber du auch! Ty taky, jinak bum!“ rozhodím rukama, až se najednou třese a polekaně rozhlíží. Jako by měla mina odněkud přijít. Rozbíhám se domů, ale jen cestou, kterou jsme přišli a pak pěšinou, až k našemu. Do stodoly dobíhám strašně udýchaně, aby mě nikdo neviděl a hned ke skříši. Klubíčko provázku, nožík a hned zpátky do svahu. Nadávám, ale jsem moc šťastný. Konečně jsem našel minu! Konečně ji zabiju sám a už nikoho nezraní. Ani nezabije. A hned zas myslím na strýčka, co všechno o minách vyprávěl. Marika je na stejném místě a tiše poplácává, jako by se bála i zavolat.

„Bbojím sa. Angst.“ chytá mě za ruku a hned se za mě schovává.

„Keine Angst! Nemít strach!“ říkám udýchaně a cítím, že se asi koukám taky ustaraně. Jako někdy táta. Odrůčkovávám kus špagátku, udělám očko a přehodím přes trojfousek, pak za trs trávy a couvám dolů. Marika vedle mě taky, i když může klidně i jít dopředu. Pokaždé ucouvne jen pár rozběhů po čtyřech a zase na mě čeká. Pořád ale strašně vystrašená. Skoro jako já před výpraskem. Nerozumím ji. Mina je přece už kdesi nahoře, a ještě zalézáme za modřiny! Mohl bych ještě níž, až do prohlubně, ale chci aspoň trošku vidět. Marika zas těsně za mnou a zas je příjemně teplá.

„Fertig?“ ptám se zbytečně a pohladím ji po zádech, protože je pusou v trávě a jakoby ani nedýchá. „Pass auf!“ zašeptám varovně a trhnu a hned vedle ní zalehnu. Ale nic. Podruhé zas. „Scheisse!“ vykřiknu vztekle a vstávám, abych viděl. Najednou mám o strýčka strach. Co když se zrovna vrací a na naše místo? Tam je přece moje mina! Rozhlížím se dokola a křičím ze všech sil: „Míínééé! Míínééé!“ a Marika se otáčí se mnou, jako by mi pomáhala, ale nikde nikdo. A tak se otočím a rozběhnu od miny opačně, až se provázek napíná a odlétají useknuté kousky trávy a šklub, jako by se utrhl. Najednou pod námi zadrní, strhnu Mariku a hned vedle ní, ruku na vyhrnutá teplá záda, těsně nad zadničkou. Pak strašná rána, až nad námi zafoukne a létá všechno možné. Kousíčky trávy i s drny, větvičky až po větve, pak kamení i s hlínou, jako by to někdo vyhazoval z lesa. Když to ustane, vyskakují a tančím kolem zalehnuté Mariky a křičím, ale nic neslyším. Jen mi divně hučí v hlavě a v uších píská. Zkousím si v uších povrtat, ale pořád stejné ticho. Pomáhám Marice vstát a táhnu ji kouknout, ale zachytí se za spuštěné větve modřínu a nepouští.

„Komm doch!“ zatáhnu silněji, ale až pláče.

„Bitte. Nie!“ vidím jí na puse. Jdu tedy sám, ale všude to mazlavě klouže, od mokré napadané hlíny. A pořád víc. Pak hromady kamení a větví. Bořím se, jak po divně zorané stráni až k jámě. Obcházejím ji už podruhé dokola a čichám, jak to tu zvláště smrdí a odevšad se trochu kouří nebo paří. Jáma je strašidelně hluboká, až by se tam vešel Fuchsa i s vozem. Z lesa najednou vybíhá strýček tak velkými skoky, že mám strach, že zakopne a nabije si. Mám velkou radost, co mu řeknu o mině a trojfousku, ale strýček cosi jakoby křičí, otvírá pusu dokořán, ale zas neslyším nic. Teprve po chvíli mi píská v uších a začínám trochu slyšet. To už se mnou strýček zvednutě třese a začínám trochu slyšet. Pak stále víc ale píská mi v uších pořád. To už slyším strýčka, jak pokřikuje a nadává. Nejraději by mě prý ztřískal do modra, ale přitom pořád ohlédnutý k jámě. Prý musely být nejmíň dvě nebo jedna, ale pořádná. A zase rozkřičeně, že nás to mohlo zabít nebo taky zasypat, když je to tak blízko, ale najednou mám pyšnou odvahu, že říkám sprostě a „po našem“, že konečně odešly obě do řiti a s dalšíma že to udělám taky tak, protože teď už vím, jak to udělat.

„Mein Gott! Co jsem to proboha vyvedl?“ děsí se strýček. „Co mě to vola napadlo?“ Ukazují mu ale špagátek i nožík a vyprávím, jak jsem to udělal a jak jsme byli opatrní.

„Du, Kerl! Stejně bys ale zasloužil.“ říká česky a objímá mě tak silně, až to zabolí. Ohlédnu se po Marice, drží se pořád větve modřínu a ani se nehne. Jako by jí ztuhly nohy. Chci ji chytit za druhou ruku, ale hned se musím chytit za nos. Smrdí strašně. Strýček přichází z druhé strany, sklání se nad ní, hladí po hlavě a mluví jak na děťátko. Marika se přece jen pouští, strýček ji zvedá a nese ke korýtkům s vodou ve svahu. Pořád to v nich teče odněkud z horního lesa. Mariku ale staví ke křoví a říká, ať se klidně umyje celá, že počkáme v lese. Hrozně se ale stydí a je ji slyšet plakat i v lese. Nevím, jestli strýčka poslechne, ale zdá se mi to strašně dlouho, než se ukáže. Má mokré nejen šaty, ale i blůzku s dvěma bambulkami, co předtím vidět nebylo. Jdeme pak svahem pomalu a ani nemluvíme. Když zahlédnu mámu před domem, mám najednou hrozný strach. Před domem je ale táta i s panem Albertem. I další lidé ukazují na nás ve svahu. Taky pan hajný Sýkora. Stojí na bryčce a pokřikuje, že tu aspoň konečně pošlou vojáky, aby udělali pořádek. Prý tolik roků po válce a je tu pořád jak na frontě. Všichni prý jen slibují, ale podívat se nejde nikdo. Přicházíme na náš dvůr a všichni hned zvědavě kolem nás, co se to prý tam nahoře stalo a koho to zabilo tentokrát. Marika shrbeně mlčí a třese se zimou. Nemůžu se po ní ani otočit, tak moc se mě neustále ptají, ale nevím, komu odpovědět dřív. Strýček všechno říká za všechny dost hlasitě a krátce, že všichni musí být moc opatrní a nemají nic podobného zkoušet jako já. Lidé asi nevěří, že se po mně ani neohlédnou, zato máma hned. Drap mě za ruku, jak do tanečku, ale je to jak kleštěmi. Strýček ještě cosi říká, ale máma poslouchá jen krátce a pak udiveně. „Bitte? Nein!“ a už to začíná jako vždycky. Drží mě stále pevně za jednu, druhou po březové metli a už se otáčíme, jak v křivém tanečku. Obíhám co nejrychleji, ale metle se v točení utéct nedá, když s ní máchá máma. Nepláču, jen křičím, až se mámě zazdá, že i tak asi ještě trucuju a mrská rychleji a silněji. Až to hlasitě švihá. Lidé ji trochu přemlouvají, že už toho bylo přece jen dost, ale moc mámě nebrání. Spíš jako by ji pobídli. Asi mají takový krawall rádi, že tak čekavě koukají. Zvlášť, když máma za každým švihem křikne „Einmal aber richtig.“ a pak to zkouší divně česky: „Jednu, ale pořadne.“ Jen strýček se jí staví do cesty, a tak krásně jí říká „po našem“:

„Copak ho nemáš z lásky? Liesbeth! Prosím!“ zkouší ji strýček zachytit, pak kolem ramen a volá na tátu.

„Na, Georg!“ pobídne tátu a postrčí mámu. To ji ale zase popudí, že posměšně říká „po našem“:

„To jako že mám být ráda, že to vůbec přežil? Nebo že nikoho nezabil?“ křikne zase víc a zase metlu ještě vztekleji a už jsme v obíhacím kolečku zas. Zas ji naoko přemlouvají, ale asi se jim to stále líbí, že se dívají pořád tak čekavě. Až mám na ně vztek. Dělal jsem to přece pro všechny a teď jsem minu zabil já! Strýčkovi se daří mámu zase zastavit jen proto, že už je moc zadýchaná. Podívám se po ní, ale hned je zase auf, protože se netvářím dost provinile. Prý se má strýček schválně podívat, jak se tvářím pořád vzpurně. Strýček se ale na mámu usmívá. Jsem prý přesně stejná nátura jako máma, tak čemu se diví. A tak máma švihne metlou aspoň po podlaze, až je kolem zas nalámaných kousků, jen zametat.

„Koupím vám novou.“ říká na pana Alberta, ale strýček ji odtahuje raději dál, protože je pořád jakoby připravená s rozbitým zbytkem metly, a ještě vztekle blýská očima. Na narozeniny prý nic nedostanu a na svátek jakbysmet. Taky na Vánoce nic. Jedině zas výprask. A učit se budu jak mourovatý a nejen odpoledne, abych neměl roupy a oslí myšlenky. Also, žádné ven a jen doma. A to jsem si myslel, že ode dneška budu hledat miny každý den. Lidé se pomalu rozcházejí, kouknu po mámě, ale pořád červená jak pec. Modlím se, aby tu někdo ještě zůstal. Hlavně strýček a pan Albert. Snad mě dokáží ochránit. Přichází pan Nagy a jeho paní s rukou v sádře. Mám strach, že mě budou taky bít. I za Mariku. Ale jen mámě říkají, že ji raději rychle odvedou osušit, ať se nenachladí, když je tak slabá na plíce. Přitom ji paní Nagyová podrázá po mokřích bambulkách, až se Marika rozkašle. Nevěřím. Jak může být nemocná, když má už tak velké bambulky? Akorát už na pus, řekla by Hilde Fingerová. A malé vlasy taky už trochu buclaté, jak jsem zkoušel. Asi proto nenosí trenýrky, aby ji to netlačilo. Strýček Frühmann zas vypráví, co jsem to asi odpálil. Máma až nevěřícně vykulí oči a pořád vykřikuje nějaké názvy a čísla.

„Pane Bože! Že by?“ a zas vzpomíná na nějakou jinou minu.

„Odkud to tak může dobře znát?“ ptá se někdo, ale další se posměšně otočí.

„Asi z polepšovny, vole.“

„A jak to mám asi vědět? Já Hitlerovi nesloužil?“

„Hlavně to před ní říkej nahlas, vole!“

„No dovol! Sme přece spolu kozy nepásli!“ na to se k němu až přitlačí pan Albert.

„Jak vás tak poslouchat, vy za války asi pást nejen koza. Sicher, nejen koza.“ Napřed je divné ticho a lidé u pana Alberta se uchichtávají, pak se začnou smát i ostatní. Kouknu po mámě a máma konečně trochu taky. Pane Bože, myslím si. Jak je dobře, že už nebije a nekřičí!

„Pane Albert! Pojd'te prosím na čaj!“ zve máma a zavolá i na odcházející dva pohádané.

„Však vy taky.“ Vracejí se pomalu a pořád po sobě hudrují. Vařit čaj ale musím já. Pak i opatrně roznášet a varovat, že nesu horké. Máma na to nic, jen přísně kouká. Nosím před každého, ale někteří ani nepoděkují. Tak rozčileně mluví o minách, a co to dělává. Když se vracím k peci, jen trochu se podívám po mámě, pořád přísná. Ale nějak divně. Jakoby až pyšná. Že by kvůli čaji? A zas se kolem jakoby hudruje, až mají polekané oči a vzájemně si opakují, jak takový drátek vypadá.

„Ty, malej! Pocém! Jaks to vlastně našel?“ přitáhne si mě jeden hádavý. Až máma zvědavě vstane. Napřed odložím tácek, posunu konvici na plotně, jako bych měl strašně moc čas.

„Jen jsem díval, jak Marika to.“

„O čem to mluví?“

„No, Marika. Pipimachen.“ říkám klidně a je mi z toho dobře, jak koukají udiveně a pořád nerozumí.

„Někdy mina kein drátek. Žadny fousek.“ říkám schválně lekavě, až ztichnou. To už strýček vysvětluje, že dnes už miny na lidi skoro nejsou. Spíš jen proti tankům a těžkým vozům. Proto ještě pořád jsou a lidé po nich jezdí třeba celé roky a nic, ale někdy těžší žebříňák nebo vůz a neštěstí je hotovo. Ani za koně by ruku do ohně nedal, protože, někdy i pořádná rána těžkým kopytem a neštěstí je hotovo. Mina to prostě nemusí snést, když je tak dlouho v zemi a často skoro celá zezlá. Rozbíhám se ke stolu, abych jim ukázal, jak to vypadalo a co jsem viděl, ale všichni se ohlížejí po mámě jakoby o dovolení. Zas ale v očích blesky a zvednutá ruka. Jak připomenutí, že nikam

nesmím a pěkně na dlouho. Tak raději o minách ani mluvit! Máminy tresty bývají strašně gnadelos. Moc nemilosrdné. A zas jí přísní oči. Raději couvám od stolu a přímo panu Albertovi mezi kolena. Dává mi ruku kolem pasu a poplácá. Zas jsem ale až k neutišení. Když mi ale pošeptá, že můžu být rád, že mě máma neslyší a už neřadí a ukáže na zbytek metly a usměje se na mámu. To ji ale nezná. Jen ukáže na dveře ke klukům, jako by s ní vyšvihla a už raději odbíhám. I když za mnou cosi volají. Ale brášci taky. A když mi Kurt zastrouhá posměšně mrkvičku, hned se rozběhnu a lepanec. Ani se neohlížím, jestli odbíhá žalovat. Najednou se dalšího výprasku nebojím a docela klidně se myji, pak nádobí. Tváře mi ale až hoří od facek. I sednout se dá jen opatrně a pomalu. Ale jen na kousíček na kraji otomanu. Myslím na Mariku, jak ji to tam nahoře muselo studit, když v korýtkách teče tak strašně studená. Volá Kurt. Jídlo prý mám na stole, ale brášci se hned přisoupávají taky. I Georg natahuje ručku z postýlky, cože to mám na talíři. Víím, že určitě už všichni jedli, ale u nás to tak vypadá vždycky stejně. Kluci jsou nachystaní přisednout k jídlu pokaždé. Aspoň uždibovat. Když nejsou vybíraví, nevadí mi to, ale uhlídat se to nedá. Skoro pokaždé mě o to lepší oberou. I když po nich křiknu jako Opa, že život není jen samá rozinka, a tak nastavuji talíř napřed Georgovi. Slupne hned právě to nejlepší a ani neděkuje, jen se tak krásně usměje dvěma zoubky, až mu musím dát pusku do vlásků. Pak přidržuji talíř před ostatními, a přitom zacítím cosi tak krásně pyšného, že se umím starat. I když po takovém výprasku. Naštěstí máme máslo a chleba dost, a ještě přichází paní Anny s další taškou zadními dveřmi. Hned se sklání nad postýlkou a pusuje Georga. Hned po ní natahuje ručky, že chce z postýlky, ale jen křiknu Nein!, a je zticha. Tak aspoň mačká pěstičku, že ještě něco papat. Hrozný nenasyta. Paní Anny mu drobí kousky chleba s máslem a máčí v medu. Pokaždé ho ještě pohladí, pusne na čelíčko a mazlivě šeptá: Andílku. Když má Georg dost, vytahuje sousta z pusy a strká paní Anny do pusy. Za to ho taky pokaždé pohladí. Zatím se cpeme chlebem a z přineseného máslo a medu a vůbec se nehádáme. Ani ubrečený Horst. Dostává skleničku medu a má dávat po lžičkách Georgovi. Až se leknu a mám strach, že všechno kolem ulepí, ale co mám dělat, když po postýlce pokaždé vesele oběhne a hned se staví s pusinkou dokořán a Horst ho opatrně krmí. Stejně je už ulepený až hrůza. Najednou se až otrepe a sedá. Má tedy konečně dost. Pak spokojeně cosi brumlá a cvrkná si za uchem a žužlá paleček jak dudlík. A zas lítostivě prosí. „Nuňú. Nuňící!“ Hned všichni na kolenou nebo na čtyřech a hledáme dudlík. Nevím, jak to dělá, že ho umí tak dobře ztratit. Jako by si jej někde dobře schoval. Drapnu jej kolem pasu a hned k laboru. Je fakt ulepený hrozně. Ale nijak moc nebrečí, i když jej myji dost drsně, protože je i za krkem od máslo a medu. A když ho zasnědí, hned se poškrábe ručkou od medu. A zas ulepený jak předtím. Myji tedy zas. Je slyšet odjíždět auto. Ale jen chvíli. Nepojede tedy moc daleko, když se strýček s námi ještě nerozloučil. Když nakouknu oknem, táta s náručí flašek. Hrůza, že to bude Schnaps. Vybíhám mu to vytrhnout, až zvedá tašku nad hlavu a usměvavě se diví, co mě to prý popadlo. Až křičím, co nám vyprávěl pan Albert o panu Chudém a jak to trotluje lidi a jak tam musejí děti spávat v konírně nebo v psi boudě, ale pan Albert na tátu jen mávne, ať mi to vysvětlí. Sází si mě na klín a pak tiše vypráví, že mi rozumí ale, že Schnaps je taky na oslavu. Třeba na oslavu, že nám mina neublížila a nikoho nezabila. Prostě na oslavu jako dnes. Jsem ale zas k neutišení. Zas mě varuje, že můžu být rád, že už máma neřadí. Pak mi žertovně pukne obláček z fajfky, až kýchnu a smějeme se oba. Máma ale přísní zas, co že je mi ještě k smíchu a po takovém výprasku. Pan Albert hned vstává, sadí si mě za sebe a bere mámu za ruku a loket a vycházejí na dvůr. Vidím oknem, jak zas divoce rozhazuje rukama a občas se i vztekle plácne po zástěře nebo bocích. Až je plácnutí i slyšet. Nakonec přece jen skloněně pana Alberta poslouchá a já se radostí až šeptavě modlím. Vracejí se, to už je kolem dost veselo. Jsem moc moc šťastný, že mě pan Albert zachránil. Ve dveřích se zastavuje, nakoukne za ně a skloněně mi zašeptá, že se mám jít omluvit a že už ji tak nevydělám. Hlavně ale nešetřit pusama. Postrašeně přikyvuji a blížím se s pořád větším strachem. Až před ní zůstávám stát. Táta na to křikne, aby se ztichlo, že chci něco říct, ale jdu stále pomaleji, až zůstávám stát docela. Kouknu mámě přímo do očí, a najednou je tam na všechno odpověď. Cosi mě v krku až sladko kousne a už se rozbíhám mámě do klína a hned mě objímá. Omlouvám se, oba máme mokré oči, i když máma ještě trochu blýskavé. Zacuchá mě až zatahavě, tiskne na břicho a trochu plačtivě šeptá, co jí to pořád dělám. A táta přiklekne a šeptá hlasitěji.

„A co nám dal práce, vid’?!“ Nerozumím, ale jsem až křičivě šťastný. I když mě pálí zadek a skoro celá tvář. Skoro ani sednout. Táta vstává, pouští Wien a všichni hned ztichnou. Pan hajný Schwalbe v rohu, pušku mezi kolena. Šeptám, jestli mi to někdy půjčí. Prý až vyslovím jeho jméno česky. A tak to tiše zkouším, až se přitom kousnu do jazyka. „Vla, vla, vla-štop-ka. Vla, vla, vlaštof. Aha! Štofka! Vlaštofka,“ říkám radostně, ale opravuje mě. „Nein! Vlaštovka!“ říká pomalu a přesně. Ale to samé chce pan Weber. A tak hned zkouším zas. „Kadles,“ ale zas mě opravují, že Kadlec. Jiní zase, že ne! Že Weber je správně Tkadlec, tak nevím, kdo má pravdu a už raději neopakuji. Pušku ale přece jen dostanu na klín. Stavím si ji na chvíli mezi kolena, a když ji přes kolena „zlomím“ nakukuji do vyleštěného laufu, z druhé strany nakoukne pan hajný Schwalbe a foukne mi do laufu cigaretový dým naproti. Dlouho se pak směje a tváří čtverácky, když si usilovně protírám oči, ať si můžu pušku zase hladit a prohlížet. Je tak krásná a jakoby až modře naleštěná. Táta se mezitím vzteká u rádia, že je to zase rudý Schweinerei a Schwindel jako vždycky a že se tomu prostě nedá nikdy věřit a že ten tapecír měl asi přece jen pravdu. Ale i v tom křiku zaslechnu mámu „AUF!“ a víc nemusí. Hned se běžím umýt a převléknout do pyžama. Ještě učesat a vše jde pak rychle, když pomáhám i u brášků. Ještě pomodlit, povínšovat všem Gute Nacht a odchází se. Jen Georg nemusí nic. Už dávno usnul na pravém líčku a jako vždycky vystrčenou prdelku vysoko. Kdyby ho viděl Opa, zas by jej chválil, že jako jediný, co prdí na celý svět. Máma ho ale stejně opatrně pokládá na otoman přebalit. A i když ho při tom pusinkuje, spí jak andílek. Všichni nakláníme, abychom ho po přebalu pohladili. A když se s ním máma ke každému otočí, dostává od každého pusinku na čelo a ještě pohlazení. Pan Albert a paní Anny šeptají, že je opravdu jak andílek a pak na nás kývnou a zašeptají i česky dobrou noc. v kuchyni se pak mluví hlasitěji a je slyšet zase Wien. Prý je to dobrá stanice, i když zrodila trotla, co měl prý zůstat raději u mazání obrazů než vymazávání Evropy. Tomu ale nerozumím. Dlouho nemůžu usnout a zas myslím na vymazávání Německa, co je prý zničeno strašně. Pak myslím zas na miny, až vidím létat hlínu a kamení. Už ale do lesa nesmím! Ale nevádí! Zítra prohledám aspoň zahradu. Hlavně v rohu u hnoje, kde je pěšinka k lesu. Tam se chodívá zkratkou. Musím ale zas opatrně a pomalu na stranu. Ale kterou?! Všechno jedno! Hlavně, že to prohlédnu. I u pana Alberta. Zrovna ho slyším skoro ze spaní, že prý nejdůležitější je lidský život a děti. Ostatní je na prd. Lidé od sluníčka. Ráno není v kuchyni ani máma. Asi budou s tátou na dvoře. Je tam ale slyšet i cizí. Asi Nagyovi a určitě i pan Albert s paní Anny. Nakouknu okýnkem, i pan hajný Sýkora a všichni něco přitahují nebo nosí z vedlejšího domu, jako by se uklízelo. A opravdu. Všechno na kamenný plácek před potůčkem, Shnilé dřevo, hadry, polámané židle a pak i různý rozbitý nábytek a několik košů se smetím. Co se dá rozbít a rozsekat na topení a do košů, zbytek na hromadu ke spálení. Mein Gott, žasnu v okýnku. Tolik se toho tam děje beze mě a já ještě v pyžamu. Převlečený jsem einzwei a venku způsobně každého zdravím jinak a hned k mámě u potoka. Zrovna tahá jakousi větev a pak protrhává vysokou trávu kolem a nejvíc kopřivy kolem stupátka na nabírání vody. Hned si mě podezíravě prohlíží, jestli jsem vhodně oblečen. Pak teprve spokojeně zamručí.

„Na, wie gehts, mein Eulenspiegel!“ dává mi pusku na čelo a zacuchá a sáhne na záda a zadnici.

„Ještě bolí?“ Jen zavrtím a pak tiše, že už jen trochu. „Zatracený kluku!“ říká „po našem“ a trochu lítostivě a zas mě zacuchá.

„Že mi vždycky musíš sežrat tolik nervů?! Na los!“ pobídne mě a plácne po zadnici a už pomáhám, jako bych pořád utíkal a skoro pokaždé u někoho jiného. Všechno se prý přinese na jednu hromadu. Až se zas trochu zabojím o náš dům.

„Pane Ascher,“ ptám se vylekaně „po našem“: „A bude oheň daleko?“

„Bude, bude. Jen žádný strach!“ zacuchá mě a pak se ke mně skloní. „To máš takový strach o dům?“

„Moc.“

„Neříkej! A proč?“

„Protože není náš a ani jsme ho nestavěli! A co když ho budeme muset vrátit? Nemůže být ohořený!“ říkám poplašeně „po našem“.

„Mein Gott!“ zajíkne se pan Albert a objímá mě a pak vyhazuje nad hlavu, jak panáčka. Pak mi říká skoro do nosu:

„Pamatuj si! Všechny domy kolem jsem stavěl já a moji synové a ten váš je ode dneška tvůj. Rozuměls? Nadobro váš a nikdo vás nesmí vyhodit. Alles klar?“

„A co ta tabulka ve stodole?“

„Ty o ní víš?“ usmívá se přemýšlivě a jdeme do stodoly k tabulce na zdi, kde je napsáno: Albert Ascher-1921-Herrmannstadt-Kreis Freiwaldau.

„Vidíš? Z čistého bronzu. Když ji vyleštíš, bude jak ze zlata.“ Tiše děkuji a přikývuji.

„A můžu to tak nechat, když je to tak staré?“

„Jak chceš. Jen jméno na dveřích si vyměníte.“ Přichází uběhaná máma. Nakukuje do stodoly a chvíli poslouchá.

„Víte,“ říká „po našem“. „Je to od vás hezké, ale raději neplet’te klukovi hlavu! Už tak bude mít starosti s Rusama, až se tu zas naženou. Nebo si myslíte, že to tu osvobodili jen tak a že zůstanou doma? Přece víte, jak to bývá s Asiatama. Kam se jednou dostanou, konec. Jako štěnice. Nadarmo se jim přece neříká taky russen.“

„Keine angst, Liesbethchen! I oni už mají toho tahání po světě dost. A války už vůbec.“

„To si můžete jen myslet. Pořád je to bude táhnout na západ, když to tu viděli.“

„Tak jako nás na východ do Sudet. Co? Pojd’!“ chytne mámu kolem ramen. „Já jen, aby kluk věděl, že tu není na nějakém konfiskátu, ale na mém a doma! S mým svolením a požehnáním.“

„To myslíte vážně?“

„Jistěže myslím! Chci, aby to slyšel ode mě a měl tak jistotu, že ho nikdo nepřijde strašit, že tu nemá nic jistého. Každý konfiskát je oplakaný majetek, a že nikomu nepřinese štěstí. Jenže, on to má ode mě. A za tím si stojím. Jako že se Ascher jmenuji.“

„Ja. Komunisti se ho tak budou ptát. To přece vidíme, jak se tu jezdí denně krást. I tam, kde se ještě bydlí. A myslíte, že o tom komunisti nevědí? Kde se co šustne. To ale chytli po Asiatech, kde a co ukrást. A třeba i zabít, jen aby měli. Jak bandité. Raději jdi!“ postrčí mě.

„A můžu za Marikou?“

„A co je s klukama, víš?“ zeptá se přísně, a tak jdu raději dál pomáhat. Pan Albert občas na mě špásovně mrkne, že je máma zase přísný metr. Pak říká, že můžu večer hromadu zapálit. A brásci se budou moct taky chvíli koukat. Přece jen bych se rád zeptal i Mariky, jestli přijde taky. Nakouknu, zrovna si povídá se svým tátou a mámou. A docela jak dospělá. Škoda, že nerozumím ani slovo. A když zavolám, otočí se až přísně, že nemám vyrušovat. Ale hned se i usměje, když říkám, že jsem rozuměl, když říkala maďarsky kesenem a že je to „po našem“ děkuji. Také už vím, co je d’arajda, ígen a taky trochu počítat. Marika se smíchem až zakucká a jakoby zaoslí.

„Í-ha! Íštenet!“ Hned jí říkám, ať nenadává. To už jakoby nevydrží a mluví k rodičům a ukazuje na mě. Usmívám se, ale Marika toho umí daleko víc. Musíme ale končit. Volá pan hajný, že musíme ještě k dalšímu domku vyklízet, po sestřenici pana Alberta, Frau Giselle. Musí se ale všude pořádně uklidit, protože tu chodí často cizí, jakože kouknout, a když není co ukrást, tak aspoň rozbijí okna nebo zničí, co je po ruce. A ještě všude nadělají jak prasata. Jenže, na hájence už bydlí týden nějakí noví lidé a chtějí už taky někde bydlet natrvalo. A třeba i tady, po Frau Giselle, i když tu skoro žádný nábytek není, jen binec a harampádí a strašný průvan. Zatím tu ale nikdo nesmí, než to prohlédnou vybraní muži s tátou a strýčkem. Ani potom nesmíme nikam sahat, pokud to není nachystané na hromádce k odnesení. Muži pak vystupují opatrně po rozbitých nebo propadlých schodech, ale u dalších se popichují, kdo je dokáže nadzvednout, aby se mohlo nahoru. Nakonec schody zvedají společně a pan Albert hned za nimi, s velkými hřebíky, jak tužky a velkým kladivem. Konečně hotovo. Schody prý vydrží zas léta, protože, dřevo je prý docela zdravé, slibuje a volá, že je čas na odpočinek a uhýbá přicházející paní Anny s tácem namazaných krajíců, ale nikdo se ani nehne a jen si sedají do rozbitých oken, nebo kde se dá. Pan Nagy najednou křikne na Mariku a už se ženou i s paní Nagyovou dolů. Zpátky ale jdou do kopce za dlouho a pomalu. Taky opatrně a skoro nehybně, aby s kouřícím hrcem nešplouchali. Pak každému nabízejí jakousi voňavou dobrotu. Voní to lákavě všude, ale když zkusím jen lžičkou z misky, nemůžu se skoro ani nadechnout. Tak strašně to pálí. Poprvé mě pálí pusa z jídla, jak ze Schnapsu. Běžím ke kýblu, pak až k potůčku, ale stejně to pomáhá jen chvíli a zas jak oheň. Křičím, proč je v tom tolik Schnapsu, ale pan Nagy se jen usměje, že je to jen pravý paprikaguláš. Usmívá se i Marika a docela to klidně

jí. I ostatní si to pochvalují, a dokonce si i přidávají. I s namazaným chlebem paní Anny. Strýček cosi mumlá plnou pusou, ale i se slzami v očích. Když konečně polkne, vzdychne a zvedá ruku a pozornost.

„Budem' tomu říkat svačinka á la Nad'albert. Souhlas?“ a skoro všichni usazeně souhlasí, ale přidávají si zas. Ani se mi nechce věřit. Než ale stačím na kluky zavolat, zkoušejí to taky, aspoň namočeným prstíkem, ale hned plačtivý křik a za mámou. Proto je občas postraším nabranou lžičkou, červeným paprikagulášem. To pak utíkají až ven a máma se na mě zlobí. A znova do práce! Zbývá toho už ale velmi málo. Ještě domést na čisto, smetí do košů a zas na hromadu u potůčku. Máma říká tátovi, aby se postaral se strýčkem o nějaké kytky, když tak jezdí, ale pan Albert říká, že není třeba. Prý uvidíme z jara, co tu toho pokvete. Jen těch narcisů, sněženek a bledulí. A co teprve u potůčku blatouchů a různých jiných, ale máma na kytkách trvá. Ještě i doma to tátovi připomíná. Konečně je večer a můj okamžik. Pan Albert zapaluje louč a podává mi ji oběma tak slavnostně, že se skoro pořád radostně nadechuji. Louč ale čadí strašně, až uhýbám hlavou, ale nesu ji hrdě a často se ohlížím po mámě a tátovi, jak moc jsou na mě hrdí. To už poznám. Jenže, hromada se rozhořívá pomalu. Proto tlačím louč co nejhlouběji do hromady, až to konečně chytá větším plamenem. až se musím otáčet a jít dál. Tváře mi až pálí, ale jsem docela šťastný. Pan Albert se po mně natáhne a tiše se ptá, jestli mám opravdu velkou radost, ale nerozumím tomu. Přece to vidí! Pokýve hlavou, přitiskne si mě na sebe a říká mi jakoby do hlavy, že si mám ten krásný okamžik radosti zapamatovat. V životě toho prý člověk zažívá málo, proto by se měl vážit každé takové chvilky štěstí, aby si na ně mohl v dospělosti nebo ve chvílích smutku vzpomenout. Proto je důležité, aby si člověk plnil srdíčko pořád takovými krásnými chvílkami, jako je třeba zapálení takové hromady, před tolika lidmi. Cítím se ale jak rozběhnutá máma.

„S vámi nám bude vždycky krásně.“ říkám radostně a hned se ptám, co je to to štěstí. Prý třeba jako právě tato chvílka radosti. Nebo když dostanu dárek. Nebo někomu dám, protože ho mám rád. Proto se musím víc dávat než brát. Dokonce i nepřátelům. To se mi ale nezdá a pan Albert si to asi popletl. Proč bych měl dávat dárky Waldkovi nebo Tadvovi, když se pořád někomu posmívají nebo ubližují, a ještě se přitom usmívají, jakože oni ne. Tak, co prý mám nejraději?

„Miny!“ zašeptám mu nadšeně do ucha. „Taky pušky pana hajného a na polesí, u pana Hlaváčka ve Spálené.“ Mluvím najednou tak rychle, až mi slzí oči, ale paní Anny se o mě opře, abych byl tišeji, a shrbeně se pokřikuje a zadívá k nebi. A zas divně vykroucenou hlavou do strany a uplakanýma očima. Ale i pan Albert se leknutě pokřikuje tajně na břicho a vzdychne.

„Oh, mein Gott!“ Najednou Marika vystrašeně vykřikne a ukazuje na příjezdovou cestu do tmy. Přijíždí povozy s koňmi. Skloněně pohazují hlavami, jako by něco moc těžkého přitáhli a najednou se ani nehnou. v tom světle od ohně jsou jak namalovaní, když se nehýbají. První vstává pan Albert a odchází do tmy kouknout. Hned za ním další muži, ale každý honem něco do ruky. Třeba i hrábě nebo motyku. Jen pan Albert daleko vpředu, puká obláčky, až se to za ním kroutí. Najednou natahuje ruku do tmy, jako by se s někým vítal a za chvíli už víme všechno. Přijíždějí prý až odněkud z Rumunska, ze slovenského Banátu, ale jsou Slováci. Proto nějakou dobu žili i na Slovensku, ale tam se prý žít taky nedá. A cestovat s tolika dětmi? A když se otočí po slečně a mladém muži, pokývá úsměvně hlavou a říká, že s takovou bude brzy další na cestě. Hned obíhám a přemýšlím, kde ho mají, ale nikde nic. Vracím se k panu Albertovi, ale skoro všichni mluví najednou, skoro jako by se hádali nebo brebentili. Pan Albert je zve blíže k ohni. Hlavně děti a dospělým pak s panem hajným ukazují domek paní Gisely. Taky říká, že jsme to právě dnes douklízeli, jen ten nábytek. O to se prý ale postaráme všichni. „po našem“ ale mluví jen jeden z nich. Při prohlídce domem si až utírá slzy, jak jsme na ně hodní a že jsme je jako by čekali. S panem Nagym ale mluví maďarsky, až mu pan Nagy říká Pišťabáci. Vyprávějí si tak vesele, až se plácají do kolen, jak nejlepší kamarádi. Děti jsou ale pořád co nejdál od ohně a ani se nehnou. Jen jeden, skoro dospělý, pořád pusinkuje velkou holku, co má širokou květinovou sukni, jak květinovou louku. Přichází převlečená Marika. Jsme pořád zvědavější, ale děti před námi pokaždé poodběhnou, až vyskakují zpátky na vůz a poleká to koně. Ale i tam spí děti. Docela maličké. Jednomu z kluků visí rýma pod nosem. Ukazují mu, aby se utřel do kapesníku, ale jen udiveně kouká. Po chvíli se utře do rukávu, potáhne nosem a olízne a rýma je pryč. Jen lesklejší rukáv. Jak

od slimáků cestičky. Je mi z toho nedobře. Až jsem zlý. Tahám pana Alberta za rukáv, ale jen mávne, že přece mluví. Vracím se k Marice. Je ale najednou divná. Sklání si hlavu na levé rameno, přešlapuje a pořád se usmívá na kluka, jak v tanečku. Pak se až vrtí a kluk se usmívá taky. Marika mě zatáhne, abych se šel kouknout za vůz. Vysoký kluk tam tlačí velkou holku do bočnice vozu, muchlá květinovou sukni a vyhrnuje ji až k loktům. Přitom jí sahá na Geheim, ale nevidíme nic. Jen je mi najednou divně sladko a Marice asi taky, že po mně tak divně kouká. Když nás holka skloněně zahlédne, kluka přímo odkopne a shrne si sukni až do dřepu a něco vztekle pokřikuje. Vracíme se k ohni. Fouskatý pan Pištábáči si zas skoro pořád olizuje rty a ustaraně říká, že musí sehnat kněze, aby bylo všechno podle příkázání, a dívá se na velkou holku, jak přichází a upravuje si sukni. Pan Albert poplácá pana Pištábáčiho, že vše zařídí, aby se mladí nemuseli cítit provinile a v hříchu. Nerozumím tomu, a tak se běžím hned ptát. Táta s mámou prý museli taky napřed do kostela ke zpovědi a pak si všechno odmodlit, protože jsem tu prý už pár let byl. To prý ale mámě neříkat! Zas ničemu nerozumím. Pan Nagy a pan Pištábáči najednou vstávají, podávají si ruce a pak i objímají. A když pan Nagy cosi divně zazpívá, jako by ho něco bolelo, pan Pištábáči hned ruce nad hlavu a už oba pomalu tančí, jako by jen zkoušeli vykročit tam a zpět. Přitom zpívají tak smutně a pořád hlasitěji, až mě z toho bolí za košili a divně se dýchá. Zpívají a tančí kolem ohně stále rychleji, pak tleskají, a lidé s nimi, až se začne vrtět i paní Nagyová, se sádrou nad hlavou. Pokaždé až dřepne a pak vyskočí a výskne a kolem probíhá strýček k autu. Hned je zpátky s kytarou a táta s mundharmonikou. Hrají také pořád rychleji, ale paní Nagyová s panem Nagy a panem Pištábáči stačí pořád. A ještě si k tomu výskají, paní Nagyová mává šátkem, a ještě si občas dupne do tance kolem pana Nagyho. Ten najednou vykřikne, až se lekne, rozbíhá se k ohni, přeskakuje tam a zpátky a hned za ním pan Pištábáči. Pokaždé hlasitě písknou, až se lekám, ale kluk s rýmou vedle mne ne. Jen se spokojeně usmívá a zas se občas oblízne. Vytahuji kapesník, ale jen se na něj udiveně dívá. Nevydržím to. Drapnu mu hlavu pod paži a nos kapesníkem jako máma, když je na mě zlá, a zakroutím stejně gnadelos. Kluk až vystrašeně zaječí a odbíhá do tmy kamsi za vozem. Když se ukáže, pořád ječivě ukazuje na mě, jako by varoval. Mávám kapesníkem, ale i černá paní na mě hrozí. Přestalo se hrát a všichni jsou najednou docela jiní. Skoro jako cizí, jen velký kluk odchází s velkou holkou dál k lesu. Hned za nimi Marika. Dívám se po klukovi s rýmou, pak na rozčilenou paní. Je to ale nespravedlivé. Vždyť se na to nedalo dívat, tak proč ho někdo neutřel? Ohlédnu se k vozu, hrozí mi už i děti nahoře a někteří ukazují pěsti pod bradou. Je mi to ale jedno. Když chtějí Schweinerei, tak ať ho mají! Jsem strašně nespokojený. Kluk se vrací k ohni, ale mně pokaždé obchází obloukem. Pan Albert mě chytne za ruku, že to dělám dobře, ale nesmím tak rychle. Prý pomalu a přátelsky. To ale neumím. Vždycky gnadelos jak máma. Pan Albert se ale dívá na kluka taky se skrčeným nosem. Pan Nagy a pan Pištábáči ještě pořád udýchání, jen paní Nagyová škádlí, když panu Albertovi říká „po našem“, že oba jsou už moc slabí a staří.

„Jako víno, jako víno!“ opakuje pan Albert vesele. „A určitě i tak dobří!“ a otáčí se k paní Anny. Musím si to zapamatovat, jak hezky na paní Anny zavolal. Určitě ji má moc rád, i když je strašně stará a shrbená skoro do pasu. A pořád kouká usazenými očima, jako by ji něco bolelo. I když prochází kolem a poklepává hůlčičkou jak nějaká slepá. Kývají na mě teď oba, abych šel s nimi nahoru. Asi zas něco dobrého přinést. V domě mají skoro všude paroží, zvířecí hlavy a vycpané ptáky. Nejvíce se ale pokaždé leknu prasečí hlavy se zahnutými kly. Paní Anny mezitím nakládá do košíku chleba, máslo, med a pak vše zasypává jablíčky. Ještě konvičku mléka a cestou kolem dalšího regálu ještě malou sklenku medu a strká mi ji za košili. Studí to, ale dá se to vydržet. U velkého kamenného hrnce se zastavuje, nabírá dřevěným válečkem a mám pořádně otevřít pus. Mein Gott! Taková lahoda! „Ještě?“ ptá se úsměvně. Jen přikývnu. Hned mě ale upozorní, že nejsem přece oslík, abych místo řeči přikyvoval. Stačí říct „ano“ a poděkovat. Hned to napravuji a děkuji raději dvakrát. Ukáže na vyboulenou košili se sklenkou medu a pak prstem na rtech, že to nemám nikde ukazovat a posunout si to spíš k boku. Když chce ještě něco říct, říkám tajemně a radostně:

„To budou zas kluci ulepení!“

„Vidiš, vidiš,“ říká provinile, „a to jsem ti chtěla říct, aby ses s nimi podělil, když o nich nemluvíš, a najednou tohle. Promiň, chlapče! Urazila jsem tě, že jsem o tobě smýšlela tak špatně. Ale to víš, starým lidem už to tak dobře nemyslí, proto ale musejí být víc připraveni k omlouvám.“

„To nic,“ zkouším říct dospělácky, ale až mě škrábne v krku a jdeme dolů. Občas se musíme zastavit, nadhodit si náklad, jinak mi až trnou prsty. Paní Anny mě aspoň docupitá a udýchaně polituje, že to mám tak moc těžké, ale mě to nevadí. Spíš je mi z ní nějak divně bolavě, že chodí tak shrbeně, ale víc než počkat, nemůžu. Už z poloviny cesty nám jdou děti naproti. Moji nedočkaví brášci jasně vpředu, ale děti za nimi jako by se bály a kluk s rýmou taky. Tentokrát mám hrozný vztek, že se chci až rozběhnout. Jak může být pořád takový Schmutzkerl! Za trest nedostane nic, myslím si a přemýšlím, jak to s ním udělat. Když ostatní děti už nedočkavě obíhají a štěbetají, jako by bylo ve dne. Až mám taky vztek, že jim nerozumím, a tak křiknu: „Blablabla!“ Hned se vystrašeně rozprchnou až do tmy ve svahu a dolů už nejdou. Konečně se mě bojí, myslím si, ale paní Anny mě zastavuje, jako by si jen chtěla vedle mne odpočinout, a přitom do země říká, že je nesmím strašit, když mám v ruce chleba, Boží dar, protože ho tím urážím. Všechno v košíku jsme přece přinesli pro ně, aby měli radost a byli sytí, ale kde jsou teď? Ukáže hůlkou do tmy. Omlouvám se, ale paní Anny pořád ukazuje hůlkou do tmy a pak na usmrkaného kluka. Přece mi nebudou rozumět! Bráním se. A podívejte! Zas má rýmu skoro na bradě! Najednou je pan Albert těsně za mnou a tiše říká:

„Chlapče, o hladu se lidé nejrychleji domluví, když je v ruce chleba. Chlebem se domluvíš i s čertem! Jen zlatem si někdy otvíráš špatné brány.“ a už vytahuje chleba, krájí, maže a jen pokládá do trávy. Jeden mi dává do dlaně a ukáže na usopleného kluka.

„Na los!“ pobídne mě, ale jen vykročím, a kluk už zase couvá do svahu. Už jsem ale až vztekle rozhodnutý a nic mu nepomůže. Pokládám krajíc do trávy a v rozběhu ho chytám za hlavu, zalomcuji kapesníkem stejně gnadelos jako předtím. Kluk zavřeští, kope nohama, jen aby vycouval, co nejdál do svahu, ale nevadí. Aspoň je zase čistý, jen nos má trochu červenější. Hned se k němu natahuji s namazaným krajícem, ale zase posedačky couvá do svahu. v druhé mu podávám kapesník, ale vyškubne mi jen chleba. Pak se usmívá, jak mě vypekl.

„Eulenspiegel, nein?“ směje se pan Albert, a tak raději kapesník schovávám, jen aby se už tolik nebál. Hltá chleba, ale tak rychle, až strach, že se bude dusit.

„Langsam, bittel!“ křiknu, ale leknutím přestává jíst. Otevřenou pusou plnou chleba jako by ani nedýchá, ani když mu vypadávají drobtý a pak i kousky do trávy. Jen paní Anny dovolí se přiblížit, aby ho pohladila a dala mu pusu do vlasů. Trochu bázlivě uhne, ale pak přece jen drží, ale pořád se nehýbá. Pak přece jen žvýkne, jako by se probudil, a začne se usmívat. A paní Anny ho pořád hladí. To už se kluk usmívá. Aby ne, když hladívá paní Anny! Rozdávám dětem zas a skoro po každém návratu mi pan Albert něco zašeptá. Treba: „Právě si děláš partu kamarádů.“ Nebo: „Nejkratší cesta k přátelství vede přes chleba.“ U kluka to už asi platí, ale nesmím si sahat na kapsu, a když na něj kývnu a ukážu prstem, že zas, rychle se utře rukávem. Chci mu aspoň ukázat kapesník, ale okamžitě vybíhá do svahu. Roztáhnu kapesník a kladu do trávy a ukazuji, aby si ho vzal. Zbytečně. Zmuchlám ho tedy a házím za ním do svahu. Po chvíli ho přece jen zvedá, očíhává a pak si strká za košili. Ukazuji mu dalším kapesníkem, jak se to dělá, ale jako by si myslel, že je to jen jakási hra na troubení. Ostatní to hned po něm opakují a kluk si přitom zas několikrát utírá nos do rukávu. Aber egal. Aspoň viděl, co s tím dělávám. Paní Anny ukazuje, aby šli blíž. Jdou váhavě a nepřestávají se jí dívat na ruce, jak otvírá medovou sklenici. Nejbližšího pohladí, dá mu čichnout a pak ho jemně pošimrá pod bradou, aby pořádněji otevřel ústa, a naloží mu lžičku medu. Kluk až překvapeně vykulí oči a něco s plnou pusou volá na ostatní. Přesto utíkají za klukem ve svahu. Když se ale vrací k paní Anny a hned před ní ochotně otvírá pusou, scházejí dolů i ostatní. Nakonec i kluk s rýmou. Po každé lžičce se spokojeně usmívá i na mě a paní Anny ho jemně chytá za ruku, pak i mě, a oba nás jemně přitáhne k sobě, ať si podáme ruce. Má ji špinavou, ale mám radost, že už nemá strach. A tak paní Anny už jen nabírá, krájí, maže a všichni kolem štěbetají, až přicházejí i největší bázlivci. Každý do řady a s pusou do kořán a pak s plnou radostně odbíhají a skotačí ve tmě. I kluk se už kamarádštěji usmívá a jde se mnou k ohni. Fouskatý pan Pištábáči se hluboce klaní a líbá paní Anny obě ruce. Najednou ale přísně křikne a všechny ženy i děvčata přibíhají a berou

ruce paní Anny k políbení a v pokleku. Zdá se mi to hrozně divné, aby dospělí jiným pusinkovali ruce. I paní Anny zvedá ženy, aby toho nechaly a sedly si raději k ohni na lavičku. Na voze se ale rozplácou děti, to už mě paní Anny posílá do jejich domku samotného. I pan Albert přichází poradit, co a odkud mám přinést. Hlavně ale mléko, a abych nic nerozbil. Odbíhám co nejrychleji, aby mě zase chválili. Tentokrát za rychlost. Když mám vše naloženo v koši, ze dveří Ascherova domku vidím, jak se najednou všichni zvedají od ohně a rozmávanými loučemi se šinou k domku paní Gizelly, kde jsme tak pilně uklízeli. Běžím tedy zkratkou a dobíhám zrovna, když zastavují i vozy s koňmi. Všechno podávám paní Anny a kolem se zvědavě hrnou do uklizeného domku. Pomáhám nakrmit děti i s usopleným klukem, ale už mu nic neříkám. Pomáhá i velká holka v květinové sukni. Konečně hotovo, děti nakrmeny, jdeme s klukem kouknout taky. Probíháme prázdnými pokoji domu paní Gizelly, schováváme se vzájemně, občas na sebe kukáme a posloucháme, jak se to všude rozléhá jako v kostele. Nikdo nás neokřikuje. Pak ale přece volají, že máme pomoci nosit z vozů. Strýček Frühmann sundává z každé pece plotny, opatrně prosahává pec až po díru do komína, pak vybíhá na půdu a volá komínovým okénkem shora, že se může zatápnout. U dalšího komína prohlíží ještě zrcátkem a máme za ním zavírat vrátka. Všechno je krásně slyšet, co si povídají dole. Když ale strýček posvítí do komína nad sebe, až překvapením vzdychne. Mein Gott! Visí tam nad sebou háky s hůlkama a na nich spousta uzeného a sušeného masa. Pan Albert jednu trojúhelníkovou hůlku vytáhne a vysvětluje, že je tak řezaná, aby se nepřevracela. Pak ukrojí a ochutnává z jednoho kusu maso. Je to prý v pořádku, a tak se vše vytahuje, odnáší v koších, bedýnkách a vše dolů do největší místnosti. Kdosi přinesl stůl, a tak všichni očichávají, odvážnější ochutnávají a pan Albert docela klidně říká, že tomu vážně nic není a že to máme brát spíš jako Boží dar pro všechny. Určitě má pravdu, když to tak lákavě voní. Po vyprázdnění komínu zajišťujeme odbočovací dvířka na uzení, pak dole vymést napadané saze a můžeme taky zatápnout a pak už jen poslouchat, jak to příjemně hučí, a přitom ukusovat uzené. Pak přenést na lopatce trochu žhavého do další chlebové pece a otvírat dvířka od trouby na pečení chleba a buchet, aby teplo vycházelo odevšad. Hlavně že už jsou děti nahoře a přikryté dekami. Máme jít s usopleným do stodoly pro dřevo. Jde ale za mnou pomaleji, jakoby se pořád trochu bál... Ve stodole je ale najednou jak zdivočelý. Závodíme, kdo si toho dokáže nabrat co nejvíc do náruče, ale cestou vrávoráme, ztrácíme, ale pro spadnuté nedokážeme ani poklesnout. K rozpáleným pecím ale docupitáme s takovým smíchem, až se o nás kolem mluví. A zase zpátky, ať se nanosí do zásoby. Všichni nás chválí, až se radostí smějeme skoro všemu. A v komínech to hučí stále víc, až mám trochu strach, ale prý se to musí řádně protáhnout. Táta přináší doprostřed rozkládací židle od bábi. Taky prý až z Breslau a máma je teď drhne tak silně, jako by to chtěla z nich vymazat. Když je hotová, vytahuje jedna paní z vozu krásně barevný ubrus a roztahuje ho přes stůl s velkou holkou jak rozkvetlou loučku.

„Ani vázy není třeba,“ říká spokojeně táta a pohladí.

„Mein Gott!“ vzdychne i pan Albert z druhé strany a taky ubrus pohladí. Všichni nakonec přistupujeme pohládit a obdivovat. Je to skutečně krásné. Paní se ale skoro plačtivě omlouvá, že nemají, čím za všechno zaplatit, třeba co už dostaly děti, a třeba ten stůl. Ani neví, kdo ho přinesl a komu ještě poděkovat, ale pan Albert ji jen pohladí a říká, že zítra toho každý přinese jistě ještě víc, když už dělá tak Boží krásu, ukáže na ubrus. I pan hajný slibuje zvěřinu a vajíčka, když podobný ubrus udělá i pro pana lesního Hlaváčka ve Spálené. Paní slibuje, že s holkama nadělají pro každého, a ještě se prý budou za nás modlit, pak se rozpláče, že jsme na ně tak hodní, a pan Albert ji obejmeme na zádech a tiše říká:

„Na gut! Schon gut!“ Pak se ptá pana hajného, jestli má opravdu práci pro pana Pištábáčiho, když už má tak silné koně. Pak jde blíž a tiše jí říká:

„Určitě bude šikovný, když už se dostali až sem.“ Pan hajný si pak zapisuje pod skloněným panem Pištábáčim, Fatura. Fatura Dimitru, opakuje nad ním pan Pištábáči a nakrucuje si vousky.

„Romania!“ dodává a rozhlíží se hrdě kolem.

„Ale měl by nastoupit hned, když je tu tolika dětí,“ říká táta a že ze začátku pomůžou jistě nějak všichni.

„Tja!“ dodává vesele pan Albert a ukáže na komín. „Zatím se už postarala Boží náhoda uzeným.“

„A co dřevo?“ zvolám, ale až je mě z toho zahanbeně horko a rozhlížím se.

„Má pravdu!“ pomáhá mi strýček. „Přivezu vám fůru přímo z pily, ať to nemusíte řezat!“ Pan Pištabáči se po něm radostně otočí, chytne strýčka oběma za ruku a dlouho mu ji tiskne a pořád děkuje. Strýček se až stydlivě usmívá.

„To já ani ne, ale tam!“ ukáže na nás na peci. „Děti se tu už starají jak dospělí.“ ukáže na nás udýchané. „Na ty se nesmí zapomínat!“

Sedáme si s klukem na okraj teplé pece, díváme se na všechny pěkně shora a posloucháme, jak si kolem spokojeně povídají. A každý jiným hlasem, jinou řečí, a přece se domluví. Nic nám ale neuniká. Někdy to ale chvilku trvá, než si něco přeloží, ale domluví se vždycky. A skoro pokaždé to zakončí hlasitým smíchem. Ted' ale mluví o velebném pánovi, jak nás učí česky a všemu pro školu. Fatureovy děti to ale budou mít snadnější, když umí už i slovensky. Jak Marika. Prý moc podobné českému. Chci se na něco kluka zeptat, ale je opřený o stěnu a spí. A zas s maličkou svíčkou u nosu. Vytahuji kapesník a pak ho opatrně utírám pod nosem. Jen lehce se zavrtí a spí dál na boku. Dole najednou ztichnou a dívají se jen po nás. Přichází pan Pištabáči, opatrně bere kluka do náruče, dá mu pusku na čelo a přitiskne. Odnáší ho pak do schodů nahoru k ostatním a cestou ho zase občas pusne a otírá se o něj hlavou. Má ho asi strašně rád, myslím si, a vzpomínám si, jak mě taky tak táta nesl, když jsem usnul v nákladáku. Sotva pan Pištabáči na schodišti zmizí, máma přísně kývne a sykne „Los!“ a už sklouzávám z teplé pece, a jak říkává táta, máma a německý rozkaz jsou nemilosrdní. „po našem“ prostě gnadelos. Tak rychle dolů a domů. Bráškové už spí, jen u postýlky klečí a hlídá Marika. S prostrčenýma rukama hledí Georga i ve spaní. Nevěděl jsem, že je tak hodná na děti. I máma ji moc chválí, hledí a čímsi obdarovává. Pak ji zve ke stolu, ale já musím do postele. O ní říká, že už je velká, a tak brzy nemusí. Jak nespravedlivé! Ještě chvíli slyším její tichý a milý hlas. Ani nevím, proč najednou nevnímám ani mámu. Přece mluvila hlasitě! Škola na faře Trochu jsme zaspali. Vybíhám na dvorek, kde už čeká pan Albert a na voze Fatureovi kluci a děvčata. Hlasitě zdravím, jak to má pan Albert rád a hned se omlouvám, jinak by se jistě mračil. U Mariky nemusíme ani zastavovat. Jde nám naproti a hned si naskakuje za jízdy, jak dospělá. A zas má hezky barevné šaty. I když trochu jiné. Rozhlížím se po všech. Tolik nás na voze ještě nebylo. A to se má ještě někdo nastěhovat do posledního domku u výjezdu na silnici. Jožka Fatura mi vrací kapesník, ušmudlaný ale až hrůza. Ukazují, ať to příště vypere, ale nerozumí, a tak raději jen mávnu. Stejně pořád krčí rameny a zas si utírá nos rukávem. Už se mu až blyští čarami, jak od slimáků. Rukáv si pak pečlivě otírá zmuchlaným kapesníkem a spokojeně se usmívá, jak to už umí. Jako by se chlubil. Raději se dívám dopředu, na rozkývaný zadek Fuchsy. Pan Albert říká, ať si raději sednu víc dozadu, že na sedátku bude někdo jiný. Musíme se prý vystřídat všichni. Zastavujeme u velkého křoví a pan Albert nařizuje, abychom v klidu počkali, že si musí odskočit. Jožka už asi rozumí, že každého hned plácne, když neposlouchá a chce to jen zkusit dolů. Proto to už nezkouší nikdo a drží se raději v chumlu. Pan Albert se vrací a ořepává a jedeme pak dlouho. A když kolem obchodu prochází skupinka kluků a děvčat, až obdivně koukáme, jak jsou svátečně oblečení. Pár kluků ale na nás hrozí pěstmi pod bradou. Až Jožka vztekle vyskočí na okraj vozu a křikne:

„Bohavášho!“ Pak seskakuje za jízdy a přímo mezi kluky a máchá pěstmi na všechny strany. I když pan Albert za ním křičí, ale Jožka se ještě před největším posměváčkem rychle skloní a naráží mu hlavou do břicha takovou silou, až se oba překulí a kluk nahlas pláče. Děvčata se dívají udiveně jen chvilku a pak se smějí nahlas. Ostatní kluci se ale raději rozprchnou. Jožka se ale za nimi rozbíhá a některé nakopává do zadnic. Až najednou hrozně křiku i od dospělých opodál. Když se Jožka zastaví a čeká, až ho dojedeme. Zas se utře pod nosem a spokojeně cosi říká. Pan Albert zastavuje, podává mu ruku, aby si mohl naskočit, pak jej poplácá a obdivně říká „Na gut, Helder!“, ale Jožka jen pokrčí rameny, protože nerozumí a jde si sednout dál dozadu. Trošku mu závidím. Otočím se a dívám, jak se tlustý posměváček na ulici zas překulí a pláče, protože nemůže hned vstát a pak při vstávání hlasitě zaprdí.

„Jako Fuchsa!“ křiknu posměšně. „Prdí jako Fuchsa.“ Ale pan Albert se jen přísně otočí a už jsem zticha. Jen Marika se usmívá do dlaní. Je mi hrozně hanba. Odbočujeme vpravo ke kostelu a pak trochu do kopečka vlevo k velkému domu, kde se pan Albert na velkém dvoře s vozem otáčí jakoby nazpátek. Opratě přivazuje ke stromu a prochází velikánskou bránou, přímo do kostela. Ani neřekl, abychom počkali, a už za chvilku se vrací s velebným pánem v dlouhém hábitu. Zdravím rychle

první „po našem“ a Marika hned opakuje po mně. Jožka to také zkouší. „Kýskot!“ usmívá se a velebný pán jde blíž, každého z nás pohladí a pozdraví zvlášť. Pak k panu Albertovi spokojeně a vesele.

„To máme Božího nadělení! Zaplat' Pán Bůh! Hory se vám zase budí, pane Alberte!“

„Jenom nám? To spíš vám?“

„Tak, tak! Bohudíky! Už bylo už na čase. A nevadí vám, že ze všech stran?“

„Ale kdež!? Hora musí být vždycky pestrá.“ pozvedne si hrdě klobouček a zase nasadí.

„Tak, tak!“ říká pan farář zamyšleně a jdou pomalu k velkému domu. „Už i na faře se dá konečně bydlet.“ ukazuje panu Albertovi na veliký dům.

„Hlavně to topení.“

„Na ja! Kostel se ale musí taky starat.“ škrábe se pan Albert za hlavou a nějak divně se na chvilinku usměje. To už u něj znám, když mě u něčeho nachytá.

„Copak vím, kde a jak? Jsem tu nový a starý pán, dej Bůh ať se konečně uzdraví, taky nemá zájem, když musí taky...“

„Jen žádný strach, velebnosti! Zase se tu všechno začne. Jen žádný strach!“ zadívá se na nás pan Albert spokojeně.

„Tak pojd'te děti, pojd'te!“ říká „po našem“ a všichni hned z vozu.

„To máte dárek z našeho konce, velebnosti. A jak vidíte, je toho dost, tak můžete začít hned.“ ukáže na náš hlouček. Přibíhá jakási paní, tahá za sebou prdícího kluka a cosi panu velebnému říká a dívá se po nás moc zle. Poslouchá i pan Albert.

„Tak, kdopak zbil Láďu Doudu?“ ptá se napřed „po našem“ a pak česky.

„Toho tlustého, co prdí jak Fuchsa?“ ptám se hlasitě „po našem“ a vstávám, ale paní cosi po mně vykřikne a obíhá vůz, jako by si chtěla za mnou nastoupit.

„Ale paní! Paní!“ volá velebný pán. „Tak to přece nemůžete řešit. Jsou to přece jen ještě děti.“

„Jenom? Se na ně jen podívejte! Jak nějací cigáni, sebranka jedna. Ale já to tak nenechám. Hned volám sanitku, ať Ládička prohlídnou. To přece není samo sebou, aby přímo na ulici! Se na naňho jen podívejte! Vždyť z toho má šok!“

„Ale paní Doudová.“ jde velebný pán blíž. „Je jen vylekaný. Nic mu není. Pane Alberte! No, řekněte! Nemám pravdu?“

„Co se ptáte jeho? Jak může českým dětem rozumět?“ křičí paní a couvá od vozu.

„Keine Angst!“ říkám a stavím se před Jožku.

„Ja!“ přidává se pan Albert. „Žadny strach, pani! Vaš kluk jen hlasně prdí. To moc a moc zdravý. Je tak, velebný pan? Auf mehr. Už nemáme čas a děti musí na faru, učit se, a ne myslet na nějaká dětska prda.“

„No tohle?!“ vykřikne paní uraženě a trhne klukem. „Tak, vám je jedno, že mi tu málem zmrzačili kluka?! Co?“ ptá se, ale všichni mlčí. „Tak dobře, ale já to tak nenechám. Hned jdu na výbor, ať se tu udělá pořádek!“ trhne klukem a rychle odcházejí. Až si kluk zase trochu uprdne. Hned se hlasitě smějeme a pokřikujeme.

„Fuchsa! Fuchsa. Prdí jak Fuchsa! Ale velebný pán jen zvedne dlouhé ruce nad námi jak pták a docela tiše říká česky.

„Tiše děti! Tiše! Jen půjdeme!“ a jdeme za ním, jak barevný vláček. Poslední pan Albert. Zastavuji se a čekám, až mě dojde a spokojeně říkám po „našem“, že je Jožka velký hrdina. Jako voják a nemá strach.“ říkám to obdivně, ale pan Albert se jen usměje a poplácá mě po zádech.

„Na ja! Ale nemůžete se hned prát na ulici jak nevychovaní kluci!“

„Ale posmívali se nám!“

„Viděl jsem. Slyšel jsem. Tak halt buďte lepší!“ rozhodí rukama a jde před námi na faru a pak do třídy. Sedím zase s Marikou, a když se nikdo nedívá, rychle podávám Jožkovi čistý, vyžehlený kapesník. Jen jej zmuchlá a schová do kapsy a špinavý klidně pouští na zem. Velebný pán to zahlédne a je dost zlý. Jožka musí kapesník zvednout a odnést do koše, a ještě poslouchat dlouhé poučování po slovensky.

„Alebo?!“ křikne a práskne rákoskou. Tomu Jožka rozumí hned, že si tak rychle sedá ke stolu. Asi mají doma taky rákosku. Jen moje máma ne. Bije vším, na co dosáhne. A gnadelos! A končívá,

teprve když se moc zadýchá a musí si odpočinout. A to bývá za hrozně dlouho. Aspoň mi to tak připadá. Musíme vstát a nahlas se modlit najednou. Pak prohlížet zase obrázky a opakovat, co slyšíme. Kdo se zmýlí, musí několikrát opakovat za sebou a s trpělivým poklepáváním rákosky. Jsme raději rychlejší a lepší. Taky se nám to už tolik neplete. A zase obrázky, písmena a příklady. Opakuji si, a přitom musím pořád myslet na Jožku, jak nás nebojácně chránil, a dokonce se za nás bil. Velebný pán nemá pravdu, že máme své nepřátele milovat. Až se při písmenkách pletu. U ježka dávám jakoby „po našem“ I a u vlaštovky S. Konečně pauza. Bílá teta nás odvádí do jídelny, kde už máme každý nachystáno. Hrnek mléka, namazaný krajíc. Za stolem naproti sedí Bannertovi kluci, vedle nich Tadek s Waldkem.

„O Jézu!“ vykřikne Tadek. „Chleb! Mleko! Na Bóga! Coś podobnego!“ natáhne se rychle po hrnku, až trochu vyšplouchne, ale hned hltavě pije. Velebný pán jej kárá, že se nemá ničím plýtvat. Až se divím, že i Waldek poslušně ztichne a skloněně se stydí. Nikdo se mu ale nesměje. Sotva se ale velebný pán od něj otočí, hned nám posměšně strouhá mrkvičku a syčí na nás: „Škópy, usrone škópy.“ Nevím, co to je, ale určitě ho za to zbiju. A třeba jako Jožka. Ale kdy, když se pořád někdo dívá a velebný pán obchází?

Někdo zvoní. Velebný pán kývne, ať jdu otevřít. Že by pan Albert? Přece se domlouvali, že se budeme učit až do podvečera?! Ve dveřích ale stojí několik lidí a mezi nimi strašně tlustá paní, s ovázanýma rukama a něco zle říká. Nerozumím a je mi to ganz egal, že se otáčím a chci zpátky. Jeden mě ale chytne za rameno a stiskne, až to bolí. Přitom se mu až rozkývá, velké pouzdro s pistolí.

„Farář! Kde máte faráře?“ křikne na mě vojensky. Nerozumím, ale vzpomenu si na Opu, když říkával, když na tebe někdo křičí jako oficír, odpověz vždy hlasitě Jawohl! Když se muž nade mnou skloní a křikne zas, křiknu Jawohl a otočím se zpátky do jídelny, kde se učíme a nahlas říkám, že jsou na chodbě nějací „zlodějští klausi“ a budou chtít zase asi něco ukrást, když mají pistoli. Velebný pán až zbledne a Bílá teta se pořád pokřizovává. Na chodbě zatím jako by se hádali a tlustá za nimi navztekaně pokřikuje, jako by jim nadávala a zas se utře ovázanou rukou, jako Jožka nos. Najednou se všichni vrhnou a postávají u stěn dokola. Prohlížejí si nás, jako bychom něco vyvedli. To bude asi za prdívého kluka, myslím si. Bílá teta je přece jen trochu vítá a podává ruku, ale všichni ruce při sobě a jen se mračí. Říká, že si právě s velebným pánem opakujeme česká slovíčka a učíme se česky. Dalšímu už moc nerozumím a pořád nevím, co po nás chtějí.

„A co modlit?“ křikne posměšně tlustá, až si ji začnu víc prohlížet, proč je tak moc ovázaná. Copak je tak poraněná nebo je jí zima? A jak se po nás zle dívá? Jako by se neuměla ani usmát. Nechci ji mít rád, jak radívá velebný pán nebo Bílá teta. Jsou dospělí, a přitom se na nás dívají jako vzteklí posměváčci na ulici. Richtig jako zlí nebo nemocní. Dívám se po Jožkovi, jak obchází stůl a jde ke mně do rohu. Waldek s Tadmekem taky. Najednou se mi zazdá, že už se s nimi nechci bít, když jsou taky s náma. Jen Bannertovi kluci sedí pořád poslušně a ani se nehnu. Jen se dívají krásně modře kamsi oknem na cestu, jako by vyhlíželi svého tátu s pískavou nohou. Tlustá obchází stoly, všude nahlíží a mluví, jako by brumlala pro sebe. A pořád zleji. Přitom se s ní nikdo nehádá ani nemluví. Nemůžu se přestat dívat na její obvazy. Musí být v nich strašně horko. Koukám tak silně, až si mě všimne a chce mě jakoby zamračit do strachu, ale dívám se najednou přísně taky a skoro jako ryba, jak mě to učil Opa. A přímo jí do očí. Jožka se po mně otočí, trochu se usměje a už se dívá stejně. Mračí se přímo hrozně. A taky jí přímo do očí. Jožka se nikoho nebojí. A určitě ani tlusté. Opravdu hrozně tlusté. Kolik asi sní krajíců chleba, když je tak strašně tlustá? A odkud má pořád tolik peněz na chleby, když je tak drahý, jak říkává pan Albert. Tlustá na každého z nás zkouší mluvit, ale neodpovídá jí nikdo. Jen se všichni mračíme. Jen Tadek se na ni směje a diví a pak cosi směšného říká. Až se z toho směje i Waldek a říká:

„Rozumiesz jej coś?“

„A niech tam pierdoli, co chce!“ zamávne Tadek a zas se dívá tlusté přímo do očí. Až se z toho dívá ještě víc zle, ale Tadek si nedá pokoj, že cosi říká, jako by se jí posmíval.

„A to ci dopiero brzuch. Widziałeś?“ a pak se přikloní i ke mně a šeptá mi tak blízko jakoby mi pusoval ucho, a ještě se přikrývá rukou.

„Jak ta świnia. Schweine, nie?“ To už se tlustá paní červená zlostí a křičí na velebného pána, že je všemu vinen, ale nevím za co. Do toho křičí i muži na velebného pána, když si kluky přitiskne k dlouhé černé sukni až na zem a tiše říká Tadmovi a Waldkovi polsky: „Děkuji, chlapci! Děkuji!“ A odstrčí je lehce od sebe. Všichni se najednou díváme na rozkřičené lidi zle a mračíme se ze všech sil. Já hlavně na rozkřičenou tlustou paní, že tu nemáme hrát komedii, že na to není zvědavá, a tak jeden muž za ní zavírá okno na ulici. Stejně ale ještě dlouho trvá, než utichnou a může promluvit zas velebný pán.

„Jděte děti vedle!“ ukáže na Bílou tetu a jdeme vedle, kde jsou vysoká, zdobená křesla, jak královské trůny. Nikdo si ale nesedá, jen ztichle posloucháme a zase křik na velebného pána. Promluví jen někdy, ale moc tiše, že není rozumět. Zdá se mi, že mluví jako kluk, co něco vyvedl, a tak ho kárají. Už zbývá jen, aby jej ještě i bili. Tak se mi to aspoň zdá. Najednou si Bílá teta kleká před obrovitým obrazem až do stropu a modlí se k Mariahilf z Zuckmantlu. Postupně si k ní přiklekává za Waldka a Tádka a modlíme se nahlas taky. Každý po svém. Hlavně ale co nejvíc prosíme, aby pomohla velebnému pánovi, že za nás tam tak trpí a nechává na sebe křičet, jako by někomu rozbil okno. Ale vedle se pořád víc křičí jakoby ani neuměli mluvit tiše jako lidi. Bílá teta se přestává modlit, poslouchá, ale křičí se tam pořád stejně. Přikloním se a šeptám jí „po našem“, že na ně přinesu tu největší minu, jakou najdu. A zabalím ji třeba i do chleba, aby to nepoznali, i když to bude hřích. Hlavně aby bylo BUM. Bílá teta se hned několikrát po sobě pokřikuje a šeptavě mi domlouvá, že se to nejen nehodí, když je mezi nimi žena a ta má jistě děti, jako každá máma. Vždyť i k mámě se musím chovat vždycky rytířsky a slušně, tak, co mě to prý napadlo? Bráním se, že máma se nikdy tak hloupě nechová, i když dává výprasky. Je taky moc chytrá a moc toho ví, když mě často učí. I když často fackami, ale tak si to líp zapamatuji. Ale tahle?! Jen křičí a funí, jak nějaká alte Magde a taková nemá sicher děti, protože chleba potřebuje jistě jenom pro sebe, jinak by neměla tak tlusté ruce, třepavé břicho jak sud a červeně zpocení krk a tlusté brady pod ním. A die arsch má taky nejmíň na dvě židle. Jak si ji ale utírá, když si tam skoro ani nedosáhne, myslím si a chce se mi až smát. Co když si ji tahá po trávě, jako pes Prinz od pana Alberta? A děti jsem taky nikde neviděl, jinak by jistě byly s ní. U Bílé tety jsem ale děti taky neviděl, a přece se o nás stará jak máma.

„Ich liebe Dich, weisse Tante. Mam ti rád, bila teta.“ říkám a tlačím se jí do zástěry na břicho. Všichni hned přibíhají taky objímat. Zkouší nás všechny obejmout a jakoby najednou zakrýt a má při tom mokré oči.

„Chudák velebný pán.“ zašeptá. Pořád cítíme, že je velebný pán stále v nebezpečí. Asi vyběhnu nakouknout, ale sotva udělám krok, mám Jožku za sebou a za ním hned Waldek s Tadmem sklonění. Plížíme se chodbou, třeme se rameny o stěnu, až jsme trochu na bílo. Posloucháme pořád hlasitější slova a křiky a snažíme se porozumět. Bojím se, že už tu nebudeme jezdit. Kdyby tu byl strýček Frühmann! Nebo pan Albert. Velebného pána zase slyšíme tiše a skoro nesrozumitelně. Snad jen, když pokorně říká ano. A čím smutněji to říká, tím mám větší vztek a už chci hledat miny. Takhle se s ním mluvit nesmí! To by jistě řekla i máma. A má pravdu, když u školy křičela, že i když je po válce, všude jen samý Schweinerei a neúcta. A dnes stejný muž křičí na velebného pána, jak na uličníka. Už asi zapomněl, jak ho chtěla máma zbít a jak ustrašeně couval do školy, jen aby nedostal po hlavě. A když odcházela, ještě pokřičela po dětech, že takový je zadarmo drahý, když neumí ohlídat tak krásnou kapličku a nechá děti čůrat za oltář a k andělům, jako by to byla kadibudka. To je tedy jeho výchova a kultura? Vedle se křičí zase hlasitěji. A jeden přes druhého. Vracíme se rychle po špičkách a zas přiklekáváme ke křeslům a modlíme se s bílou tetou. Dveře jsou najednou rychle dokořán, jak průvanem a všichni se hnou kolem. Tlustá si nás zas prohlíží, jako bychom něco vyvedli a někoho hledá. Pak ale ukáže na mě. Až to všechny udiví. Strachy se přitisknu k Bílé tetě na záda, až se opře rukou o zem a z klečení pomalu vstává. Tiskne si mě pak na břicho a hladí po hlavě. Začínám trochu vzlykat, ale nijak se za to před ostatními nestydím. Tlustá ale na mě volá hlasitěji a mávne ovázanou rukou. Až z ní cítím cosi kyselého a hnusného. To už škytám skoro nahlas a ostatní se schovávají za klekátko a někteří brečí taky. Přichází velebný pán, protlačí se a docela klidně mi říká česky, abych neplakal a že mám klidně jít, že Bůh bude vždycky se mnou. Až na velebného pána tlustá vykřikne, že je to všechno jeho vina, že jsme tak zpitoměli, ale stačí, aby si

jen přiložil prst na pus, a jsme zticha všichni. Pak mi udělá křížek na čelo, zvedne před sebe a políbí do vlasů. Sotva mě postaví, hned mě dva odtahují kamsi na chodbu a cosi pokřikují. Kopu na všechny strany a řvu vzteky, že je nenávidím, až křičí i všechny děcka. Křiku všude hrozně. Když mě postaví na zem, hned běžím zpátky a vyhýbám se tlusté. Teď na ně křičí vztekle, ať mě okamžitě chytí, a tak mě nesou pod paží, jak koberec. I když kopu oběma, až to s nimi mává. Nepřestávám kopat a taky nadávat, jak to slýchám od mámy. Je to příjemně divné, že nadávám ty nejsprostější slova a nikdo mi za to nic neříká a ani nebije. Pak ale přece na schodišti na chodbě. Jeden mě líská tak rychle, až mě pálí nejen pusa, ale i za uchem, až jsem nakonec zticha, ale dívám se strašně zle. To už nás dunivě dožene tlustá a zadýchaně chce něco říct. Ale jen skoro píská a nemůže promluvit ani ve vchodu, když vycházíme ven. Když přecházíme ulici, pouštějí mě na zem a musíme na ni počkat. Pak přecházíme přes most a zahýbáme ke žlutému domu, co má strašně velká okna. Stačím se ohlédnout, kde je kostel. Pořád je vidět i na faru. Určitě jim tam uteču. U branky před domem stojí vysoký pán v brýlích a podává mi příjemnou ruku. Něco říká, ale hned je tu tlustá s pokřikováním, že není skoro slyšet nic jiného. Tomu ale taky nerozumím. Jen cítím, že je to pro mě zase zlé. A tlustá křičí, mává a utírá si zpoceně čelo, mokrý červený krk a pak všechno kolem. I ostatní brady pod bradou. Najednou se tomu musím smát. Paní se až po mně rozmáchně, ale přitom si až uprdne a smějí se víc. Vztekle nakopne metlu u dveří a vchází do domu.

„Když to umíš líp, tak s ním udělej pořádek sám.“ křičí na chodbě. Příjemný pán se pořád hezky usmívá a najednou mě vítá „po našem“. Říká mi „mladý muži“ a zve mě dál. Ostatní muži postávají u plotu, kouří a čekají jakoby na tlustou. Tlustá otvírá okno a zve je na kávu, ale pořád čekají jakoby i na pozvání milého pána. Ten mě zatím vede dlouhou chodbou, plnou paroží na stěnách a vycpaných ptáků. Také různé pušky, naleštěné až do modra. Mám si sednout do křesla naproti a příjemně mi říká, že mi přinesou čaj.

„Danke.“ Řeknu, ale občas si ještě škytnu po pláči, i když už nebrečím. Pořád slyším milý hlas, co mi příjemně říká, že jako mladý muž se musím moc a moc učit, abych byl chytrý a měl se čím chlubit a byl užitečný v životě, ale to mi přece nemusí říkat! To vím! To musím udělat! Pak se ptá, jestli jsem skutečně všemu rozuměl.

„Na klar! Sicher! Jawohl!“ říkám nahlas a pevně, ale škytnu zas. Co se mi prý stalo, že jsem pořád tak uplakaný, a tak jen říkám, že jsem byl jen trochu slabý. A už se i usmívám. Prý dobře, ale teď prý musím být velice pozorný a opakovat po něm, stejně jako na faře. Nadšeně říkám, co už umím a jsem skoro pořád chválen. Učení mě dneska opravdu moc těší, když z toho má i ten milý pán takovou radost. Snažím se proto stále víc, abych se měl potom čím chlubit. Hlavně strýčkovi a panu Albertovi. Ale taky doma! Máma se bude jistě na všechno ptát a táta se strýček mi půjdou jistě už naproti, jak a co bylo ve škole. A dnes je toho tak strašně! Hlavně o mužích a velebném pánovi a zpoceně tlusté. Taky o příjemném pánovi a krásně měkkém koberci, kde mají všude krásná paroží a vycpaní ptáci. Docela jako živí. Nějaká smutná paní přináší tác s čajem. Na mě se jen trochu podívá a zdraví divně Dobrý den. Děkuji „po našem“ a hned se mileji usměje. Příjemný pán si sladí čaj, nasazuje brýle a ptá se najednou divně míchaně.

„Na also! Jak se jmenuješ? Name!“

„Richter!“ říkám hrdě a vstávám, až sjíždím z křesla.

„No, to se podívejme! Věruš! No to si teda poslechni!“ ale nikdo nepřichází.

„No tak Věruš! To tě mám prosit?“ volá asi na tlustou. „Slyšelas, co říkal, jak se jmenuje?“ ale tlustá jen kdesi zavrčí a nepřichází.

„Tak to vidíš, chlapče. Ty se jmenuješ Richter a já zase Rychtár. Všichni jsme si trochu příbuzní, co? Věruš! No, není to osud?“

„Co je to osud?“ ptám se udiveně.

„Po vašem asi Schicksal. Tak nějak. Prostě, něco, co je nám souzeno a co nás prý nemine. Tak se to aspoň říká.“

„A osud ví, kde miny?“

„Prosím?“ ptá se udiveně.

„Chci najít miny. Aby nezabít.“ zadívám se divně do okna tlusté.

„Bože, Bože!“ vzdychne a zadívá se pán oknem do svahu. „Kdy už si začnou děti hrát konečně jako děti?“

„Kann ich bitte?“ zvedám ruku, ale pan Rychtár zavrtí a ukáže jen dvěma prsty.

„E-é! Tschechisch!“

„Pipimachen! Mo, mo, mochu?“

„No, výborně! Ausssgezaeichnet! Aspoň tak! Půjdem' tedy na záchod.“ zajásá a je pak dlouho hlasitě šťastný. Já ale ne. Snad jen trochu spokojený, že jsem zas o trochu lepší.

„A kde ten zachod?“ ptám se a vycházíme na dvůr. Ukazuje na branku a za ní na kadibudku u kurníku. Pročvachtám se, i když všelijak uhýbám a uskakuji, kuřinců ale všude. v kadibudce nastříhané noviny. Škvírou pak vidím v otevřeném okně tlustou, jak se něčím rychle cpe. A nám ani nenabídla?! Kdyby aspoň panu Rychtárovi? Proto je tak strašně hubený a ona tak hnusně tlustá! Jsem na ni hrozně zlý a беру několik nastříhaných papírků na utření franzla a moc o tlusté přemýšlím. Hlavně, proč má pořád tak ovázané ruce a jak se s tím může umýt? Vždyť už musí být pod tím hrozně špinavá. Pak se najednou cítím hrozně sám, až je mi divně líto. Mein Gott! Kde je pan Albert? Vycházím a zase čvachtavě uskakuji blátem a kuřincema.

„Voda! Kde voda? Muss umyt. Bitte!“ Vede mě k modré pumpě s nápisem Sigma a sám pak pumpuje. Pak mi podává jakýsi zmuchlaný ručník, ale ani se po něm nenatáhnu. Tak je hnusný. Šklebím se a dívám na tlustou do okna.

„Moc schmutzig. Špina.“ říkám, až se tlustá najednou rychle vykloní z okna a křičí, co že jsem najednou tak cimprlich, když doma určitě chodíme k potoku nebo na hnůj. Pak zase, že mě brzy srovná do latě, jen nemám mít strach. Ptám se, co to je a kde ale pan Rychtár jen úsměvně mávne a jde za ní k oknu a moc hezky k ní mluví. Zdá se mi, jako by ji mluvením hladil. Moc příjemný. Zatím ale čekám na čistý ručník, ale pořád nic. Paní tlustá asi nerada pere. A když zvedne ruce v obvazech, najednou to ve mně až křikne. Vždyť s tím ani nemůže! Jsem hlupák a trotl, že jsem na to nepomyslel! A co když jí to i bolí? Ani paní Nagyová nemůže se sádrou prát a pere Marika! A pan Rychtár? Copak může s brýlemi, když mu pořád padají? Sotva dobouchne okno, nese mi čistý.

„Cos to ještě chtěl?“ ptá se najednou moc kamarádsky. Až se usmívám taky.

„Mate krasne to.“ ukáži si rukama na hlavě rohy a pak na chodbu. Chvilku si mě přemýšlivě prohlíží a pak se až hlasitě zasměje.

„Jo táák. Myslíš paroží? A co jako?“

„Podívat. Mochu, prosim, bliž?“

„Tak, pojd'!“ postrčí mě, ale u dveří se zastavuji a důkladně pucuji od kuřinců a bláta. Pak se raději vyzouvám a jdu raději bos. Ale po chodbě jdu pomalu a prohlížím si každý kousek dlouho a na některý si i sáhnu.

„A co puška?“ ptám se, když jsme na konci.

„Na to jsi snad ještě malý, ne?“

„Ale rozumět. Znam.“

„Nepovídej!“

„Tak mužu?“

„Co tě to napadlo? Pušky. Zbraně!“ říká potom divným hlasem jak pro sebe. „Copak jste toho měli málo?“ Pokrčím rameny a dívám se na nejbližší pušku.

„Flobert.“ ukáži na pažbu. „Kleine. Malý naboj.“

„No, to se podívejme na znalce!“

„A toto Mauser.“ říkám chlubitě, ale hned mě zarazí.

„Tak to né, chlapečku.“ chytne mě za rameno a vede kamsi do zadního pokoje. „Tady!“ ukáže na židli. „Budeš se učit, jako ve škole.“

„Ale ja učim všechno.“ bráním se, ale musím se zase dívat na stěny. Zase všude moc krásných pušek.

„Haló! Tady!“ říká divně a plácne mě po zádech.

„Řeklo se přece, že se budeme učit, ne?“ Pořád jsem ale ohlédnutý na zeď. „Jsi mě neslyšel?“

„Aano!“ zakoktám ještě trochu otočeně. „Krasne. Všecko krasne. Und alles schön rein. Moc čiste.“

„Ty si snad nedáš pokoj?!“

„Jen podívat. Nichts mehr.“

„Tak jo. Ale opravdu jen chvilku!“ říká přemýšlivě, jako by byl najednou hrozně daleko. Sahám opatrně na každou pušku a jen lehce pohladím. Jako bych ji nechtěl ani umazat a ať se ani nepohnou. Jsou překrásné a vyleštěné jakoby až do mastného modra. Je jich všude až do stropu. Jestlipak má do všech patrony? Chtěl bych se zeptat, ale už koukat nedovolí. Nevím, jestli nechce nebo se tlusté bojí. To, táta se strýčkem Frühmannem a tatínkem od Hildy mě nechávali některé pušky i rozebírat a hlavně pucovat. Taky do blitz-blank a až do modra. A večer aspoň jednou vystřelit. Poprvé mě ale hrozně bolelo v rameni, ale byl jsem moc a moc šťastný. Máma se pak s tátou hádala, že si nedokáží pořádně obléknout ani pyžamo, tak proč mi to vůbec dovoluje. Vycházíme z puškového pokoje, ale u dveří ještě stačím pohladit poslední pušku. A když si čichnu k prstům, voní krásně olejíčkem. A zas do učicího pokoje psát a zase opakovat. A pěkně laut und deutlich. Nahlas a zřetelně. A tak se snažím. Pořád nová slovíčka a pak i krátké věty. Pak delší a delší, že si to nestačím ani zapamatovat. Tlustá se chodí občas poslechnout, ale to jsem hned trochu vystrašený, protože pořád se nedívá spokojeně, a přitom pořád cosi cpe. Až z toho mám taky trochu hlad. Najednou zaslechnu koňský povoz. Mein Gott! Kdyby to tak byl pan Albert?!, myslím si silně a až radostně. Honem se pomodlit, aby to byl on! Aspoň trochu. Třeba se to stačí změnit všechno na dobré. Andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku, snažím se i česky a pak Vater Unser. „Grüss Gott!“ zaslechnu na dvoře pana Alberta a pak i Fuchsu, jak si občas frkne. Hurráááá! Modlení tedy pomohlo! Rozbíhám se od okna, pak chodbou ven, i když za mnou skoro všichni křičí. To ale už vbíhám do otevřené náruče pana Alberta. Hned si mě vyhodí až nad hlavu, až zavadím o štěteček kloboučku.

„Na na!“ zadívá se špásově. „Jsi nám nějak vyrostl. Tě už skoro ani neunesu.“ říká mi tiše „po našem“. Objímám ho, pusuji do načichlé vesty tabákem a zatahám za šňůrku od fajfky a pak i za hodinkový řetízek. Radostně přešlapuji, až je mi ze všeho divně radostně líto. Tlustá paní je najednou v okně a křičí, kdo mi dovolil odejít. Pan Albert se omlouvá „po našem“, že se mi nemá divit, že jsem ještě dítě a mám prostě radost, ale to už je křiku ještě víc, že tu nejsme někde v Německu, až pan Albert zmlkne a zadívá se tak přísně, jako by paní Rychtárová něco hrozného vyvedla. Zatím pořád křičí, jako by chtěla všechny zahnat, ale pan Albert se ani nehne a jen se dívá do křičivého okna. Pan Rychtár se omlouvá, ale paní za ním třískne oknem, vybíhá na dvůr a křičí, jestli se nezbláznil, omlouvat se nějakému Němčouroví a vrací se do domu. Ještě párkrát třísknou kdesi dveře a konečně je najednou ticho. Pan Albert se omlouvá, že vůbec přijel a asi rušil, ale že tu jeho rod žije už po staletí a je zdejší rodák jako každý jiný, a ne nějaký Němčour, jak se vyjádřila ta paní, ale řádný slezský Němec, co na horách ze zásady nekřičí. A po ženě už vůbec ne, i když by si to někdy zasloužila. To ale už přijíždějí další vozy pana Fatury a pana Nagyho. Zastavují se v řadě za Fuchsou a paní Rychtárová je s křikem v okně zas, že si nepřeje, aby se tu srocovali koně, jako někde u konírny, když už tak je z nich smradu až hrůza a že se to nedá vydržet. A všichni ze dvora ven, nebo volá bezpečnost. Strýček Frühmann seskakuje z vozu pana Nagyho a jde pod okno.

„Tak, takhle né, milostivá! Než v takovém krawallu, to ať děcka chodí raději na faru a basta!“ a když se otočí, jako by říkal ostatním:

„Přece tu nebudou poslouchat nějakou hysterku?! To by ani vůl nevydržel. A vám se teda divím, že si s ní neuděláte pořádek.“ vytýká panu Rychtárovi. Paní Rychtárová poslouchá jen okamžik a pak až zaječí a škubne závěsem. A zase křik. Pan Nagy zatne pěst, bouchne do bočnice vozu, až to zaduní a maďarsky pokřikuje, až je u plotu a pak až pod oknem. To už vybíhá i pan Rychtár a snaží se na všechny kamarádsky, že to s tou farou taky není dobré, protože by nás prý nakonec stejně odvezli do školy až do města a vídali bychom se jen jednou za týden. Dokud nebudeme umět řádně česky.

„A jenom česky!“ křikne paní za závěsem vítězně, a když jej rozhrne, bací hrdě ovázanou rukou, až zasyčí bolestí.

„Tak! A teď to máte, abyste věděli.“ Pan Albert ještě mluví s panem Rychtárem a oba přitom pokyvují, že tak to bude se školou asi nejlepší, ale mám z toho strach.

„Stačí, aby uměli aspoň trochu česky, a můžou tady do školy a nemusejí do města.“ říká pan Albert už klidněji, když nasedáme a odjíždíme domů. Celou cestu si ale povídají o tlusté a všem okolo.

Někdy až jako by se trochu hádali. Nemám z toho radost a pořád se mi zdá, jako bych slyšel křičet tlustou paní Rychtářovou, jak nám všem vyhrožuje se školou ve městě a jakýmsi kriminálem. Pořád se mi zdá, jako by byla někde schovaná za vozem. A tak raději poslouchám, jak občas něco řekne pan Nagy, jindy pan Fatura, a tak musí pan Albert často vytahovat z pusy fajfku, řádně si do dálky ve svahu odplivnout a pak křiknout odpověď. A tak na sebe pokřikují, jako by si slova přehazovali z vozu na vůz. A když je to „po našem“, opakují si to hned několikrát, jako my na faře, až si konečně porozumí. To už pan Albert volá hrdě, že zdejší hory ještě nikdo nezlomil a stejně tak zdejší hrdé lidi. A to platí i pro ty, co tu žijí jen krátce, a to prý nejlíp dokázaly vaše děti. Pan Nagy až poposedne a pan Fatura si potěšeně ucucne Schnapsu. Pan Albert ale taky hrdě bafá, až se za ním kouřově víří. To vždycky, když si myslí, že řekl něco richtig moudrého. A určitě zas přemýšlí o dalším podobným. Dej Bůh, ať zas na něco přijde! Hlavně k vůli školy! Ani nevím, že mu usínám na klíně, jak na měkoučké posteli, co všude voní tabáčkem. Budím se před „naším“ a pan Albert volá jak na celý dvůr, že přivází velmi vzácné zboží. Prý ani ne zdaleka, jen ať se přijde každý podívat. První vybíhá máma. Rozcuchaně zvědavá, a i trochu vystrašená, co se asi stalo nebo co jsem vyvedl. Ustaraně se pucuje o zástěru a pomáhá mi z vozu. Jen se unaveně sešoupnu a ospale vrávorám domů. Všichni sesedají a jdou k nám. Dohadují se zas už na chodbě, ale pozorněji neposlouchám. Jen zahlédnu velebného pána u stolu. v černé sukni až na zem vypadá široce, jako tlustá paní Rychtářová. Pan Albert zdraví smeknutým kloboučkem a mohutně zabafá. Hned se ale omlouvá a velebný pán jen vstane a otevře okno dokořán. Prý jen pro dobro dětí. Chci poslouchat, ale máma jen ukáže k pokoji a v očích křičivé Raus a musím vedle, k nachystanému jídlu. Přitom zahlédnu Faturevy děti, jak vesele dovádějí i v naší stodole. Kdo jim to dovolil?, vztekám se. Jsou až moc frei na návštěvě, myslím si pořád zle a ani nevím, že pořád jím. Taky nevím, jestli se mi chce spát nebo jít za nimi. Když se jdu umýt, jsou najednou pryč. Jen Marika na dvoře, chová malého Kora na klíně. Něco mu zpívá do ouška, zato ji tahá za pentli copu. Najednou jsou zase všichni u protržené hrázky naší tůňky a rozmíchávají vodu větvemi. Až teče přímo hnusná a strhává další a další bahno. Zas jsem zlý. Kdoví, kdy poteče čistá? A kdo to bude za ně stavět? Taková krásná hrázka! Najednou je tu pan Albert. Určitě jim konečně vynadá. Ale jen spokojeně bafá a komanduje kluky, kde mají máchat větvemi. Je mi to moc divné. Vítáme se a hned mi spokojeně ukazuje, že všechno se tu musí takhle někdy pročistit a pak propláchnout větším proudem vody. A nejlíp pravidelně, jinak se na dně drží špína a smrdivé bahno. Chytám proto taky větve a běžím to čistit od začátku, jako bych po dně zametal metlou. Hrozně špíny a kalu. Pan Albert volá, že to už stačí a že mám z vody ven, jinak že chytím revma. Ptám se, co to je. Když mi řekne, že to samé, co má paní Anny, vyskakují a míchám jen ze břehu. Dokud neteče čistá. Zahrazujeme pak hrázku kameny a drny, a přitom se ohlížím po rybě, ale nikde nic. Jako by uplavala. Nebo je tu přece jen někde schovaná? Strýček Fröhmann volá na pana Alberta, zůstáváme sami. Najednou není co dělat a jen po sobě koukáme. Moc ale dlouho ne. Najednou se rozbíháme do svahu, jako by nás někdo po svahu rozkřikl. Dovádíme, válíme dolů kotouly nebo jako klády a výskáme radostí, až se to kolem rozléhá. Jsme jak utržení z řetězů, jak by řekla bílá teta. Dokud se neobjeví dospělí. Jen paní Anny se na nás kouká po celý čas dovádění a zdraví vycházejícího velebného pána a pak ostatní. Doprovázejí ho až k drncavému můstku z kulatých klád. To už se trochu stmívá. Paní Faturevá volá rumunsky domů a pak „československy“.

„Domov, děti! Domov!“ Marika jí podává dřímavého Kora, musím taky domů. Bráškové jsou už umytí ke spaní, máma mi prohlíží ruce i po umytí, i když je mám vybělené od čištění ve vodě. Pak jde zkontrolovat zase kluky a přikrýt. Sedám si k rádiu, zapínám Wien.

„Aspoň chvíli.“ zaprosím „po našem“, ale to už přichází táta se strýčkem a poslouchají najednou taky, jako by se něčeho lekli. Občas někdo něco řekne, ale vždycky jen krátce, jen aby nerušili a aby jim nic neuteklo. Zdá se mi to ale pořád stejné. Zas se prý něco utápí v krvi a paní Nagyová pláče nahlas. Musí vedle, ale slyšet je ji pořád. Taky na dvoře, když jsem v kadibudce. Marika prý ztratila už tolik strýčků a tet a teď zase další. Máma bere paní Nagyovou pod paži, vede ji do zadního pokoje. Jdu zvědavě taky. Klekají před velkým křížem a modlí se každá jinak. Prý, aby se to nedostalo taky k nám. Bojím se najednou taky a ani nevím čeho. I když mi to vysvětlují. Po modlení se vrací, ale v kuchyni o tom mluví zas. A pořád o jakési rudé hrůze a znásilňování a dívají

se na Mariku. Pak zase, že cosi přece jen krvavě potlačili tankama a že popravují i v ulicích. Máma se vzteká, že s takovou skončíme stejně na Sibiři, jak to už kdysi sliboval Hitler Čechoslovákům ze Sudet, protože ho Himler hecoval, že Sudeťákům nemá nikdy věřit. Chci se začít ptát, ale máma jako by to tušila, jen zvedá ruku a jsem zticha. Večer je stále temnější, smutnější a tišší. Marika si odvedla paní Nagyovou a taky trochu plakala. Lezu na pec, ať dobře vidím a slyším, až se cítím moc příjemně. Někdo mě zvedá, ale nedokáží otevřít oči, kdo mě nese. Rádio je taky najednou tišší, až se mi zdá, že sedím na sedátku vozu za Fuchsou, co zas netrpělivě švihá ocasem, až jedem stále rychleji a rychleji, protože se za námi žene tlustá a křičí, že se máme okamžitě vrátit. Pak nadává a hrozí, že pan Rychtár bude střílet, a přitom se jí odmotávají špinavé obvazy. Po celé cestě už je jich doširoka plno. Jsou strašně špinavé a páchnoucí. Až je mi z nich špatně. Pořád se otáčím strachy, že nás přece jen dožene, ale naštěstí se zaplاندává do obvazů, až je v nich stále víc zakrytá a přestává být slyšet. Jízdy k paní Rychtárové. Vyjíždíme vždycky už brzy za tmy a skoro pořád nás rozváží pan Albert. Domů přijíždíme taky až navečer. Proto nám doma dávají různé svačinky, protože když se u Rychtárů jí, musíme se s Marikou učit dál nebo něco dělat v domě nebo na dvoře. Pan Rychtár si pak dlouho šprtá v zubech a občas to žvýkne. Podle vůně zkusíme s Marikou uhodnout, co měli. Moc se nám ale nedaří. Možná proto, že na oběd vidíme jen z dálky, když jej přináší jakási strašně smutná paní. Aspoň že se nemračí. Ve tváři je ale divně bílá, jak až nemocná. Někdy mi připadá, jako by živá umřela. Je ale moc krásná. Dnes je tu už od rána, a když přijíždíme, jen se lehce ukloní, ale pana Alberta zdraví moc hezky a „po našem“: „Grüss Gott“. Hned za námi dojíždí pan Nagy. Když mě Marika zahlédne, seskakuje už za jízdy a pan Nagy jí podává tašku. Mám z toho radost, že jsme zase spolu. Až se k ní radostně rozbíhám a pak jdeme ke dveřím spolu. Tady ale musíme stát, dokud nás někdo nezavolá „Dále!“ To chce paní Rychtárová vždycky. Dnes na dvorek dojíždí moc povozů a lidí. Pan Rychtár každému říká něco zvlášť a podává každému nějaký papírek. Pak odcházejí ke svým vozům a odjíždějí každý jiným směrem k lesům. Ještě chvíli si povídá s panem Nagym a panem Albertem a pak se otočí po nás a ukáže, ať vejdemo. Hned se vyzouváme a čekáme na chodbě bosí. Pak už jen slyšíme, jak každý zvolá na své koně, a odjíždějí. Jsme ve tmavé chodbě najednou sami a pořád bosí na měkkém, barevném koberci, s načesanýma fousama na koncích. Až přešlapujeme a škrábu si patou na lýtku. Marika mě drží za rameno, jak mladšího brášku, i když se přikolébává paní Rychtárová odněkud shora a už udýchaně funí. A zas se mračí, až couvám, ale Marika se jí dívá do očí a ani se nehne. Jen hlasitě pozdraví slovensky. Já raději česky. „Ty!“ ukáže na mě ovázanou rukou s novým obvazem, pak na dveře, kde se učívám. A když na Mariku, ukáže ke kuchyni, kde už čeká ve dveřích smutně bledá paní. I na dálku jsou odsud cítit dobroty. Marika se má, myslím si. Nikdy jsem tam v kuchyni nebyl, ale voní tam pokaždé něco dobrého. Přichází pan Rychtár. Důkladně si šoupavě čistí boty na rohožce, pak se přezouvá a jde hned do učicího pokoje „Moc šikovný ten pan Albert.“ říká spokojeně a něco si hned zapisuje. „To by mě nenapadlo. Věro! Slyšíš? Víš, co mi poradil ten Němec?“ „To mě nezajímá.“ křikne paní a bouchne dveřmi, ale zas se pomalu otvírají dokořán „Kdyby ses raději staral víc o dveře, ať tu není jak v průchodním domě!“ „To by tě ale mělo. Škoda.“ sedá si za psací stůl a pak mi jen ukáže, ať zavřu. Vím, že nesmím moc bouchnout, jen pomalu dotlačit, ať není zas křik. „Opravdu moudrý člověk.“ říká pan Rychtár usměvavě za stolem. „Jste příbuzní?“ zvedne hlavu. „Je to tvůj děda?“ Rozhlédnu se, jako bych se chtěl někoho zeptat a pak jen vrtím hlavou a říkám skoro zle, že ne. Pan Rychtár si mě chvíli prohlíží, jako by o mě zapřemýšlel a pak říká. „Věra má asi přece jen pravdu. Jste fakt divní.“ přeseďá si ke stolu, kde je rozebraná puška. Nic na to neříkám a jen se dívám, jak bych to asi složil. „Zatím se uč, co máš na stole, než to tady dám do pořádku!“ říká a už si mě nevšímá. Vytahuji svoje učení, strouhám si tužku nad popelníkem, i když je na stole nové, zelené plnicí pero. Beru jej jen na okamžik, abych si jen přečetl nápis. „Žák.“ čtu si tiše a hned jej vracím. Vtom se pan Rychtár otočí, že můžu klidně nahlas. „A to pero.“ zarazí se a zamyslí a pak přece jen pobídne, že ode dneška budu psávat tímhle, ale napřed se to musím naučit na kusu papíru. „Hlavně mít jemnou ruku.“ podává mi papír.

„Jako na Frau?“ usmívám se.

„Kdes to sebral?“

„Nerozumím.“

„Povídám. Kdes to slyšel?“

„Říkají to přece všichni.“ usmívám se pořád.

„No, s tebou to teda bude. Na!“ podává mi další papír. „Zatím si to tady zkoušej! Ale hlavně na to netlač, ať to nerozskřípeš!“ přikazuje, ale nerozumím. Snad jen, že to pero nemám nějak pokazit. Zkouším to tedy hned a písmena ani nekazím. Snažím se, jako bych je maloval. Pořád ale slyším nějaké varování.

„Hlavně opatrně! Víš, kolik to stálo? Celých deset korun! Víš, co je to peněz? Se jednou zeptej maminky, co se dá za to koupit.“

„Margarin a pul chleba.“ odpovídám klidně, ale jeho to trochu zastaví a vstává od stolu. „Chodíš nakupovat?“

„Ano. Musím. Mama neumi moc česky.“ Pan Rychtár se vrací k rozebrané pušce, opatrně čistí páčku závěru na pušce. Táta vždycky radí, že nejlip jen štětečkem. Dostane se všude a vyšprtá všechno. Raději zkouším psát. Pan Rychtár je konečně hotov a profoukává laufy. Pak mi diktuje a občas nakoukne, jestli chybuji. Nemám žádnou, ale nepochválí. Jen konečně věší pušku a opatrně upravuje na stěně. Celým domem se najednou rozhučí jakási mašina. Pan Rychtár nakoukne na chodbu a říká smutné bledé paní, aby s tím šla zatím dál, na druhou stranu, aby nás to nerušilo. Na hučícím hrnci vidím nápis „po našem“ a pak jméno „Göring“ a z něj pak dlouhá černá hadice, s lesklou rourou a jakoby divnou botou na konci. Vídal jsem to někdy u bábi v komoře, ale nikdy zapnuté. Smutná paní tahá divnou botu po chodbě a pak s tím jde až kamsi dozadu. Je to ale hrozný krawall. Jdu se tam podívat.

„Chtěl jsi něco?“ ptá se slečna Grosse „po našem“.

„Jenom podívat. Bábi to má taky.“ říkám taky „po našem“.

„Tak se zatím dívej a já jdu do kuchyně odstavit vodu. Už to bude jistě vřít a musím dodělat brambory.“

„Děkuji.“

Slečna Grosse tiše zavírá, jsem najednou před hrncem sám. Hrncem je to velký a leskle černý, se zlatýma ozdobama. Pořád ale nevím, proč musí dělat takový krawall, když sbírá špínu. Nacucne ale opravdu všechno, přemýšlím. Co by to opravdu dokázalo vcucnout? Tady by to neměli slyšet. Otvírám ale raději dveře do zahrady k potoku. Voda tu dole příjemně bublá a šumí. Co tak zkusit nacucnout vodu z potoka? Je to ale hrozně daleko. I když to potáhnu za hadici až na schůdek a pak zkouším odmotat kus šňůry a zapnout do zásuvky. Moc ale daleko to nejde. Sotva to zapnu, krawall na schůdku skoro venku, to ale tak strašný není, jak jsem čekal. Stejně se ale trochu leknu. Měl bych to ale dát co nejrychleji zpátky, než zas přijde slečna Grossová.

Náhle mě trochu zabublá v břiše. Jako bych měl mít každou chvilku průjem. Pak zase a znova, ale na kadibudku se mi pořád nechce. Jen si silně prdnout. Až se musím usmát, že jsem skoro jako Láďa Douša, co prdívá jako Fuchsa. Nechce se mi ale tady v pokoji smradit a naproti z pošty nakukují, proč je tady vzadu dokořán a vysavač na schůdku. Když se přestanou dívat a zalezou, zapínám to znova a přistrčím si hadici k zadnici, abych tu nenasmradil a naprděl do ní. Zdá se mi, že hadice vcucává všechno, ale pak to začne nějak divně hučet. Posouvám tedy vysavač víc ven na schůdek a najednou z něj proudí dlouhý chvost dýmu. Pak černěji a černěji a najednou proud ohně až nad potok a pak strašná rána a naleštěný hrnec se roztrhne na tři kusy a zbytek se kutálí po břehu do potoka. Hned je naproti před poštou spousta lidí a dívají se na kouřící zbytky na břehu. Rychle zavírám, probíhám chodbou, až narážím na slečnu Grosse.

„Co to bylo, proboha?“ ptá se poplašeně „po našem“. „Granát nebo co?“

„Ten Göring na koberce.“ říkám tiše a provinile.

„Co je s ním?“

„Zkoušel jsem ho jen zapnout, na zadním schůdku.“ říkám vystrašeně, když přichází i vylekaný pan Rychtár. Oba se jdou dozadu podívat. A celou cestu vylekaně mluví, co se to hrozného stalo. Když se vracejí, litují mě, jaké jsem prý měl štěstí.

„No jo. Je to už stará mašina. Svoje už má odslouženo.“ říká pan Rychtár a nakukuje zadními dveřmi na břeh, kde ještě kouří zbytky.

„Mohlo ho to ale zabít.“ našeptává slečna Grosse.

„Toho?“ vyštěkne posměšně přicházející paní Rychtárová. „Ste to viděli! Vysavač na cucky, po celém břehu a jemu nic. Kdepák! Toho nezničí absolutně nic.“

„Ale mochlo!“ ozve se slečna Grosse.

„Mochlo, mochlo, ale nestalo se.“ opakuje posměšně paní Rychtárová. „Takže! Běžte to tam posbírat do pytle a vysavač se koupí nový.“ říká rozhodně, jen slečna Grosse, pořád jak leknutá, dívá se po mně udiveně, že se mi nic nestalo. Chvilku trvá, než odejde pro pytel a pak na břeh pro zbytky vysavače. Prosím ji, aby mi přinesla zdobený nápis Göring, protože mi připadá jak ze zlata. Musím zpátky do učícího pokoje, kde mám pořád všechno na psaní. I plnicí pero „Žák“.

„Kdyby sis ho víc hlídal, nic se nestalo.“ říká vyčítavě paní Rychtárová.

„Kdo to moh' tušit?“ ptá se tiše a provinile.

„No právě! Kdybys předpokládal, že se mu nemá věřit, tak se nic nestalo. Proto se mi to stát nemůže. A víš proč? Protože když je nablízku, hned si říkám, pozor holka! Kalamita je nablízku! Je to tak, ty prevíte?“ ptá se mě a současně zakudlí. „Padej se raději učit!“

Dveře se zavírají a hned je trochu tišeji a musím ke stolu zas číst a psát. Ale psát pořád opatrně, až mě bolí ruka, ale stěžovat si nebudu. Třeba by mi řekli, že jsem slaboch. Hned jsou ale zase slyšet křiky. Taky Mariku, jak špatně opakuje. Chvilku je mi líto, že se neučíme spolu, ale potom slyším, jak pokaždé odpovídá vztekle. Paní Rychtárovou už ne. Pak jsou slyšet na chodbě a oknem vidím Mariku, jak přeskakuje ke kadibudce, pak přes potůček po kamenech. Strašně křičí a nadává. A pořád to svoje azaňat a yštenet⁸. Kadibudku neotvírá, ale sype slepicím a kačenám v ohrádce, s malými káčátky. Tam jen vyklopí hrníček. A všude krákorání a gágání kačen. Určitě by chtěly k vodě, ale na potoce se se dají těžko uhlídat. Napřed prohledávají pod kameny a břehy kdeco. To bývají náramně spokojené, ale pak na sebe málo nabírají, říká paní Rychtárová. Nevím, proč chce, aby byli všichni kolem tlustí jako ona. Možná to kačeny vědí, že když se dostanou k potoku, najednou škrt a jsou daleko pryč dolů po vodě. Na koze na řezání dřeva kokrhá špinavě bílý kohout. Asi se mu taky nechce do blátivých kuřinců. Marika se po něm cestou ožene, ale málem uklouzne, a tak zas poskakuje z místa na místo jak po namalovaném paňácovi na skákání, jen aby už byla ze dvorku. Musím zpátky do učícího pokoje. Pan Rychtár už poplácává po stole dlouhým pravítkem jak rákoskou, abych už začal a nerozptyloval se. Píšu tedy dál. Někdy ale musím odpovídat na různé otázky. Trochu mě to diví, že se ptává na doma, nebo kdy tam byl naposledy strýček Frühmann. A kdy pan Albert. Hned si vzpomenu zase na Opu. Když se mi něco na ptaní cizích nezdá, mám raději odpovídat „nevím“. Pan Rychtár mi ale nevěří, že bych nic nevěděl. Někdy ho to až rozčílí, když odpovídám „nevím“ i na hlouposti. Kdy se zas budeme raději učit, myslím si. A začínám odpovídat až vztekle. A že se na to zeptám. Třeba strýčka, pana Alberta nebo táty. Pak už jen čekám, kdy začne taky křičet jako kdesi vzadu.

„Budeme se ještě učit?“ ptám se. Až se pan Rychtár otočí a jde ke dveřím. Stačí ale ještě ukázat, co mám ještě napsat. Sotva za sebou zavře, vyběhnu k puškám. Jen pohládít loktem, aby nebyly fleky, a pak honem zase ke psaní. Psaní mi jde pořád líp a rychleji a docela i hezky. Už asi umím psát pořádně. Konečně hotovo, zase k puškám. Najednou zaslechnu ale paní Rychtárovou.

„Zavolej ho!“ Už si asi na pušky nesáhnu a jen se dívám ke dveřím, kdo pro mě přijde. Marika. „Máš hento, tépich,“ říká mi a odchází jako našťavaná. Jako vždycky, myslím si a odcházím na chodbu, kde bývají srolované koberce. Jen největší bývá u hlavního vchodu. Marika mi s ním pomáhá na klepadlo, ale dál si už musím poradit sám. Našel jsem si bedýnku. Nastoupit na ni a pak už jen přehodit přes klepadlo aspoň růžek koberce. A pak se už jen zavěsit a pošukávat růžkem tak dlouho, až se koberec po kouskách přesune napůl na druhou stranu. Pak už jen srovnat a pořádně vyklepat. A mlátit o sto šest, jak říkává pan Rychtár. Ani to nemusel říkat, protože se mi zdá, že na koberci vidím jeho paní. Když odnášíme koberec s Marikou, zase křičí, ať to nikde nerousáme po zemi, hlavně cancourkama, jinak bude zle. Posledně mě za to plácla druhým prakrem, až to dlouho

⁸ Autor opět zapisoval, jak zaslechl v dětství: yštenyt / yštenet (v textu románu použito variantně) je od slova Bůh (madř. Isten), tedy ve smyslu českého Panebože!